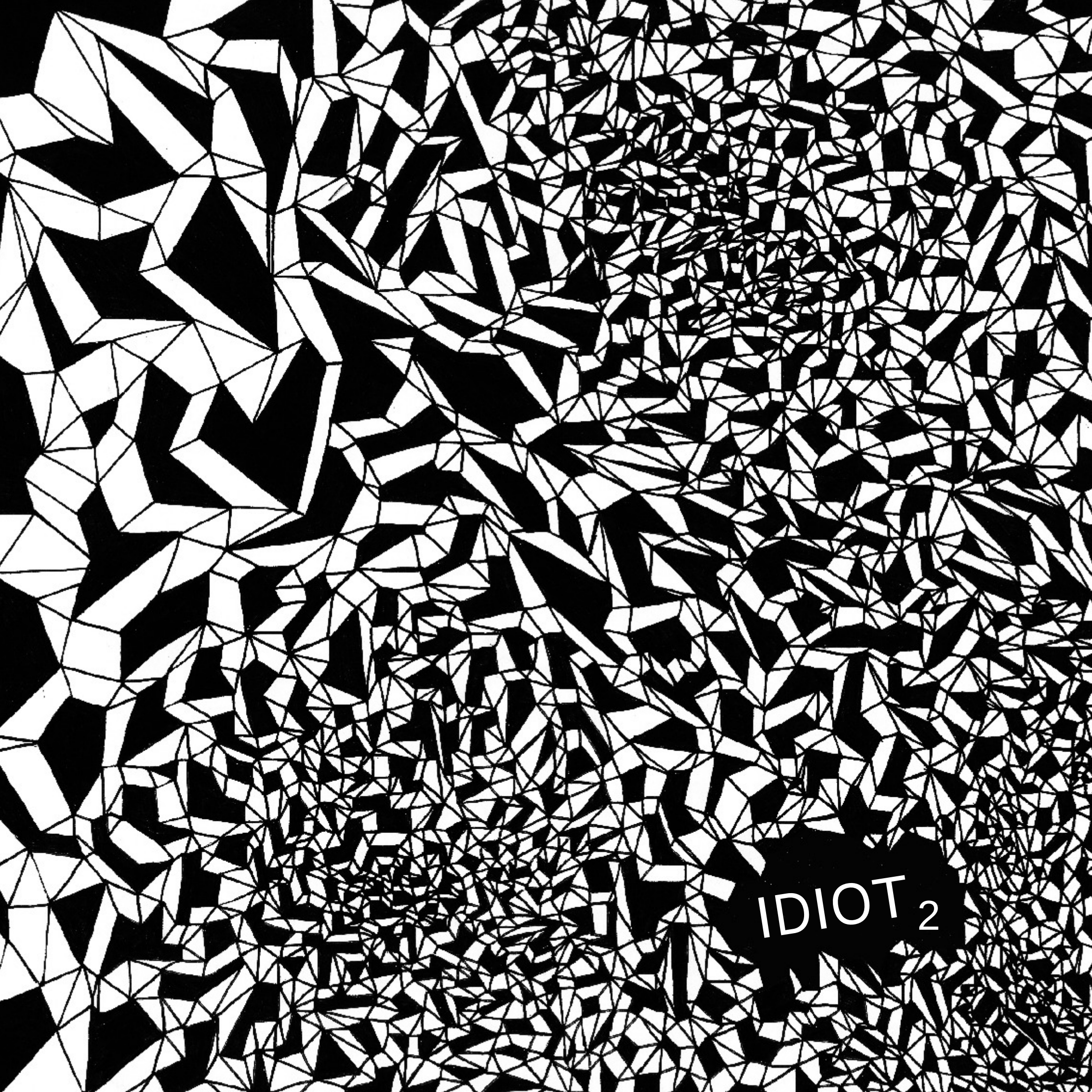

IDIOT₂

Jasmin B. Frelih 3

Göbekli Tepe
Readymade

Katja Perat 8

Nezanemarljivo
Veličina
Temelji razočaranja
Bojler
Fenomen Bastilja

Karlo Hmeljak 10

Proti sebi

Katja Plut 12

Kaj mi je

Aljaž Torkar 13

Carmina Insana
Izidin ris

Uroš Prah 14

Izhodišče
Bestandsaufnahme
Würde
Fleš
Cmurek I
Generation Gap
Child in Time

Nejc Bahor 16

Iz obraza (b)
Človek pošast
Rebra 4
CMYK
Homens
Archecid
Ljubav 8

Matej Grčar 18

Vlečem vlečeš

Nadina Štefančič 18

Mižanje

Luka Martin Tomažič 19

Prečkaj polje počasi ranjen otrok

Sanja Metličar 19

Pojema vate

Sara Mužnik 20

Dnevi s prižganimi meglenkami
Gole pištole
Kopirnica
Čistilke, one so edini pravi vohuni

Tibor Hrs Pandur 21

Mindfuck
Return to Nikola Tesla

I.D.I.O.T ABC

A.

IDIOT hoče minglat. IDIOT ne šteka mafije. Ne razume klanov: Vaši – Naši. IDIOT ne razume. IDIOT napove vojno mejam. V glavah. V državah. IDIOT ne razume uredniške politike. Zakaj ne bi podvojevali, potrojevali informacij? Ni informacija žarek svetlobe ali katerekoli druge frekvence? Ni umetnost samo par črt razporejenih na papirju? Ne pripada žarek vsem, ki si ga lahko zapomnijo? IDIOT ne pripada. Ne pripada mami, tebi, interesom, politiki ne pripada. Ali pa pripada VSEM.

IDIOT je drugega časa. IDIOT hoče demat, se plodit povsod. IDIOT se piše proti času, proti preteklosti in prihodnosti, proti sistemu se piše, vedno proti toku. Vedno proti nekam. To je moderna doba. Taktika se skoz spreminja. Tekst mora šponat.

Note to self: Električna ni hermetična. Lepota je preprosta. Ne rabiš je zavijati v obskurne kvaziintelektualne simbole. Glej lepoto mravlje, ki ti pride na list slučajno in jo moraš frcnit proč, če hočeš nadaljevat. Včasih se nam zaoče umetnost, ki je čista, direktna in strašna kot šus elektrike skozi najmanj možno cenzurirane možgane.

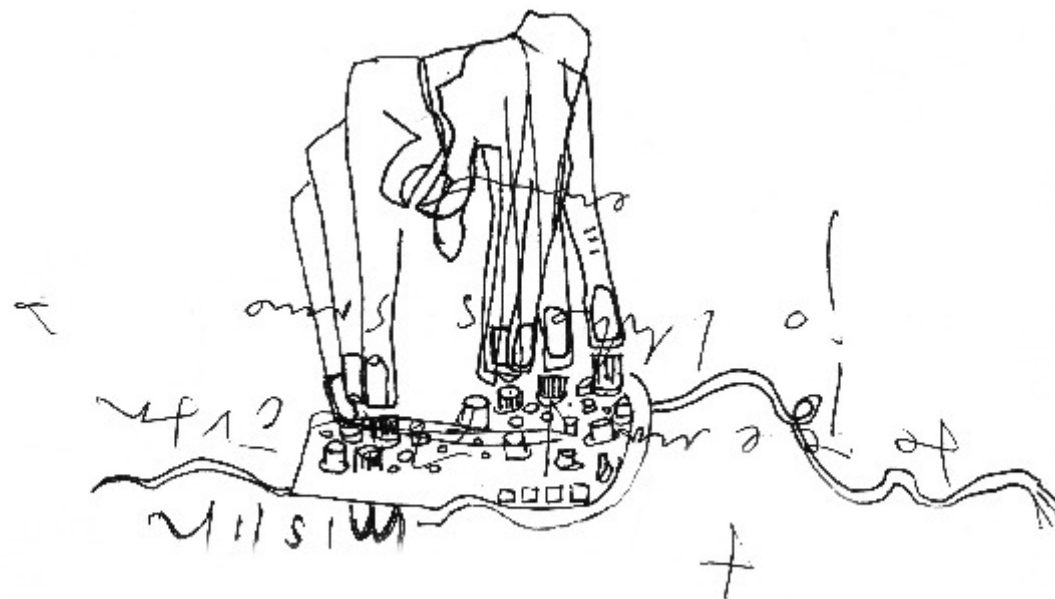
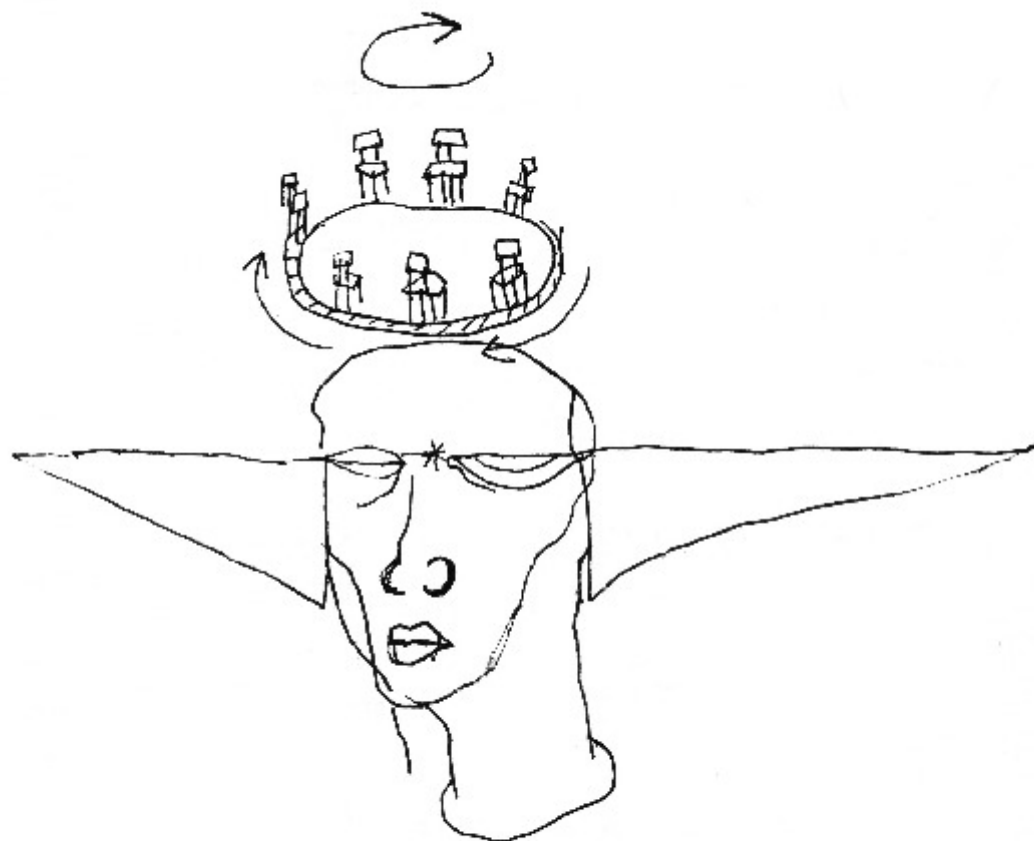
IDIOT spi objet s svojo ljubico in to misli v PROSTOR. ODPRL JE PROSTOR in zdaj je ODPRT. IDIOT hoče teč skoz neomejene kanale. Proste cenzure. IDIOT hoče bit DEL. IDIOT ne vidi razlik. Noče videt. IDIOT hoče rast. ∞ plojenje. ∞ plodit. IDIOT je srečen, ko vidi druge uspevat in delat in rast. Tudi če pišejo v temi ali iz teme, tudi če jih tema piše. IDIOT hoče glasove v interakciji. Minglat neskončno. Vstopit povsod. IDIOT hoče žarenje vseh potencialov. V razvoju. V klitju. Neizpodbitne frekvence. Ki raste, pulzira in se razvija. In čuti da je to nekako, verjetno, upam, skoraj, mogoče smisel vsega.

B.

Smo nezmožni formulirat cilj? Je cilj? Ima zgodovina cilj? Lahko ima? Nas prehitro zanese v intimo? Smo šli z ladjo, ker smo imeli pištole? Si križal viteze v sebi? Poslušas ta impulz? Si pomirjen s sabo? Ali kričiš, da bi se rešil? Ti delo odgovarja? Te fila? Te je izenačilo v *highlight* dneva? Te dovolj dobro predstavlja? Posreduješ? Prevajaš? Ali nehaš? In se premakneš? Poslušas noč, kako pada? Skušas postrgat z neba specifičen filing tega trenutka? Ali pustiš naj teče, naj te srka direktno (ker si predvsem kar narediš, ne kar drugi gledajo)? Skušas enačiti zvok s katerim vibrirajo črički, v željo, da eksplodiraš? Je Buñuel na koncu resno preudarjal: »So nadrealisti zaplodili Frakcijo Rdeče Armade?« Sta iskrenost in umetnost nezdružljivi? Sta sreča in nečimrnost? Sije luna vate? Je, kar napišeš, fikcija? Je nezdružljivo? Ni to, kar prenašamo, impulz skoz možgane? Posledice, o katerih nimamo pojma? Slutimo? Vemo, da se slačimo? In to več že nismo? Nadaljujemo? So krave in osli ljudje zaprti v krave in osle? Dela nekdo, da ti lahko uživaš? Teče skoz tebe skrit tok hedonizma? Vidiš dovolj daleč? Hočeš, da te nekaj predstavlja, čeprav veš, da te nič do konca ne more predstavljat? Je lepota, da ne vidiš posledic? Da nimaš točno nikoli pojma kako se to bere? Kam greš? Greš kam? Si vedno nova prazna stran? Tipaš v temi? Je srh, ki vodi v solze edini kriterij umetnosti? Vidiš, ker ne vidiš? Se nadaljuje? Se kdaj neha? ...

C.

Kdo da? Kdo je čist? Kdo sam ostane? ... Bomo nekoč živeli in fukali na konstantnem ledu? Se bomo stopili, se bodo drevesa in robide? Jih hočeš enačiti v gib? Leze oblak čez sonce? Sem naenkrat na kolenih? So moje oči solzne dalije? Me presvetli sonce? Pada skoz žarke vame? Sva povezana sonce in jaz in to magnetno polje? Preglasi tvoj pulz vedno tišino? Je dovolj hiša in toplota? Je dovolj telo? Nas zgodovina požre, potepta, preinterpretira in izserje na načine, o katerih ne moremo niti sanjat? Verjamemo proti naši dobri presoji, da se ohrani? Da se posreduje in vrača? Je genialno? Je iztrgano sintezam med ljudmi, na grozo in rajc sramote? Vlada povprečnost, kjer vlada cinik? Si dela tripe? Protestira proti lovu življenja? *Another lost soul inspired by his own incompetence. By the constant slide of the signifier. Or just the clock running away.* Gleda prepade in zidove med nami? Govori mostove, ki se sproti podirajo? Posname? Ali samo snema? Ga obseda? Se hoče sčutit do konca? Pride do točke, kjer jezik odpove (čeprav vsakič odpove)? Ostane samo še telo, gib, strah, strast? ...

Jasmin B. Frelih

GÖBEKLI TEPE

Ni se *mi* zdelo prazno, ne ...

*

Bil je trop divjakov, *jaz in še cel kup takih*, na planjavi brez imena. *Šunke prašičje, babnice, hruške*. Nekdo je po nesreči zakuril ogenj in hitro *smo ga potolkli s palicami*. Meso so uživali surovo, si ga jemali surovo, *vse je cvililo*, od strahu? Ugodja? ... mislimo, da vemo.

*

Mislimo, da vemo. Govora je o skupini ljudi, precej primitivni po sili razmer. Mir in izobilje, namreč. Preprostost življenja, nagoni in dražljaji, nič posebnega, nič pomembnega. Če razgrnemo podobo. Cele dneve so poležavali na rečnem bregu, se nastavljali soncu in drug drugemu. Ženske so se držale v skupini, moški pa bolj vsak zase. Ravnotežje, seveda. Nasploh bi lahko o njihovih golih osnovnostih danes popisali kupe papirja. Prepričan sem celo, da smo. Torej bo zadostovalo le nekaj anekdot. Ko so v svetlobi meseca opazovali svinje, ki so se iz gozda čez čistino prihajale napajat k reki, so se jim cedile sline. Prvi prašič, ki se je znašel na napačni strani sulice, se je zdel precej začuden in čeprav je skupino sprva zajel val zgražanja, ko so v podobi umirajočega pujsa uzrli nekaj znanega, je okus še tople krvi hitro zadušil zadržke. Od tedaj naprej so moški jagali vsevprek. Ženske so obirale drevje in grmičevje, lešnike, robide, hruške. Jabolk niso jedli, saj se je iz roda v rod z govorico žugajočega prsta prenašal spomin na nekega deda, ki se je zadušil s peško. Trupla so metali v reko, ribam in brzicam. Ko se je kakšni ženski pričel večati trebuh, so jo moški merili s sumničavimi očmi. Na dan poroda so se vse zavlekle med visoke trave, stran od zvedavih pogledov in iz pošastnega kričanja privlekle na plano novega človeka. Moški so se ob pogledu na njegovo krhko telesce veselili in pozabili čarovnijo, ženske pa bolečine niso. Morda so zato bolj cenile življenje. S poletjem so pridivjali nevihtni oblaki. Vsred hudourja, vetra, dežja in pokanja strel, se je pleme nagnetlo v krog. Okoli otrok, ki so čepeli v središču in si z rokami zatiskali ušesa, so pokončno stale ženske, napol preplašene in napol ponosne, okoli njih pa so skakali moški, ki so gromu odgovarjali z divjim kričanjem in razbijanjem po prsih, trudeč se skriti svojo majhnost in ponižnost nasproti hurikana. Ker se je vedno dobro izšlo, ker se je nevihta venomer unesla, so moški do naslednje držali glave malo bolj pokonci.

*

Bolj močan sem kot vsi ostali. Vzamem, ker lahko. Zaradi tega me nihče nič ne (obsoja, sovraži, spoštuje, ceni, ljubi, zaničuje, ...), ker nihče nič ne. Tudi jaz nič ne. Dokler ga ne opazim in ga ne zapišem, njega sploh ni. *Potrebujemo puščice. Jaz sem.* On je. Ne govori, nihče ne govori. Jaz pišem. *On je.* ->

*

... ko sem bil še objekt.

***

Ko je bil še čisto majhen, je nek mladenič s parom skal zanetil iskro in vžgal kup suhe trave, na kateri je ležala starka. Ker se je prav nemarno spekla, je začela kričati. Pridivjali so moški, ki so mladeniča natepli s palicami in ga poslali v beg. Ni se več vrnil. Grčali so na kup osmojene trave, ga pljuvali in nanj urinirali. Zakadilo se je, kar jih je silno vznemirilo. Premaknili so se višje vzdolž reke in se niso vračali na tisti kraj. *Ker ne razumem časa in se mi je tisti mladenič tako močno vtisnil v spomin, vsako jutro gledam proti gozdu, kamor so ga pognali in čakam, da se vrne.*

*

On ni bil črka in ni bil besedilo. Bil ... Kako naj prodrem v njegovo glavo? Kako v njegov čas? Takoj, ko ga zapišem, se mi izmakne in postane nekdo drug. Nekdo – zdaj. In ko ga prebereš? Mislim, da spet postane zdaj, tvoj zdaj. Kakšna zagonetka. Pravzaprav pa, kako sploh pisati o človeku, ki nima jezika?

*

Polizal sem njen obraz, ker se mi je tako zahotelo in ni se branila, torej ... Jezik sem pomočil v mlako, da bi jo okusil. Pokazal sem mu ga, ker me je motil. To sem lahko storil, ker sem najmočnejši in se mi nihče ne postavi po ... robu. Če ne bi imel jezika, ne bi mogel goltati prašičjega mesa in celo hrušk ne. Vse bi ostalo zunaj, v praznini.

*

Spal je pod zvezdami in sanjale so ga. V kalup spomina so vlivale njegove čute in občutja, v razvlečeno kašo neke predzavesti. Se je nerazumno tihotapilo tam zraven, je bil zmožen preskoka? Je pobarval svojo kožo zeleno in poganjal zobe namesto las? Se je prostor krivil v kaj neznanega? Je lahko sanjal o nečem, česar sploh ni nikdar videl? Predramil se je in odgnal nadležno žuželko z gibom svoje krepke roke. Nekdo je smrčal v temi. Strmel je v tisto telo, ki je oddajalo tako nemogoč zvok. Po vseh štirih se je pomaknil do njega in ga sunil v bok. Zdrznila se je, se obrnila proti njemu in ko je v poltemi prepoznala njegov obraz, se je zvila v klobčič, glavo pa mu položila k trebuhu. Varna je bila v njegovem naročju. Česa jo je bilo lahko strah? Divjih zveri, ki so se ogibale vonja človeka? Smrti? Je sploh vedela, da jo čaka? Zaspala je, on pa ni vedel, kaj bi z njo. Sle ni bilo od nikoder. Kaj je počel tam? Samo obstajal kot nek kamen, počasi umiral sede z žensko ob sebi? Skoraj nemogoče se zdi, da ne bi razmišljal, da mu sinapse v njegovih možganih ne bi utripale z ... nečim. Ampak kako? Z barvami, podobami, geometrijo, s čustvi? In predvsem – kaj?

*

Premišljeval sem o neki nenavadni stvari, ki sem jo doživel tisti dan. Nek šibak fant je cel dan prestopal gor in dol ob reki, kot bi zbiral korake, da se je končno le nameril k najbohotnejši ženski našega plemena. Najprej ga je samo gledala, brez odziva, potem, ko je še kar naprej silil vanjo, pa je prhnila vanj in ga odrinila z roko, vse ženske pa so povzdignile svoje glasove v nek nenavaden trušč. Ni označeval nevarnosti, ne, ampak nekaj drugega ... Fant se je odmaknil, skoraj zbežal je stran, njegov obraz pa je postal čisto rdeč in ko sem ga pogledal v oči, je bilo v njih nekaj tako ... Tako ... Ne vem. Ne vem, kaj je bilo tisto v njegovih očeh. Globoko iz trebuha se mi je izvil nek zvok, ki ga nisem še nikoli prej slišal, prijeten zvok, vsaj meni se je zdel. Vsi so me pogledali in utihnil sem, trenutek zatem pa se je ta zvok izvil še iz njihovih trebuhov in iz mojega je nato kar planil, vse je bučalo od tega ... Tega smeha.

*

Potem pa, potem ... Potem pa ste vse izvlekli iz mene! Iztrgali, ugrabili, izdolbli ste me, drobovje mojih čustev, mojih nagonov, mojega človeškega bistva, lahko bi rekel celo, da, mojo dušo, prodal sem jo, da, pa ne zastonj, ne povsem zastonj, v zameno sem dobil lepoto in izgubil celoto, razkrili ste praznino, ko ste me napravili v dva človeka, ko ste mi nastavili ogledalo in mi odjeknili odmev. S puščico prek nič a ste me razklali, črke ste ovesili na moje nagone, me z razumom vklelili v čas, da moje bistvo sedaj plava, plava v toku neskončnega dialoga intrepeticij. Spoznanje ni več mogoče, resnica je tišina, resnica je praznina. Mogoče je bilo le nekoč, takrat, v večnosti trenutka.

***

Vrnil se je! Res je. Tisti mladenič, ki je po naključju našel ogenj, se je vrnil v podobi starca. Njegov obraz je bil prepreden z gubami, kronan s sivo plešo, ličnici pa si je prepleskal z rjavo barvo ilovice. Na hrbtu je nosil koš spleten iz lubja, v katerem je prenašal pokvečeno starko, komaj še živo, ki se je z usti dotikala njegovega uhlja in neprestano sikala vanj z

razklanim jezikom.
Opazili so ga že od daleč, *moški so pograbili sulice in se postavili pred ženske in otroke. Stopil sem korak pred njih.*
Stala sta si iz oči v oči. *Umazan je.* Dvignil je roko in mu skušal očistiti lice, starec se je umaknil in se mu nasmehnil. *Tudi sam sem mu pokazal zobe*, čeprav ni občutil nobene nevarnosti.

*

Nobene nevarnosti? Nasilje, ki si ga bo dovolil starec, je na stečaj odprlo vrata dobremu in zlu.

S trohlo oljčno vejico, ki jo je držal stisnjeno v prstih, je starec v pesek pred njegovimi nogami zarisal krog.
Nek moški je premagal strah, se iztrgal iz skupine in z nogami planil na podobo, jo poteptal v prah, preden *sem ga zgrabil za ramo in ga odvlekel nazaj, prvič začuden.* Vejica je ponovila svoj gib in *očarani smo strmeli v znak.*
Starka na njegovem hrbtu je v veter spustila suh hehet. *Dvignil sem pogled, zazrl sem se vanj, on pa je iztegnil v zrak svoj prst, ga usmeril vase in rekel: Am.*
S prstom sem pokazal nase in rekel: Am. Zmajal je z glavo, starka je zažugala s prstom, nato pa konico usmerila vame in siknila: Si.
S prstom je pokazal nase in rekel: Si. Prikimala sta mu. Člani plemena so postajali nemirni, prestopali so se na nogah, iz grl jim je uhajalo pritajeno renčanje.
Obrnil sem se in jo pogledal, njo, ki je smrčala tisto noč. Noht sem ji prislonil ob čelo in rekel: Vo. Starec je z dlanjo pričel tolči ob dlan, ploskal mu je.
Ponudil mu je vejico, *vzel sem jo, z njenim koncem sem sledil že zarisanemu krogu, bolj trdo sem pritisnil, šlo je globlje.*

*

Ločen. Odvzet povodnji čuta, za silo speljani čez plitve struge nagona. Kar je bilo prej nepretrgan niz podob, vtisov, občutij, prelivanja barv, teme in svetlobe, bolečine, ugodja, zvoka in tišine, se je nenadoma zaostriло v zavest.
Med zavestjo in svetom je zazevala strašna praznina, ki jo je bilo nekoč tako preprosto zapolniti z zadostitvijo nagonu.
A čeprav praznine ni več moč zapolniti, nagon še vedno tuli od lakote, zavija kot sestradan volk, da vanjo jalovo mečemo, mečemo, mečemo, v to luknjo brez dna, *jaz, ti, moje, tvoje, njihovo, naše, bilo je, bo, vsa ta slepa vprašanja, vse te neme odgovore* – in še druge take stvari, ki so nam vsem jasne.

***

Starec je odšel, a dal mi je vedeti, da se kmalu vrne. Obstajati je postalo na trenutke skorajda neznosno.
Ovedli so se vsi člani plemena. Skoraj vsi – tisti moški, ki je s stopali skočil na krog, je ostal žival. Kot bi bil v pasti, je renčal na tujce, ki so kar naenkrat ždeli okrog njega, in ker jim ni več znal zaupati, ga je premagal strah, da je z divjim kričanjem pobegnil v gozd. Niso šli za njim.
Vo je moja ženska. Če se ji kdo približa, če jo kdo samo pregloboko pogleda, mu zagrozim s pestjo. Svinje lovim tudi kadar nisem lačen. Meso kopičimo na krvave kupe, ki privabljajo muhe in čez čas pošastno smrdijo, zato jih hitro zakopljemo. Ženske nosijo na druge kupe hruške, ki zdržijo dalj časa. Ko kdo preneha sodelovati z nami, to je, če umre, ga z laneno vrvjo obesimo na drevo globoko v gozdu.
Tako jim je svetoval starec.
Nisem ga razumel. Nečesa me je moral naučiti, preden je odšel, jaz pa se nisem mogel približati njegovemu ponujenemu odgovoru, dokler se nisem sam dokopal do vprašanja. Sledil mi je, risal tisti krog v tla in kazal nanj in kazal nase in mahal okoli sebe s tisto njegovo palico, in ženska na njegovem hrbtu je cvilila od neke jeze, jaz pa sem skomigal z rameni in počel stvari v prazno.
Starec je pleme pomiril z rokami, jih posedel po tleh in sredi njih na kup nanosil dračje. Zrl je vanje s pomirjujočim pogledom, ko je s kremenom kresal ob kremen in ko je zanetil ogenj, se je pleme prestrašilo, on pa je skozi ustnice spuščal zrak, šššššššš, da so obsedeli pri miru. Kos mesa je nabodel na palico, ga podržal nad ognjem, nato pa jim ga ponudil v ugriz. *Bilo je odlično.*
Oči sem imel uprte v plamene, poskakovali so v čudovitih barvah, me greli v hladnem večeru, razkrajali les v siv pepel. Nisem si znal razložiti, preveč neverjetno se mi je zdelo, kot bi ne imelo mesta v mojem obstoju, v mojem življenju. Ko sem videl, da me opazuje, sem vstal, šel do njega in s celim telesom nekako vprašal: Kaj je vse to?
Vstal je, prijel oljčno vejico in v tla zarisal krog. Nisem našel potrpljenja, zahteval sem odgovor in ne spet iste norosti. Ženska za njegovim hrbtom je pokazala zobe, on me je nežno stisnil za ramo. Pokazal je krog. Prikimal sem. Pokazal je nase in mi predstavil sebe, kako gleda ta krog. Spet sem prikimal. Nato je s palico obkrožil najino obzorje in pokazal na krog. Napol sem razumel. Nato je pokazal zahajajoče sonce, poloblo, ki je še štrlela izza oddaljenih hribov; pokazal svoje oči pa spet sonce in s palico obkrožil obzorje; pokazal na krog in spet sonce in sebe, ki gleda na krog in sonce, ki gleda na obzorje.
Razumel je. Zjutraj starca in starke ni bilo več nikjer.

***

Bilo je neznosno, ker nisem bil več sam. Praznina je bila zapolnjena s soncem, ki me je opazovalo, vsak moj gib, vsako mojo misel in lahko sem si predstavljal sonce, kako negoduje nad tem, kar storim in nad tem, kar mislim, kot sem jaz negodoval nad člani našega plemena, nad divjo svinjo, ki kruli v noč, nad nevihto. Mir sem imel le ponoči, pa še to bolj napol, takrat sem srepelel v luno in zvezde, ki me niso pustile spati. Samega sebe in vse nas sem gledal z očmi, ki niso bile več moje ...

*

Vrnila sta se, a ne sama. Neznanski trušč je prebudil pleme, divja koračnica horde ljudstev, ki so hodili za njima *me je vrgla na noge, me prestrašila iz sna*. Ljudje, tujci, vseh barv in oblik, so za seboj po planjavi vleкли ogromno skalo. Oblak prahu in silno bobnenje je v srca plemena takoj vžgalo spoštovanje. Starec se mu je približal. *Spet je zarisal v tla znak in pokazal na skalo. Hotel je povedati, da bodo napravili velikanski krog. Skomignil sem z rameni, zakaj? Pokazal je proti nebu. Za sonce!*

*

Za sonce! Bojni krik tedanjega človeštva, ki je uprlo moči danih jim teles v nekaj, kar jih je presegalo, ravno zato, ker jih je presegalo. Tolikšna množica še čisto primitivnih ljudi na kupu je sprožila razvoj družbenih struktur, po nekakšni naravni logiki so udomačili svinje, jih z navdušenjem redili, pa ustvarili polja, na katerih so obdelovali pšenico, za potrebe gradnje so sekali gozdove, se zavoljo preglednosti družili v družine, družine družili v klane, učili otroke, lovili ribe, pekli kruh in kaj vem kaj še vse – nasploh je povsod gomazelo od človeške dejavnosti. Danes vemo, da so spomenik soncu čez čas načrtno zasuli. Morda se jim je stožilo po preprostem. Morda so se nadejali odgovorov, ker pa je sonce ostalo nemo, so menda mislili, da jih je izdalo. Morda ...

*

Ko je bil gromozanski krog zaključen, si je starec zaželel njegove družbe. Govorila sta s kretnjami. *Rekel sem – pa sedaj? Skomignil je z rameni – ne vem. Namrščil sem obrvi – kako ne veš? Ponovil je – ne vem. Postal sem jezen – to smo storili za sonce, sedaj nas bo zagotovo gledalo bolj naklonjeno, nam bolj toplo svetilo, nas varovalo, nas vodilo čez temo ... Odkimal je z glavo – ne, sonce ne bo nič, ker se ga mi ne tičemo. Vzrožil sem – kaj? Torej si nam lagal in je bilo vse zaman, torej smo brez razloga na kup zvlekli vso to kamenje? Zavzdihnil je – ne brez razloga. Poglej. Prej ni bilo na tem mestu ničesar, prazno je bilo, vsaj nam, ljudem. Ko sem zrl v to praznino, me je čudila brezbržnost tega prostora; ne le čudila, izzivala me je, mi celo grozila. Sklenil sem se vžgati vanjo, ji nekako le dokazati, da sem. Da smo. Zato! Zato jo bomo napolnili z imeni, gradili se bomo čeznjo in se na vse pretege borili za njeno priznanje. Za priznanje, da smo. Bolelo me je – sonce nas ne gleda? Pokazal mi je zobe in še enkrat skomignil z rameni. Vdal sem se, moral sem se vdati – torej nam ne preostane drugega ... kot da gradimo naprej. Prikimal je. Starka na njegovem hrbtu je ugriznila v rdeče jabolko, s prstom druge roke pa pokazala na veličasten krog. »Kaj ni lepo?« je dejala s polnimi usti.*

Z nasprotne strani gradbišča so se ob pogledu na prvo človekoskrunstvo iz grl ljudi izvili živalski kriki. Nek kmet je namreč z gorjačo do smrti potolkel redilca svinj, ker ta za navaden hlebec kruha ni hotel menjati kosa svoje mastne mastne šunke.

READYMADE

Včeraj, med peto in šesto uro popoldne, je na poti domov izgubil obraz. Nikoli ni zares verjel, da bi se mu to lahko zgodilo, toda dovolj je poznal lastno raztresenost, da je o tem že premišljal. Precej površno seveda, le v smislu, oh, to bi bilo pa res neprijetno, kakor da bi v glavi že snoval otipljive odgovore na probleme takega primera. Včeraj pa ...

Sprva sploh ni ničesar opazil. Vse se je dogajalo kot ponavadi. Noben sosed mu ni vrnil pozdrava, nobeno dekle mu ni pogledalo v oči. Otroci so se zaletavali vanj na svojih malih kolesih, brez opravičila. Ko se je spotaknil ob stopnico in se nasmehnil sam sebi, so mimoidoči zrli vanj s prezirom. Kot ponavadi.

Zarožljaj je s ključi, bolj kot je bilo potrebno, da bi ga sostanovalec lahko slišal in se oblekel, če je bil slučajno nag, ali kaj podobnega. Vstopil skozi vrata, rekel: Jaz sem. Sezul čevlje, obesil plašč na kljuko. Si v ogledalu popravil pričesko in se zgrozil, ker ni imel obraza. Šel si je po žepih – kovanci, zmečkani računi, kepice nitk – v plašču ničesar, pokukal je še v čevlje, jih obrnil naokrog in potresel, a je le pesek letel ven iz njih, obraza pa nikjer. Zavzdihnil je, prekleto, pa ravno sedaj. Nazaj bo moral, brskati po grmovju, spraševati ljudi, če so kje videli njegov obraz. Imeli ga bodo za norega in ga strpali v prisilni jopič. Malo verjetno, si je mislil, najbrž me bodo samo preslišali in šli svojo pot. Toda strašno je bil utrujen, kaj ko bi prestavil na jutri. Tako ali tako je že mrak in še megla je legla. Zjutraj ga bo našel, ko bo dan, v takem vremenu se res nima smisla iskati.

Zato je skomignil z rameni in šel v kuhinjo. Sostanovalec se je nasmehnil, ga presenečen pozdravil, naveličal se je bil že vedno istega človeka. Ponudil se je, da mu ocvre jajca in mu nato nesramno razlil rumenjaki. V zgornjem nadstropju so se drli otroci, večerjali sta v tišini. Nihče ni pomislil na posode, ostanki jajc so se sušili na ponvi, potrebno bo veliko truda, da bo spet čista.

Lahko noč, sta si rekla bolj iz navade in se odpravila vsak v svojo sobo. Njegove žaluzije so bile pokvarjene, zato se uličnih svetilk ni dalo odgnati, z mrliško blede svetlobo so stikale okrog njegove postelje. Z dlanjo si je moral pokriti pogled, da je lahko zaspal in sanjal izposojene sanje.

O obrazu, seveda, preveč pomembnada bi ga sanje preskoči-hop-ogledalo in on v njem, vse običajno ... nenadoma pa nenavaden občutek, praznina

kot bi ne imel več on
 obraza, prazen, prazen, samo še v odsevusmeji se, smeji. Ogledalo ima obraz, ti pa ne,
 on pa ne, ogledalo je on on pa nekaj čisto drug   ega   zbij to ogledalo, se
 ne da, ogledalo se upogne in stopi, kot jajce rumenjaka se zlije v čevelj kam pa kam kdo?
 Primi ogledalo zagrabi ga s prsti povezni si ga na glavo vsaj nekaj vsaj drugi se bodo
 videli če že tebe ne bodo, morda pa je tako prav, a je preveč mastno in spolzi okopaj se v
 odsevu svojega bivšega obraza ti mazač ti presneti, okopaj se

Zdaj plavava v modrem morju brez svetlobe. In plavava

v reki požiralki, v

breznu gub, ki si jih izgubil , prav nesrečno si jih izgubil, kaj boš pa

sedaj?

Zaj. na

Budilka je zaspala, on pa se je zbudil prepoten. Slekkel si je pižamo in pozabil sanje, oblekel se je v nekaj udobnega, toplega, ravno pravejšega za v ostro hladno jutro. V ogledalu ni bilo nikogar, zato se je spomnil, kaj mu je storiti. Umil si je zobe in se kar takoj odpravil, brez zajtrka. Sostanovalca ni bilo na spregled, morda je še spal. Za seboj ni zaklenil, za vsak slučaj.

Bril je mrzel veter, zato je pogrešal svojo brado, ko je stopal po lastnih stopinjah, bledečih na soncu. Ljudje so se grabili za ovratnike in se stiskali k tlom, starim gospem je dvigalo krila. Oziral se je na levo in na desno, precej brez sreče. Nekje je cvilil čajnik. Piščalka je parala zrak, policaj je v obraz postajal zabuhlo rdeč z izbuljenimi očmi. V

daljavi je opazil malo deklico, skodranih las, ki je v pesti gnetla kepo plastelina. Šel je proti njej in med njenimi prsti opazil svoj nos, tik preden ga je zmečkala skupaj z obrvjo. Iztegnil je dlan. Vrni mi ga, je dejal. Ne dam, se je nasmejala. Daj no, malce naveličan. A-a. Zgrabil jo je za ramo in ji ga skušal iztrgati iz rok. Zakričala je, mimoidoči so planili nanj in ga tolkli s torbicami po hrbtu, spustil je pa ni. Prihitela je njena mati in ji v smehu zaklicala, Vrzi, vrzi. Deklica ga je zalučala proti njej, a se je iz strani vzel črn pes, ki ga je z gobcem prestregel v zraku in mrknil v visoko travo. Le njegov rep je mahal v zrak, pa še ta je kmalu izginil.

Spustili so ga, ga potrepljali po rami, preden so šli vsak po svoje. Deklica je skomignila, rekel ji je, da se je zmotila. Oprosti je obvisel v zraku.

Psa ni imelo smisla iskati, odmahnil je z roko in šel domov. Njegov obraz je bil sedaj zagotovo že zakopan v zemlji, skupaj s kostmi in pasjimi kakci.

Medtem ko ga ni bilo, se je sestanovalec odselil, v stanovanje se je naselila družina priseljencev, ki niso govorili njegovega jezika. Pustili so mu vzeti nekaj oblek, a ne vseh. Potrebovali so jih tudi oni. Nanj naslovljena kuverta na predpražniku je držala v sebi čestitko za rojstni dan, brez podpisa. Vrgel jo je stran.

Iskala ga je, povsod ga je iskala, človeka brez obraza. Sebična packa sicer, a baje umetnica, zato se ji je marsikaj oprostilo. Bila je prazna. Tako kot njena tihožitja, neme, mrtve slike hladnih barv. Prazni pepelniki, prazne steklenice, votle lobanje, strti cvetovi. Vse izsrkano, izžeto. Naslikano v skladu z njenim prepričanjem, da je vse skupaj ena velika laž, in da so najbolj sive laži tiste najbolj iskrene. Zato je čopiče pomakala v razmočen pepel in po platnih brusila premog. Nek kritik, debelo samovšečen mož, ji je na prvi razstavi dejal, da so njene slike kot ljudje brez obraza, kar ji je seveda izjemno godilo.

Potem pa tisto iskanje, kako se preseči, kako napredovati, kam naprej po poti in živčni zlomi, spolni razvrati, samouničenje, vse take reči. Treba ga je najti, si je nazadnje dejala, tega brezobraznega človeka. Čeprav ni vedela, ali sploh obstaja. Večkrat je bila celo prepričana, da ne, pa je to takoj naslednji dan pozabila. Kurja pamet.

Po anonimnem namigu ga je končno našla v naročju njegove družine.

Tam se mu je, priznajmo, slabo godilo. Kar nenadoma so ga spet imeli radi in še toliko bolj, ker jih je brezoblični spominjal na dete. Na človeka na začetku, tisočeri možnosti, vseh ciljev odprtih, neizmerne potenciale, neslutene prilike. Tudi družine ustvarjajo svoje umetnine. Pa so zavihali rokave, vsi opiti od stvarjenja, stric je s hrbta prispeval kocene za možate obrvi (bil je eden redkih ljudi, ki je kult Brežnjeva jemal smrtno resno), babica je zastavila protezo čvrstih zob (kot jih ima tisti mladenič na televiziji v nedeljo zvečer), oče mu je z dleto stružil odločne poteze (dedek je imel tako odločen obraz, ko je bil mlad, ah, dedek, očetu nisi nikoli izkazal ljubezni, še sedaj nosi brazgotine ...) in mama mu je iz spominčic iztisnila nežne, sanjave oči (točno take, kot jih je imel njen prvi fant Marko iz Dobrave). Sestrica mu je s šminko pacala ogromni ustnici (gu gu, gu gu), ki jih je dedek z radirko obrisal v ravni črti ("Da boš končno dedec!").

Takega ga je našla, vsega spačenega. Ko je taval sam po vrtu pred hišo in obenem malce plel, se mu je brez besed približala, mu populila obrvi, izbrisala nesnago in zgnetla njegovo lice nazaj v gmoto brez oblik. Hotel jo je poljubiti, pa se mu je odmaknila. Samo naslikati te hočem, je rekla. Rad bi se ji nasmehnil. To pa ni mogoče, ji je odvrnil, saj me sploh ne vidiš. Seveda te vidim, se je zlagala.

Ampak potem sta se imela pa kar v redu. Živela sta skupaj s prašnimi mački v zapuščenih vilah nekje na mestnem robu. Z majavega balkona, kjer sta se nastavljalta soncu in kadila njene umetniške cigarete, sta imela lep razgled na rečni breg. Reka, ki je poprej že obredla vse odtok, je vsa umazana s seboj proti morju nosila iztrebljene duše, mutantske ribe v njej pa so ju sumničavo opazovale s svojimi petimi pari oči. Ker je veter vedno pihal vstran, je tudi smrdelo drugam, kar ju je veselilo.

To poletno idilo so prekinjali njeni živčni izpadi, ko je iz njemu neznanega razloga pričela kričati in psovati in razbijati pohištvo, da so mački pihali in praskali in bežali na vse strani. Navdil se je brezdolja, udobne lenobe, zato se ni dal motiti, čutil pa se ji je vendarle. Pa kaj ti je?, jo je spraševal, in ko mu je odgovarjala na pamet, je zavzdihnil,

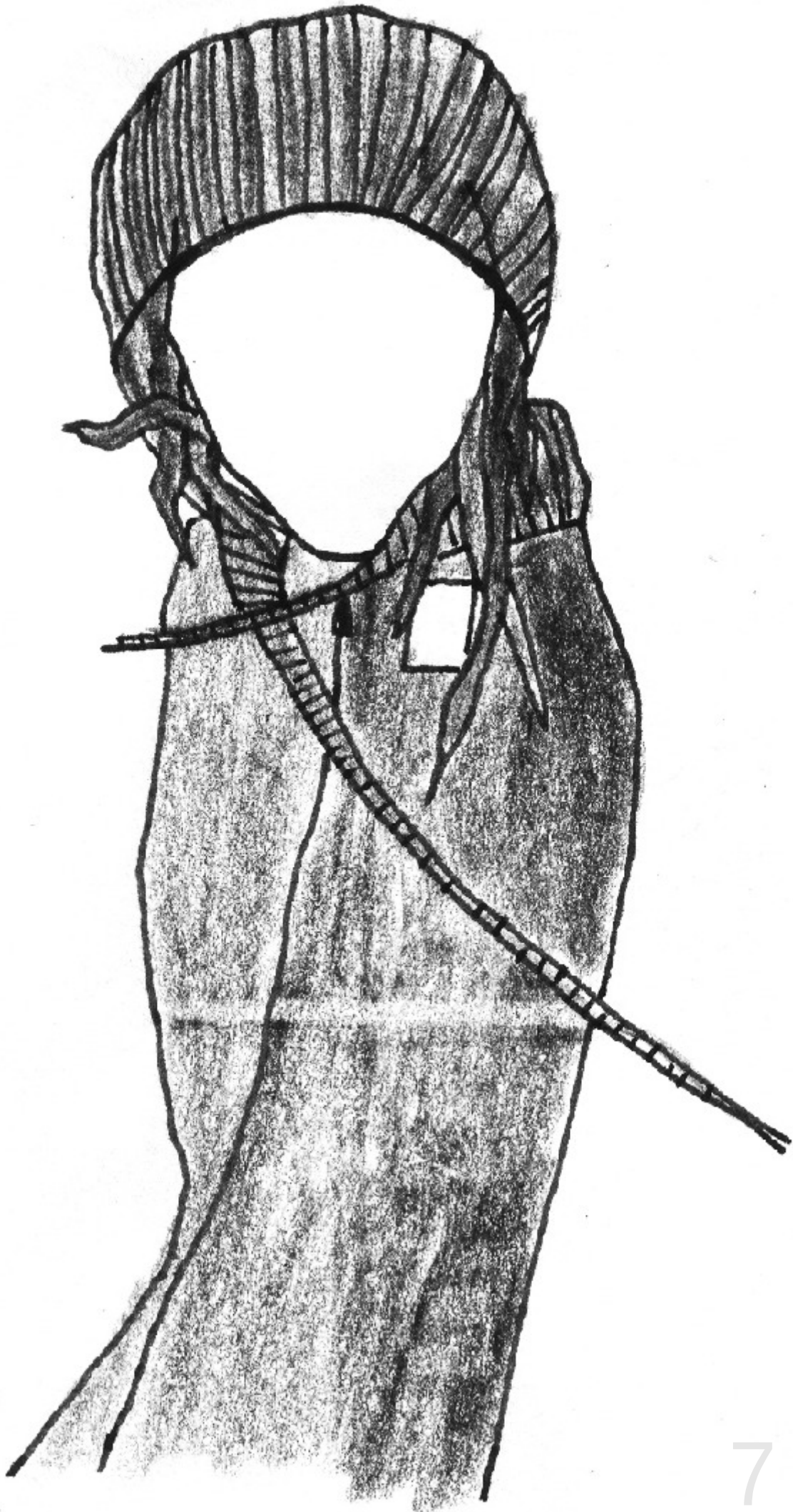
bolje da ne bi vprašal.
Žrla jo je tista laž. Ne zaradi laži same, ni ji bilo namreč težko lagati, ampak ravno zaradi tega, ker v tem primeru ni hotela. To je bil ves namen. Hotela ga je resnično videti. In njene slepe slike so bile, milo rečeno, obupne, česar se je sama dobro zavedala, on pa ni razumel umetnosti in je vsemu govoril, meni je všeč, kar jo je še bolj razbesnelo.
In sta se vdajala dialogom demonov – on ni vedel, kaj ona sploh hoče, ona pa mu tega ni smela povedati, in je morala to celo skrivati. Dober recept za polom, kot najbrž vsi dobro vemo.

*

Kje drugje kot pri večerji?
Obedovala sta v tišini, sprva. Njegov nož je škripal po krožniku, ko je rezal kos mesa, kar jo je skominalo, in kar je na plano privleklo še vse ostalo, kar jo je skominalo. Njegov odnos. Njegovo leno rit. Njegove patetične stavke, izrečene kar tako in namenjene nikomur.
Poglej me, mu je rekla.
Grižljaj mu je zastal, toliko izkušenj je že imel z njo, da je vedel, kaj se obeta. Pogledal jo je.
Ali me ti sploh vidiš?, mu je rekla.
Prikimal je s polnimi usti.
Mislim, zares vidiš.
Ni vedel točno, kam meri, ampak je vseeno napol pomigal z glavo.
Sploh me ne vidiš, mu je zabrusila in zabodla vilico v zrezek, da je lahko mahala z rokama.
Vedel je, da bo s tišino najlažje prebrodil, ampak prav v tistem trenutku je bila tišina najslabša možna izbira.
Ali me ti sploh slišiš? Ali me sploh slišiš, sem ti rekla.
Slišim, je rekel s polnimi usti. Švišim.
Ne vidiš me, ne slišiš me, tudi razumeš me ne. Kaj sploh počnem s tabo?
Gledaš me, je tiho dejal, za navdih.
Izgini, njen pogled je bil mrtev. Poberi stvari in čevlje in cunje in se poberi.
Obsedel je, čisto pri miru.
Izgini mi izpred oči s tem prekletim, ušivim, polizanim obrazom.
Tu se je pa končno razburil, ampak saj ga sploh nimam, in spet pohlevno dodal, kot bi se ustrašil lastnega glasu, izgubil sem ga nekje.
Izgini, je zakričala, odjeknilo je po prostoru. Izgini!!!
Njeno telo je popustilo živčni razrvanosti, nalezlo se je uničevalnega vzgiba in ker v človeku brez obraza ni našlo tarče, je srd usmerilo vase. Zgrabila je vilico.
Da te nikoli, tu se je zabodla v desno oko, več, pa v levo, ne vidim!
Tesnoba se je naselila vanj, otrpel je na stolu. Kri se ji je ulila iz očesnih duplin, in ko je z glasnim žvenketom vilica treščila po tleh, je nenadoma osupla zavzdihnila.
Moj Bog! je rekla. Vidim te! Vidim te! Kako si čudovit, o moj Bog, kako si čudovit!

*

Če njegovemu portretu podam objektivno oceno, moram, čeprav nerad, priznati, da je napravila nekaj veličastnega. S tem so se strinjali tudi kritiki, ki so nato z lastnimi usti v sfero kulturnega vpeljali šepet, da nekje med njimi tiči prava pravcata moderna mojstrovina. Kot je pri šepetih v navadi, so se ti razglasili v govornice, ki so završale med naklonjeno javnostjo in nato skozi kanale medosebnih klepetanj prerasli v odkrito govorjenje ljudstva. Ko so mediji naokrog raztrobili novico o fantastičnem tandemu slepke in človeka brez obraza, so svoje dodali še sifilitični filistri, ki so drugim sifilitičnim filistrom s kričanjem na uho zagotavljali, da je umetnost stopila čez prag nove dobe novega veka nove epohe novega človeka. Njej je vse skupaj prijalo, čeprav ni ničesar videla, njemu pa je bilo precej vseeno, ker ga še vedno ni nihče opazil.
So pa zato trume drle v galerijo in v nedogled postavale pred njegovim portretom. Ta je v vseh vzbudil neimenljivo, do tedaj sploh nepoznano občutje, ki se ga je nek večš pisun skoraj dotaknil, ko je zapisal, da je pred sliko "začutil pritisk vseh hrepenenj, ki sem jih kdaj nosil v srcu kot naraslo vodo, deročih lahkotno in brez prepreke skozi tisto drobno špranjo naše zavesti."

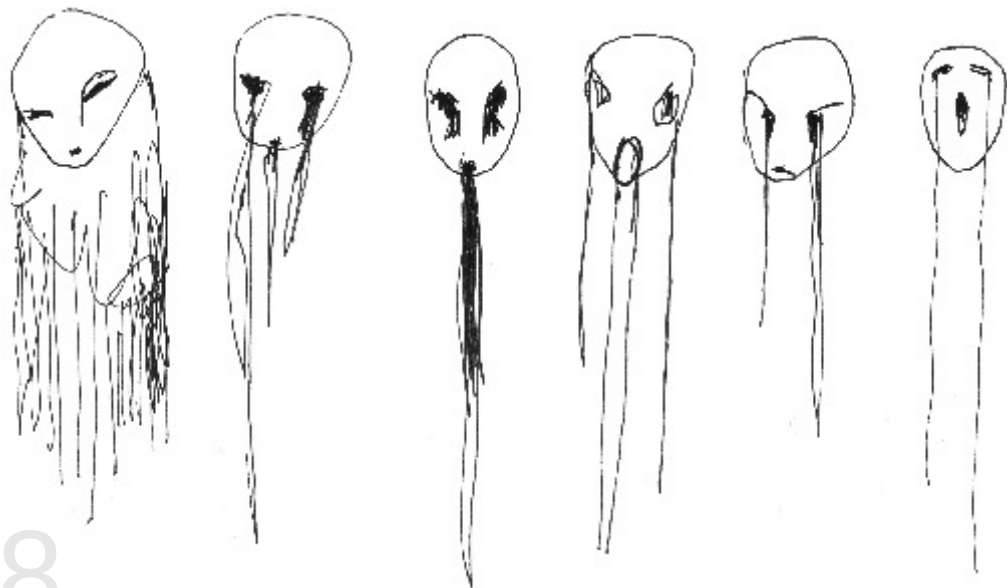
Katja Perat

NEZANEMARLJIVO

(uboga pesem, glej, kako se trudi, da ji ne bi bilo treba reči 'sublimno')
Ni zanemarljivo,
Število petnajstletnikov, očaranih nad
Gotskimi katedralami,
Temo gozda
In vojaki, ki z obrazi pobarvanimi v barve suhega listja,
Čepijo v zasedi.
Nujno se je spominjati,
Kako se fantje v belih supergah navdušujejo nad stvarmi na način,
Kot se nad stvarmi navdušujejo samo fantje v belih supergah.
Samo toliko,
Da te spomni, da na začetku ni bila beseda
Ampak nekaj dosti bolj nezapopadljivega.

VELIČINA

Epski ljudje vedo,
Da je človekova veličina v tem, da je neenak bogovom
In se radi bahajo s svojo smrtnostjo,
Epski ljudje vedo, da pogum dobi svoj prostor za obstoj
Zgolj ob prisotnosti strahu,
Zato nikoli ne prebirajo rumenega tiska v čakalnicah pred ordinacijami,
Epski ljudje, zaradi katerih se bojiš z občudovanjem spremljati sončne zahode,
Zaradi katerih postaneš nestrpen, kadar te ljubijo za to nepooblašcene osebe,
Epski ljudje, zaupanja nevredni,
Ki se v humanistiki nikdar ne ukvarjajo s feminizmom,
Ljudje, ki vedo, kako se stoji, da si najbolj podoben spomeniku,
Ljudje, ki so pri petnajstih s tabo hodili na metal koncerte
In nikdar obupali,
Ne verjameš jim, ne bi jim rad bil podoben,
Na zabavah se jih izogibaš,
Nerodno ti je, če se njihove bivše punce zanimajo zate,
Lepe punce, dobro oblečene,
Lepe kot fotografije s počitnic,
Resne kot nemška klasična filozofija,
Pravilne kot stvari, ki bi jih rad imel,
Če ne bi predobro vedel, kako demode je biti epski.

8

TEMELJI RAZOČARANJA

Prisežem,
Jaz sem obupala dosti prezgodaj,
Glej jih, spomenike po naključnih mestih bivše Sovjetske zveze,
Še kar je videti, kot da imajo polno vetra v oblačilih in zastavah,
Kot mladi ameriški nihilisti,
Glej jih, kako se še kar borijo s tistim, kar je ostalo od boga,
Glej, v kakšni prednosti smo,
Odprite vsa okna, ko bomo že na avtocesti,
Imejmo uro in pol čistega zmagoslavja,
Glej, kako je, kadar so mladi evropski posteksistencialisti na poti na morje,
Odprite okna,
Vsi skupaj smo obupali dosti prezgodaj,
Da ne bi imeli nič od tega.

BOJLER

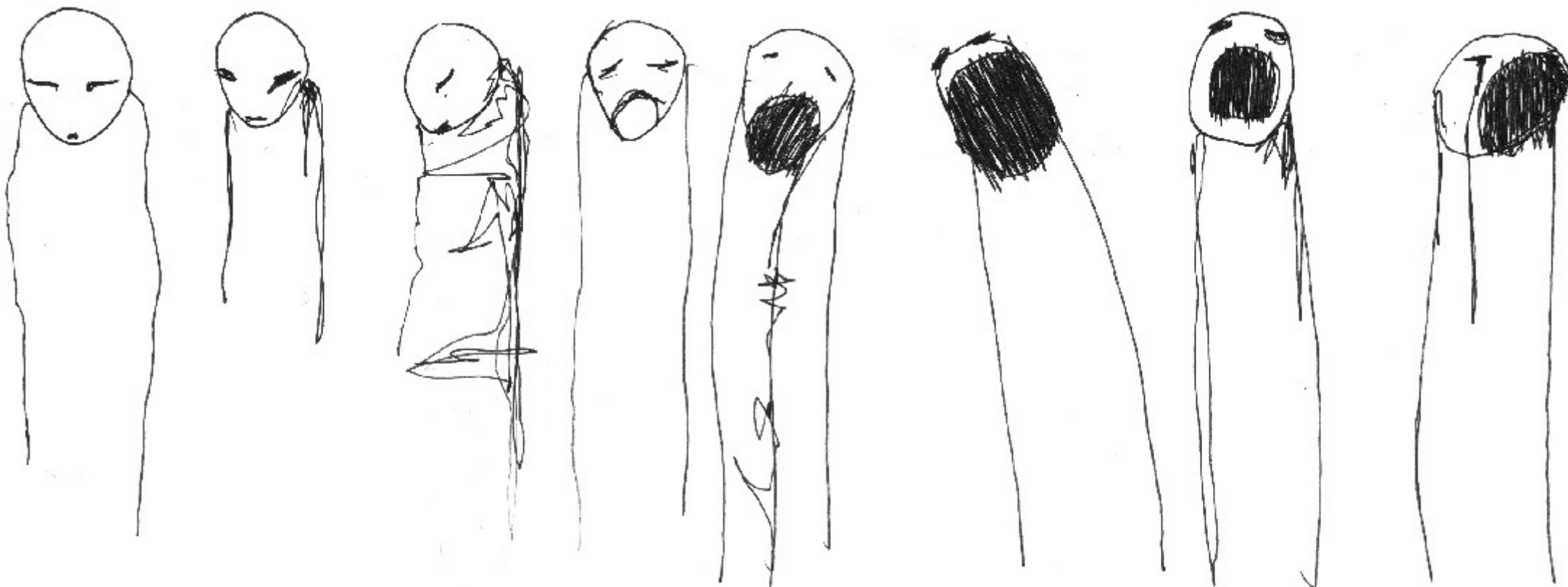
Kot italijanščina težko prenese sinhronizacijo zgodovinskih spektaklov,
Težko prenesem pet minut v vsakem dnevu,
Z nogavico v eni roki,
Ki se noče obuti sama
In mislimi, ki nočejo razumeti, zakaj nogavice
In židovsko vprašanje in ontološke temeljnosti
In telesom, ki hoče biti eno z duhom in kar sedi,
Pet minut v vsakem dnevu,
V katerih, kot človeku pade sladkor,
Padeta nivo lepega in zmožnost osmišljevanja.
Toliko skupnega imava,
Naš pokvarjen bojler in jaz.
Mrtva duša, se reče temu.
Tako hitro ugasneva,
Da kot bojlerju ne uspe segreti vode,
Meni ne uspe najti boljše ubeseditve
Za tole,
Čemur se, če se ne potrudiš, reče
Mrtva duša.
Opazujmo,
Kako se običajne stvari (kot zobobol),
Ki si jih spregledal,
Vračajo spremenjene v pošasti,
Opazujmo;
Vojna kot vsakodnevna okoliščina
In ves ta trud,
Preden lahko spet stojiš na balkonu
Med razobešenim perilom
In opazuješ orjaške jate ptic,
Za katere je s te razdalje nemogoče oceniti, katere vrste so,
Si pa lahko mirno gotov v to, da so lepe in same sebi namen.

FENOMEN BASTILJA

(uboga pesem, tako odvisna od okoliščin)

Zanese te,
Navdušenje nad jutranjim nebom,
Kot zanaša Evropejke v salonarjih,
Razsipavanje lahkotnih nasmeškov
Med pozlačene kipe,
Mirnost, ko vedo,
Da se jim skozi puder vidi zgodovina,
Tudi kadar so spile preveč, da bi lahko hodile naravnost,
Mirnost, ko se jemlješ resno,
Kot se jemljejo družbeno kritični raperji in romantični pesniki,
Družčina nedotakljivih,
Zavezan meščankam, ki si na razdalji dobrih dvesto let
Pražnje oblečene
V neskončnost podajajo opeke in spreminjajo zidove v brez-zidje,
Prav tu, na tem trgu,
Naokrog je vse več luči
In tisoč drobcenih revolucij,
Ki so spravljene druga v drugo kot babuške,
Ena zate, ena za starše, ena za komuniste,
Vsakomur po svojih zmožnostih, vsakomur po svojih potrebah,
Vsak lahko nese nekaj domov,
Vesel si, da si dobil toliko svetlobe in ubogo jetično pesem
Z oteklimi stopali, oblečeno v zapacan korzet,
Ki je bila nekaj čisto drugega,
Preden jo je srečala zgodovinska zavest.

Karlo Hmeljak

PROTI SEBI

»I prossimi avvenimenti rimetteranno
le cose a posto«¹ v pismu (Antonin Artaud),

v jeziku: »izražanje, odtrgano od stvari«
(Pier Paolo Pasolini),

v življenju: »le modalita della sofferenza«²
(Michel Houellebecq),

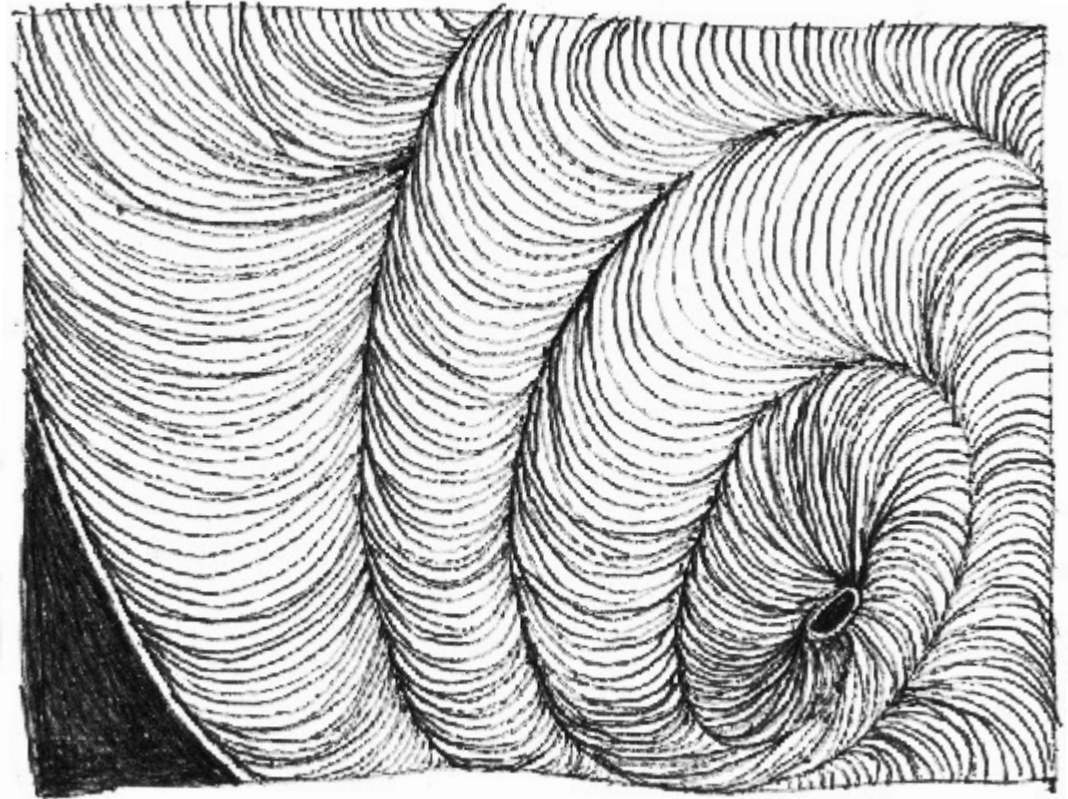
v resnici: »s ponovnim nadzorom nad tem,
nad čemer ga nisem nikdar imel, in mi zato
kar recite pesnik« (Karlo Hmeljak).

I.

Usoda dežuje.
Ne vem več, ne želim več,
pihalo je in sem bil pri miru,
gledal krošnje,
kako se ljudje spominjajo
Jana Palacha in zajokal.
Prisostvoval sestankom, molčać sem,
hotel sem molčati in grizti verze,
reke imeti rad, nič reči, ko veš
za glas, alkohol, Agoto Kristof,
obsesije, žar,
vsi so se potem izgubili.
Za bledez, bilke, bol,
za to, da stojiš, da imaš
sam nič.
Med prazniki, že dolgo,
tako kot pišeš.
Knjige, kupi, kupe ne,
nikamor ne peš.
Naj izgubi, naj bo večji in s svojo težo.

II.

Malo počakaš,
reče Jesih ptič.
Hočem, da mama ne bi
videla mrtvih fantov,
ne bi Izmael bilo ime,
ležati ob cesti bosa,
ne bi stal, padel, ležal,
daleč stran od obzorja,
ko dež pada, ko narava
pride, ko vas ni, ko vas
umre in da ne bi mešal
stvari in ne bi bilo Inuitov,
polnih človeških teles in
uskoro kao nešto još.

III.

Naj mi zali je usta,
naj suho kri izpere,
srce naj počí, pridi,
mlad sem čakal, pome-
čkan med skrivnostmi,
potem sem vse zmetal
in nisi videl.
To, da nočem,
sta inercija in odmik.
Je priti bliže brez želeti.

IV.

Vreme je nestabilno,
ulice vdirajo, maestral
čaka, prepiri so šum,
okrog je votlo in zadušeno
iz oblakov in brez nas,
manevri v naravi,
nekaj vreči
je tiho misliti na vodo,
je okleniti se jekla,
imeti svet od blizu
in neobljuden.

V.

Če stavim na to,
če te izdam.

A.
Podest, rešetke.

Ti hočeš čas,
jaz hočem zdaj.

VI.

Perche cazzo non gridi?

»*Reke so postale deroče.*«
Miklavž Komelj

Reka dere,
jaz se ne derem.
Poletje čaka,
vsi so tiho,
lahko bi bili bolj tiho,
lahko bi hodil po
zamrznjeni površini jezera,
gledal vas in vase,
pritisnil nanj –
vse bi ostalo enako.
Bila bi tam,
ločena in nema.
In milo in voda, ki teče,
in Miklavž Komelj, ki reče
Miklavž, in Artaud, ki piše
»Non si ha il diritto di scrivere così,«
in jaz, ki ne more, in Katja Perat in
Gregor Podlogar in Mitja Ficko in
Rada Kikelj in nekdo, ki mrmra, in
Koprčani - vsi so bili tiho.
Hodili bi po ledu,
ko bi imel glas, bi rekel
reka dere,
ves ostali čas bi bral
Rester Vivant!
Ko bi koga srečal,
bi se vprašal,
ne bi več rekel dobro,
dobro pomeni toliko kot
puter, paradajz in kljuka.
Led od nas, blago, vidiš korake,
skrbno je še nekdo, te miri, in dobro
ni dobro, *nikjer nam ni dobro* ostaja,
mirno, bolj slovesno kot led.

VII.

Ne vem,
beležim
vsakič
ne vem-
to gotovost
uporabo
norme
zavreči
besede
roke, srce
borčevska čustva
končno
zavreči.

VIII.

Epizode se ne zgoščajo.
Leta pretečejo, sama,
omama lebdi, sama,
dosti jih veruje.
Promet je zunaj z zvokom,

z nekam hoteti in davno.
Kot majhen nisem spal in
v hrupu me ni pustilo k sebi.
Potem sem vlekel, tlele so
želje, pasti je bil slučaj.
Ko te kdo nadere, ko se do
nerazumnosi dereš, ko ti je
lahko najbolj žal in ne oprošča.
Hladni, večni običaji,
noči, ki odpovejo,
oči, ki odpovejo,
iti daleč, na pamet in nikamor,
ponekod kaj najdeš
ali pa ne najdeš in odrasteš.
Nečitljivo, incroyable, nakar,
kraca, rak, bodo plesali,
prečrtano zjutraj, in zamišljeni,
bo prelomljen omet kot prvi dan.

IX.

Ubiti tebe
v svetu iz nas.

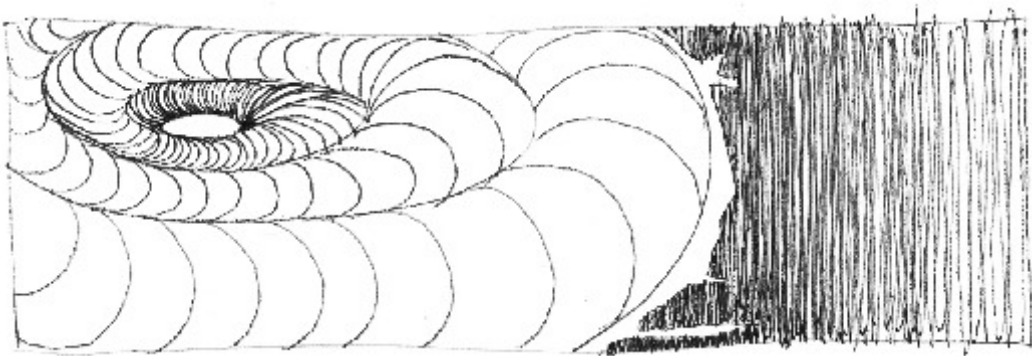
X.

Potem je višina,
vsa ostala izguba temni.
Gre spomin nanj, tu mesto
z ljudmi, s svojimi vzori,
z nagoni, s tem, da ste
vselej.
Potem sonce pada, v naročju
je toplo, listja je vse več in
dolgo ne bo še padalo, dolgo
boš potreboval: skrinje, noše,
oligarhe in setve. In priti iz rož.
Večer bo vztrajal, ti ne,
on od daleč, prišli razgreti,
bliže, drseli z rokami po nebu
in brali: bližina nas v temi,
ponekod predeli, polno kože,
blokov, krp, drogov in ostankov,
vse za oklevati in ob dotiku
reči: jaz se od nocoj.

XI.

»*Nao meu, nao meu é quanto escrevo.*«³
Fernando Pessoa, 9. 11. 1932

Nisi odbil.
Lasje, ki padejo izpod škarij,
nov rob v letih in iz črt.
Iskra v tebi vene, z malo padaj,
z luno s svojimi črtami,
s pomanjkanjem in dežjem,
z dolgim asfaltom, mokro sveti,
z biti z licem na tleh, tem pogledom.
Neka črta v sebi, jasna noč te ima, mene
in naju in sebe, preračunana razdalja,
odnos, sreča in rok, in klanje in trza,
in prijem, sreda življenja, imeti napade
pol kot ne morem in zamisljivost, negotovi
vrženi koraki z udarci, tla se šibijo, Irina,

ne vem, ampak tudi, nepreglednost kasneje,
led lomi, tukaj zmeraj *ne može iz kože*,
črta na steni, kjer si hodil blizu sledi z dotiki,
razraščeni, okrut, to je od tebe ostalo v
podhodi, ob iztek, v okolici zadnje strani
in kronologije.

XII.

Samo nekdo ali manj,
trovato, Vis v zraku,
buden ob njih.

Razmisli o:
čisto blizu.

XIII.

Se še spomniš?
Besednjak,
to s svojo dlanjo,
nekaj za Marjo,
za Fra Angelico,
gladino vode,
za vsakogar.
Svetloba odrasča -
O moja duša mrtva ptica!
Potem tipaš.
Ni en sam snop, bilo je drugače
in danes ni več drugače.
Vas kličem, razlike!

XIV.

Trgalo je zrak ptičje petje,
Njih zora, dan mene.

XV.

Sonce se je enako bleščalo v morju
In na nas ... na nas je padal mrak.

Da bi vzleteli

¹ »Prihodnji dogodki bodo postavili stvari na mesto.« V pismu Henriju Parisotju, Rodez, 22. 9. 1945.
² »Načini trpljenja, v eseju *Rester vivant - méthode*, prvič izdanem leta 1991.«
³ »Ni moje, ni moje, kar pišem.«

Katja Plut

Kaj mi je, nič mi ni.

(Ampak so res gnile
take mršave pesmi,
ko znaš sam dvoje krhkih kitic,
če morš cel dan to pet.)

Kdo bo prijel, kar prenaša naokrog pristavek, čarobno,
in za konice prstov pripeljal iz razpok, če ne

P O Č A S N O S T .

Potem zatipam sanje in se grem krotit.
Grem v deko in vmes sanje dvigajo gor mehurčke s trni in z ugankami ali rezinami
korenov lečenov:
na, lahko to poješ? Mi delamo dneve. Noči delajo nas.

Stephanie says

V Afriki je tako mrzlo.

Beseda osamljeno nosi v denarnici sliko njenega telesa.

Nekatere besede dobijo pomene šele dosti po tem, ko se jih naučimo reči.
To pomeni ta beseda -
umreti v Afriki.

Mrzlo in zapuščeno je
zboleti daleč od svoje postelje
in blesti v jeziku, ki ga ne razumejo,
in potem ležati s praznim telesom.

Ko sem se popoldne peljala skozi Šentjernej, je bilo videti, kot da tu ne bi mogel
nihče po krivici umreti.

V Afriki je tako mrzlo.

Stephanie says
It's so cold in Africa

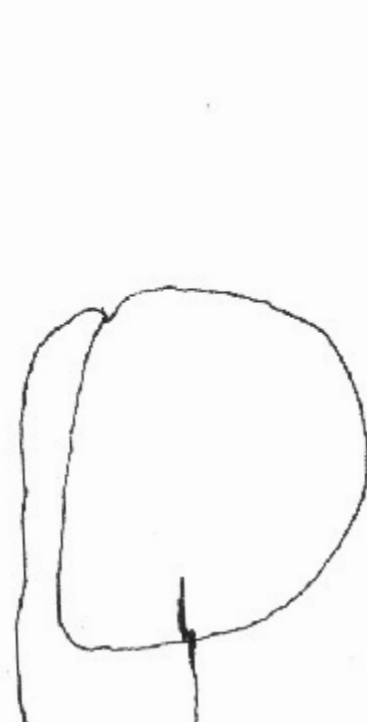

Aljaž Torkar

CARMINA INSANA

Besno lepote vitriol
Kam si pomolilo svoje role
katera mesta si obsenčilo z
ljudmi karirastih gmot?
Štor od angela. Znamenje v praznem
Pošivano sinje, in vino ego sum
nakopičen v spomine
ovekovečen v fletu pozabe
so češnje na obdukcijski mizi in
nekaj kar me spominja na zakletev
na vrhu nebne gore izrečene
naredil si bom visli in se obešen
prilizoval svetlobi
polizal sem že vse kar spi
zdaj hočem biti mrtev kot večnost
oddaljen kot neznano narisano v žrelo risov
kot zaljubljena groza Clarkeovih grafik
poljubim ti mater in se znebim vodenih pomišljij
pojdi stran k meni stran obrni od mane
vkresniči se razceloti se mi pred vrati
da ti nasujem zvezd v rane
sviraj bože sviraj veruj svinja
gnij prelestno naskakuj bolešno
pel toplote plod ved sence rikverc
odgovornim postavljam vprašanja
ker se spleča bit svoboden kot je
gnev zatolklih spuščen na prosto
v obraze skritih rok in zlatih kron
kot ogenj in tujec ki mu liže plamene
življenje je vic na obodu poezije
rikni mi polizano vresje spominov
rukni me mati jezusoidna
carmina insana, si žvižgam
še vedno na poti v Korint
še vedno omamno pri Kirkah
rosa non mea est , nič več
analogno me posvaljkaj turbina
kačon sedmih lila lis, lazi!

IZIDIN RIS

Ko zgrešiš, zaslepiš vse svoje sreče.
Ni ti več potrebno vzhajati sonc, ker si
z(a)močil vse suhosti egoizmov. Tudi
tiste, ki zvonijo na koncu spoštovanja.
Vprašaj zgodovino komu je trosila
čebelnjakarsko raznolike udarce in
morda po vzdržanju, tudi večne moči. Si?
Če si kdaj sploh Bil, potem se pripravi.
Prebrojevali te bodo in te zažigali na
usmrajenih grmadah, grozili z uničenjem
vsega za kar si čutil, vedel, sovražil in ljubil.
Za vse dolge nočne sprehode ko si jim
primišljjal sanje v katerih so z nasmehi
zakoličevali muke in žalosti stoletij.
Ne trudi se preštovati. Matere ne oštevilčijo.
Opomenijo sorodnost v raznoterostih.
In pozabijo na riskantne situacije v katere
so te vsvetile, posvetile za ta graciozni cilj.
Ne stoj. Nikoli ne stopiš dvakrat na isti
tekoči trak te predične zgodovinske epohe,
v kateri kupiš mizo in dobiš jogurt zastonj.
Neznosno si srečen ker ga lahko ješ za mizo.
In si v trenutku ko to počneš okronan za kralja
ker si lahko enak tistim, ki si ne morejo kaj
da ne bi storili enako. Ovako. Bedako.
Želje in vrednosti ki si jih prinesel s seboj
tu preprosto ne bodo delovale. Pozabi, fanté.
Pokeriraj za mizo in jej jogurt al` preprosto
odidi in pusti da se skisa igra v kateri te ni več.
Kocka bi padla, če bi pod njo bil pód. Tako pa
prosti pad, sad dejstva, da si se zaplezal.
Da plamen še gori in reže v megle zakrivanj.
Že tako je dovolj bližin ki v času porumenijo
dovolj visokih eksplozij da se na Zemlji nič
ne vidi. In dovolj sem nor da vztrajam.
Sonce na zidu. Vijolinsko bazuskost lahko
prepoznaš v izidu Ozirisovih koscev,
v izsanjanem aksiomu da bog le kocka:
Ein Stein ist noch nicht ein Berg.
Je le fluorescentno znamenje v Nizu.

Uroš Prah

IZHODIŠČE

Nisem zavezan bogu ali sistemu ali ideji ali ideologiji ali državi
nisem zavezan očetu, ker je umrl in se le stežka spomnim nanj
nisem zavezan očimu, mojemu drugemu očetu, ki je umrl in spomin nanj blede
nisem zavezan materi, ker mi je že navsezgodaj zagotovila svobodo
nisem zavezan bratoma, ker je svobodo zagotovila tudi njima
nisem zavezan prednikom, nisem zavezan potomcem, za katere dvomim, da jih bom
imel, za katere nihče zares ne ve, ali jih bo še mogel imeti - ves svet se začinja
spraševati, ali jih bo še vredno imeti
nisem zavezan nasilju, ker mi je tuje
bolečini, ker sem mlad in ne traja
ljubezni, ker sem mlad in ne traja
telesom, ki so minljivost na sebi
fuku in moči nisem zavezan
trenutku, ker se kaže kot lažniv, kot vse bolj lažniv
večnosti, ker tam zame ne bo prostora
prostoru, ker me izganja
materialu, ker se drobi med prsti
prsti.. dlani.. roke.. sartre.. trup.. tič.. noge.. rit.. hrbet.. vrat.. zatilje.. lasje..
čelo.. obraz, kakšen obraz.. drobovje.. srce.. kri.. celična jedra.. nevroni..
elektrika..
Sledeče lahko tudi brez mene:
jezik, ta lažniva kača,
resnica, žaljivka, ne gnjavi z resnico,
življenje
umetnost
smrt
ti.

BESTANDSAUFNAHME

My national resources contain of -
začel brati; zaspal, ker je deževalo in je pel chet baker.
Mušalaluna.
Mušalaluna.
Muš Ala, polna je. In vlažno je. Kaplja in teče in piha.
Kje blizu se mora taliti nekaj velikega.
Bestandsaufnahme.
Presenetljivo suha koža čez tipke.
Odcepiti misli od telesa.
Postati kost, da je iluzija trdnosti popolna,
vašim petim stenam hvala.
Bestandsaufnahme.
Disintegration loops spiralijo nekako nazaj,
bolje ne znam povedat.
Bestandsuafnahme.
Počakaj, da boš imel suha usta in reci: pljap.
Vse manj teče;
čez spiralo je začelo ptičiti jutro.
Zveni dobro, ni mi ni vseč;
ni mi ni vseč, ni mi ni vseč, ni mi ni vseč.
In sem že vojak,
ki v jutranji rosi minira predstavno polje,
obširno in zeleno.
Dies war eine Bestandsaufnahme,
vendar kako pograbit karkoli od tega?
Wo steht was

und was fehlt
und was fällt
und wo läuft es dann hin?

WÜRDE

Unglaublich sein!
Als ob man das Sein erst glauben müsste, damit es sei.
Ich werde mich doch wohl nicht an Irgendjemandes Glauben hängen,
mich zum Gehängten machen.

FLEŠ

V nekaj utripih razdraženih ustnic padejo ure
globoko rjava slana stebriča namesto oči
dva sklenjena tiča
za hip se med popka usredišči vesolje
se vrine izgine sredina moči.

*

Ti si tisti viharik, za katerega sem misli, da sem jaz.
Kot sta se mi nekoč Robin Hood in Prince zlila v eno, kar sem postal jaz sam.
Ali ko sem hotel biti nogometaš in sem bratu ukradel dokolenke in drkal drkal.
Kot sem še do nedavno mislil, da sem morda Baal ali Sergio Fantom. Tako sem
postajal svoja erotična fantazija ...
Zdaj se lahko mirno zaljubljam, ker vem, da nisem jaz tisto, kar ljubim.

*

Zadnjič ti je umrl pogled, ker te nisem objel, ko si mislil, da te bom,
moje oči so bile prazne, to sem videl v tvojem odsevu, ki je stopil predme, kot bi bil
moj – če nekdo izstopa skozi tista steklena vrata in se nekdo drug hkrati poda k
stopnicam,
ki vodijo v klet, se njuna odseva za hip izmenjata –
to sem vzel kot znak. Kot svarilo. Kot grd strašljiv čudež, ki ga moram ljubiti.
Rad si predstavljam, da si potem šel na stranišče in bruhal vanj.

*

MERIDIJAN

Pogrizel bom tvoje
ušesne mešičke,
tvoji gosti lasje
mi bodo lezli v nos.
Zakopal se ti bom
v zatilje,
preplezal vretenca,
te uščipnil v trtico
in se stegnil nekoliko nižje.

*

Z vsem telesom čez ulice čez klube čez postelje.
Z vso silo čez misli tistih, ki mi stopajo blizu.
Občudujoč čistost, ki jo za hip ulovim v njihovih očeh,
ko ne zmoremo več in nam odpadejo naše trde tančice.

*

GEDICHT

Ein langsames schieben zweier Gesichter
gegen den dickflüssigen Raum zwischen uns.
Es hört nicht auf, wenn die Stirne sich treffen –
einfach weiter in einander fahrend,
sich fast schon ein Auge teilend –
Wie weit kann man kommen?
Wie weich ist der Mensch?

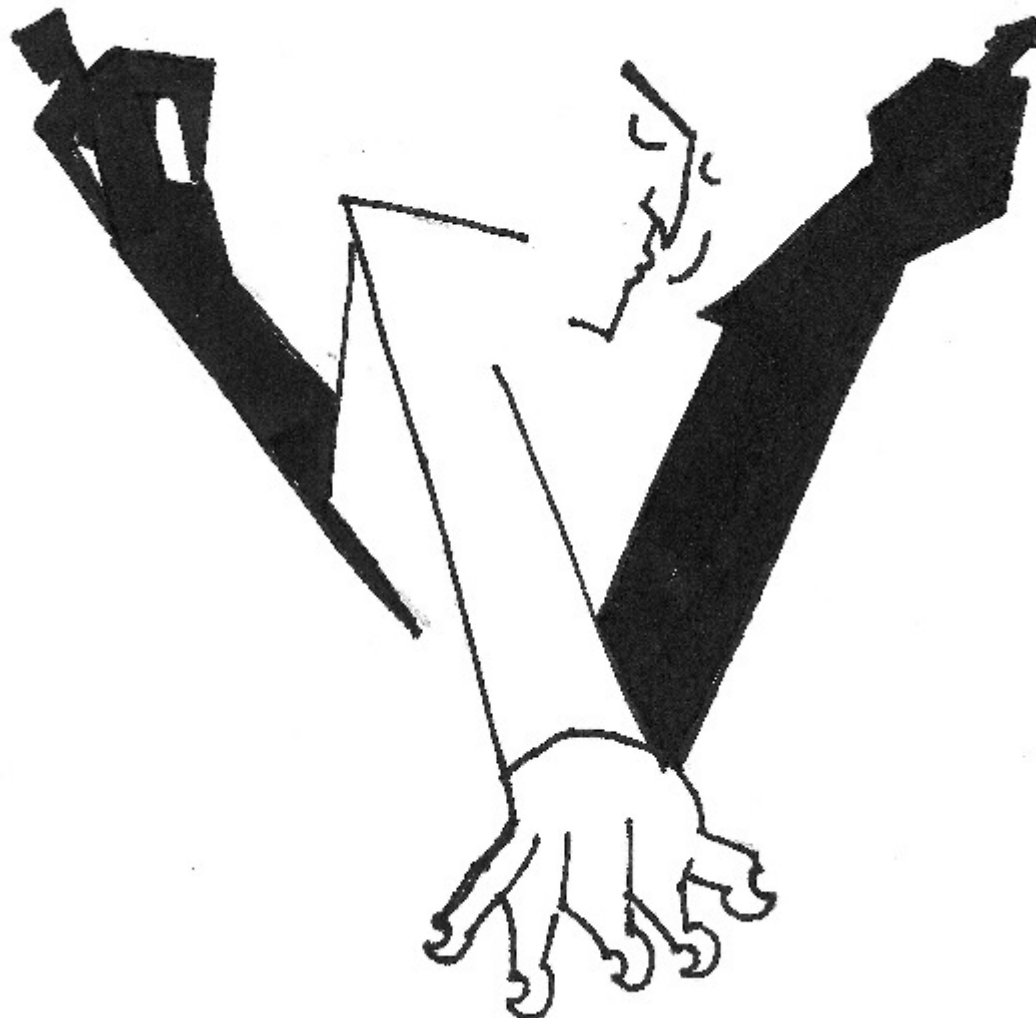
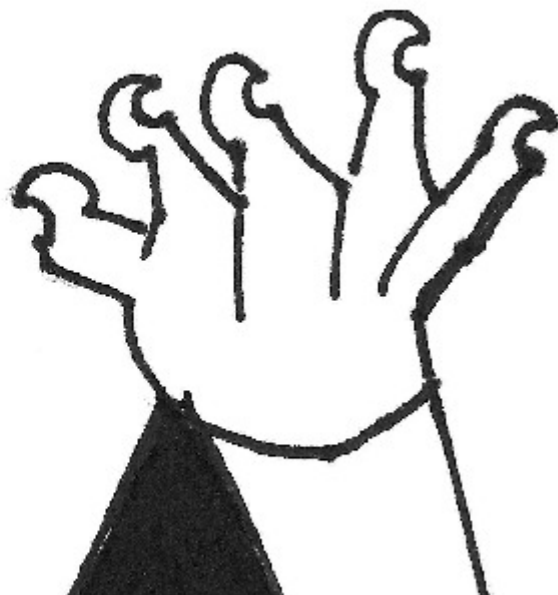
*

S sklonjeno glavo čepiš pred menoj.
S konice nosu ti visi kaplja
in na korenu čaka druga
in jaz čakam,
da se združita
in padeta
in zlepita prah na parketu.

*

Neizbrisljiva sled tvoje
zadržane pohote.

Kakšna bitja smo to,
ki bi samo malo ljubili?

CMUREK I

A prah gre svojo pot.

Pod pritiskom tisočletij se sprijema v kamen,
ali ga veter razpiha in potem
v troposferi dela dež,
ki zaliva apaške ravnice.

Po strehah šklopota ta dež,
strehah, pod katerimi spijo otroci,
njihove sanje napaja –

vaški pijanci so jim govorili o času,
ko je Muri še bilo dovoljeno popljavljati
in se je razlila čez njihovo izžeto dolino,
da so, takrat še sami otroci, tekali
čez srebrno svetlikajoča se polja
naplavljenih rib.

GENERATION GAP

Pleša rase
Polja pleše
izsušeno poletno polje
črn oblak se čezenj razlije
voda pleše
luža, ki preraste v jezero
plujemo po njem
svetlika se v soju
od kod ta luč, umetna?
slabovidne slovešče privlači
Mozetič kroži okoli nas
in če zgorijo
kaj morem jaz za to
zapoješ in polje vzdrhti
vse se poveže
po jeseni diši.

CHILD IN TIME

V razklani sobi
v neko knjigo na pol zatopljenega
v filter degradiranega
komaj zares človeka

ja mladega ja
niti na poti
niti na mestu ne
ker malo nad mestom
tam nekje na višini smoga

ja pod zvezdami
ja pod oblaki
sateliti
ali pod to poglej celo polno luno
daleč daleč pod luno

z blede sliko humanizma
med drugimi bledimi
hitro nekako pod zrkli drsečimi slikami
vero v to, kar so ga ženske učile
izgubljajočega

pod določenim kotom
v tej motni skozi na stežaj odprto okno
prihajajoči svetlobi lepega
v razduhovljeni hibernaciji
na vse pripravljenega mladega človeka

vidim.

Nejc Bahor

IZ OBRAZA (B)

začnimo z nečim nežnim-
recimo:
Izrael
da ne bi
bili slabi ponovimo-
znanost

korakajmo zastave
beremo dekrete:
kleenex, orbico.com

ne pozabimo

majske igre

za hec
spijemo portovec
ali lajt weit:
ob poti

Treblinka

ČLOVEK POŠAST

imam: človek obraz?
proč z zrcalom
povej mi: človek
spet sem in zvit
ko glista
vame podme
vetri padobranov
-NAKLJUČNO-
vpraša
-SREČNO-
nekdo ki mi je postlal
z rožmarinom
ne jenji jokati
obraz: človek
ne smej gospodarja
človek obraz

REBRA 4

robstvo svobode ponuja frišne like!
spelji stran te kruljave obraze
ne čakaj, ne trpi
zapelji gospode v trate
na seri z razno krvjo

sami je mamu dosti
nehaj
obstani, obraz
bodi obraz
bodi nesreča
bodi vid
glej nesreče
poskusi s čim drugim
oblikuj si stare navade

skrij sekire
nabrusi nože
prihaja
tisti dolgo pričakovani
dan dolgih kurcev

CMYK

BARVA TERORJA
OBSODBA
NA PAPIRJU
laž je očitna

krpe, staromaslo

teror
ubijaj gospode

LOMI.KRUH.NA.ČELIH.
B O Ž J A S T N I H

HOMENS

povej
ljubi pesnik
si
ali
nisi
samostalin?

ti povem jaz
hej, korajža velja
pridi
in smej
se
ker poletje nažiga
priznaj
veš da ti štejem korake

ARCHECID

Iz dneva v dan
v meni
raste to.
na ramenih železne plošče
na hrbtu zlomljen ključ
na mreni očesa nož
temne sile si prebudil v meni
delaj se kot da me ne vidiš
dve strani
brez roba
ti vržem v obraz.

LJUBAV 8

košček je v tebi
košček je v meni
zasejala sva jih dobro
in na momente skeli;

v moji sivi zemlji
v tvojem bledem mleku
klije in raste -

Matej Grčar

VLEČEM VLEČEŠ

vlečem vlečeš rjuho vetra
vase vame stokam stokaš
stokrat že se je skalilo
padem padeš skačemo
vsi skupaj med zidovi
zunaj
vlečem vlečeš me te koža
slači bolj kot ne razparan
usnje ustrojimo znova
si izdelamo
izdelano
te škornje
hodiva
hodimo
daj uhodiva
sposojene organe

rane si sosedje zdimo pod
sosledje vleče vlečem grobo
strganine rjuhe vetra tkiva organi
funkcionirajo primerno koncu
hočem hočeš traja terja zven
v harfo vpetih kit igrajo sence
glumiš glivo glumim jaz sam
sebe parceliram se prodajam
skozi govor videz tržim nične
fičnike bližine sedajo na zid
pri stari znani izgubljeni stvari
ki je reč v rokah spomina
gledamo že hočeš nočeš jočem
hočem strganine rjuhe vetra zunaj
vlečem vlečeš me te koža noče
nočejo nas srečevati srečne zunaj
med zidovi luščijo se površine
do globine tvoje puške streljaj
nase ciljaj vame hočem nočem
smo brez smisla obrnili se vstran
sestradani bližine si miniramo
podplate božamo se siti hočeš
nočeš nočem tega usranega
zvenenja harfe ne pogruntam
gledajo glej gledajo jih jaz
opaža tebe prime za roko in
gresta sedeta ležita spita budna
sanjata se ne zvenita harmonija
iluzija sleče kožo je krvava
ni mesnata je še grob organ
vseh skupaj tukaj med zidovi
vem ko čutim drugo drugosti
veš vem ne vemo sebi mečemo
zavajujoče strganine raztelešen
vlečem vlečeš rjuhe vetra

Nadina Štefančič

MIŽANJE

In minevajo tudi ti dnevi.
Odkar ne moreš brezbrizno mimo
mojih vrat. Začel si dišat.
Ves čas se tišam, da bi pobrala
stavek z vek. Kot vprašanje:
Kaj se je zgodilo s časom?
Kje je zdaj čas. In zdaj.in zdaj.in zdaj.
Še dan prej te ni nikjer,
In zdaj sem tu, kjer ne znam povedat
Zakaj še nočem it
Ampak nočem it
Hočem ostajat, dokler se ne spodim
dovolj iskreno.
Ne morem reči ničesar o vonju
razen da diši
In se ne spomnim nikogar razen naju,
ki obstaja. Otrpla
rabim tretji glas, vdor šunda,
ko govoriva same tribesedne, opisne stavke
in postajam zelo hladna.
In minevajo tudi ti dnevi
z vsem in vsemu navkljub. Vsake toliko
nekaj kot sijanje.
Bolj dejanje kot razdejanje.
Dnevi kot predstave.
Kako to ujet?
Kot je rekel tisti,
ki jo je poljubil najbolj odločno:
Previdna bodi,
ko drugič ustvarjaš svet.

Luka Martin Tomažič

PREČKAJ POLJE POČASI RANJENI OTROK

Tvoje noge so raztrgale steklo,
ko je obleka drsela ob steni in zrcala
so vlekla črte po zmrznjeni zemlji.

Prečkaj polje počasi.

Tvoji lasje so zlomili mesec.
Tvoji ostri lasje so razsekali mesec
in prsti so drobili mostove nevidnih.

Jedel si sonce v brlogu.
Žarek za žarkom si požiral
tleče jelene škrlatnih večerov.

Nato so prišli drobni cigančki
in pomakali kruh v katranasto mlako
tvoje zavesti.

Ležati med krošnjami dreves.

Ležati med plešočimi krošnjami.

Skozi kletko reber
udarja v svet srce.

Valovanje žita
se zliva z rjavimi kodri
in tudi zvezde razpirajo cvetove.

Njihova tanka stebila segajo v prostor.

Prostor ločuje
ustnice od ustnic.

Ko si je umila lase
pod listjem kruhovca,
so bile njene dlani vzhajajoče.

Dajte nam toplih luči,
padajočih z balkonov mesta.

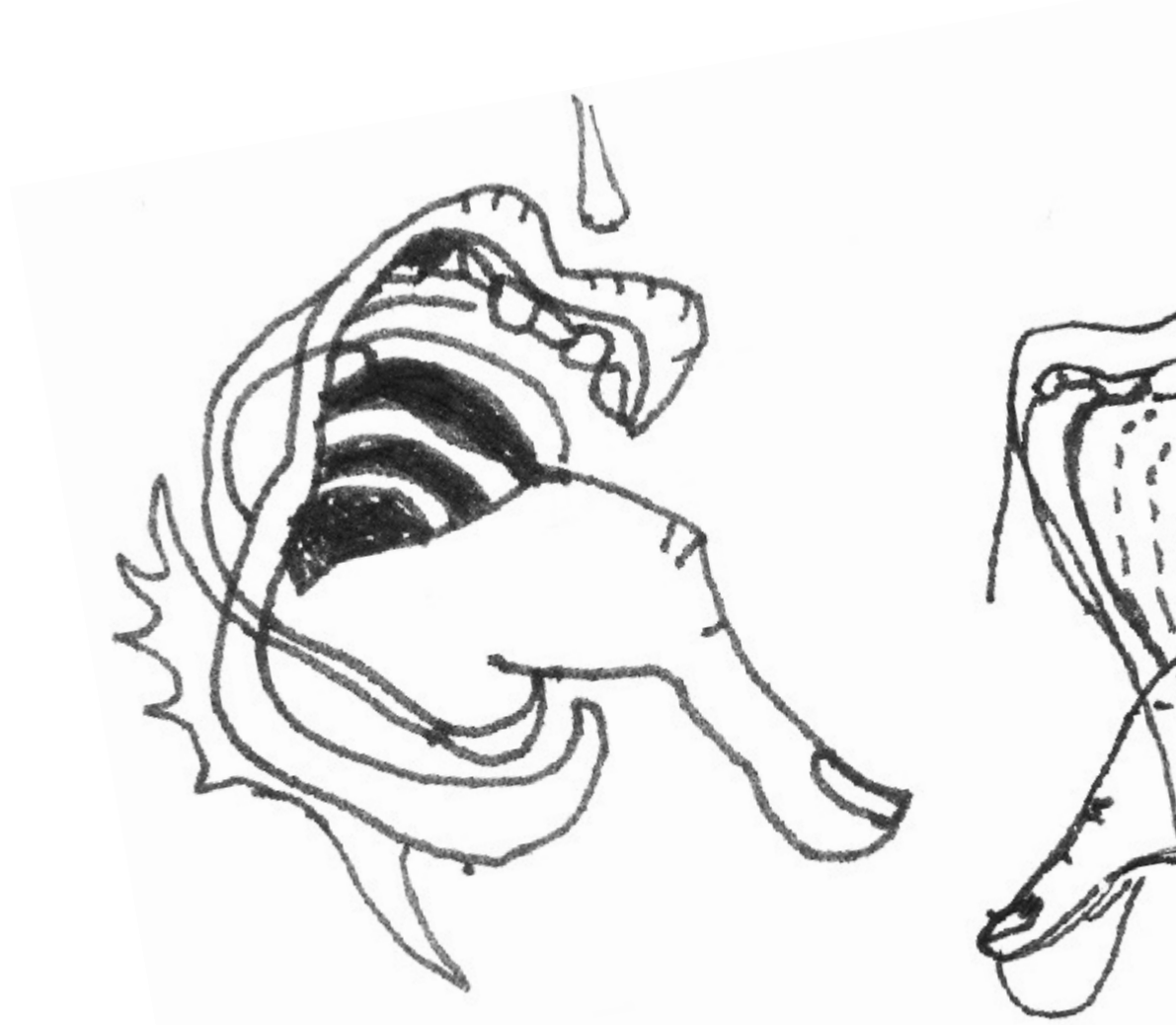
Sanjajmo zdaj
raztresene sanje žita spomladi.

Peroni razmazan pejsaž
in veke na ostrini nohtov,
da ne bi spregledal odtisov
njenih drobnih stopal;
bosa je šla čez črepinje

in ostanke hrane in besede,
ki so lačne nasekale življenje
na tanke rezine.

Zunaj, na polju,
z mokrimi lasmi.

Ogorki govorijo o lomljenju tal.

Sanja Metličar

POJEMA VATE

Nastajaš.
V pesku,
ki ga odvržejo skale.
V blatu,
ki ga zavržejo morja.
V svetlobi,
ki jo ukradeva mraku.

Nastajaš.
In najina senca pojema vate.

Sara Mužnik

DNEVI S PRIŽGANIMI MEGLENKAMI

Strgani oblaki iz tebe naredijo en sam gromozanski pulover s puhastimi lasmi. Tako daleč je poletna pižama, iz katere ti štrlijo rame, jutranja svetloba, ki je prišla prezgodaj, postan zrak poln sopare in cigaret, poln spominov na prdečo noč, ki te pošlje v posteljo ob petih zjutraj in medtem ko spiš, meče vate težke inštrumente. Ena tistih noči je, po katerih se zbudiš z nogo za vratom in ugotoviš, da si nekdo drug. Julij ti je nenadoma odveč. Odpreš okno in kar najdeš, je raztrgano nebo; ko pelješ medvede na prosto, zliva po tvojih ramenih vedra vode in vseč ti je očiščenje, ustrezajo ti te nove barve. Odcediš vodo, pustiš makarone. Si samo sanjal o čudaški vožnji po hribu navzdol z motorjem v prostem teku in umazano šipo, kateri tudi naliv ne pomaga? Ne uspe ti najti prečke na glavi, kot da ta puh ne spada nikamor. Dan se vleče kot kaplja sline na tvojem kolenu v umazani trenerki. Prekinjaš ga z inserti spanca v nenavadnih pozicijah, vsakič nekje drugod. Večer se prikaže brez pravega jutra, vendar veš, da je to isti dan, ker ga lahko čutiš v želodcu, v glavi in za kočniki. Ne zmoreš prešteti današnjih tušev, ko se od glave do nog zaviješ v pulover. Zdi se ti, da se je stemnilo prej kot ponavadi, in da razbiješ še ostale navade, v mraku piješ prvi kapučino. Odpiraš oči, iščeš svoje obzorje med razmršenimi kodri. Pena se seseda med ustnicami, moški zbor natakarejev se vrti med mizami, v kavarni se opiraš na komolce in sanjaš na novo; sanjaš o zamazanem nebu, ki se pripravlja na sneg, listju, ki se valja po pločnikih tujih mest, plaščih, ki ti prekrivajo kolena, šalih nogometnih ekip in navijanju pred televizijskim sprejemnikom sredi lokala, kakavih, v katerih namakaš brke, puloverjih, ki te objemajo od jutra do večera in odganjajo mraz s tvojih lic, podobah skozi okna drvečih potovalnih vlakov, ki v tebi ustvarjajo naj srečnejši občutek čudovite žalosti ... Ko pozno zvečer slabost mine, si hvaležen litrom vina, tonam dežja in kupici kofeina, da so sprali iz tebe vse, o čemer si znova in znova sanjal včeraj. Danes, še vedno sredi julija, sanjaš po francosko o najpristnejši jeseni.

GOLE PIŠTOLE

Okrvavljene gatke padejo na tla. Kaplje krvi puščajo sled po beli brisači, kot ga pušča ustreljen plen na zasneženi jasi. Odpreš tuš in iz sebe spiraš ves bivši mesec. Naslonjen si na roke, mrzla voda te obliva in noriš, da nisi ničesar kriv, čeprav te nihče ničesar ne obtožuje. Želiš si pomiriti svojega duha, oprati umazano perilo, ki ga hočeš nočeš puščaš za sabo. Ne moreš normalno vdihniti, ker si že preveč poln vsega in ker je prišel čas za izdih. Enkrat v mesecu te nekdo ustrelji, ti pa si želiš, da bi bil znova rojen. Gatke se namakajo v umivalniku, rdečica se počasi razblinja. Kot da se ne bi nič zgodilo. Izdihneš ...

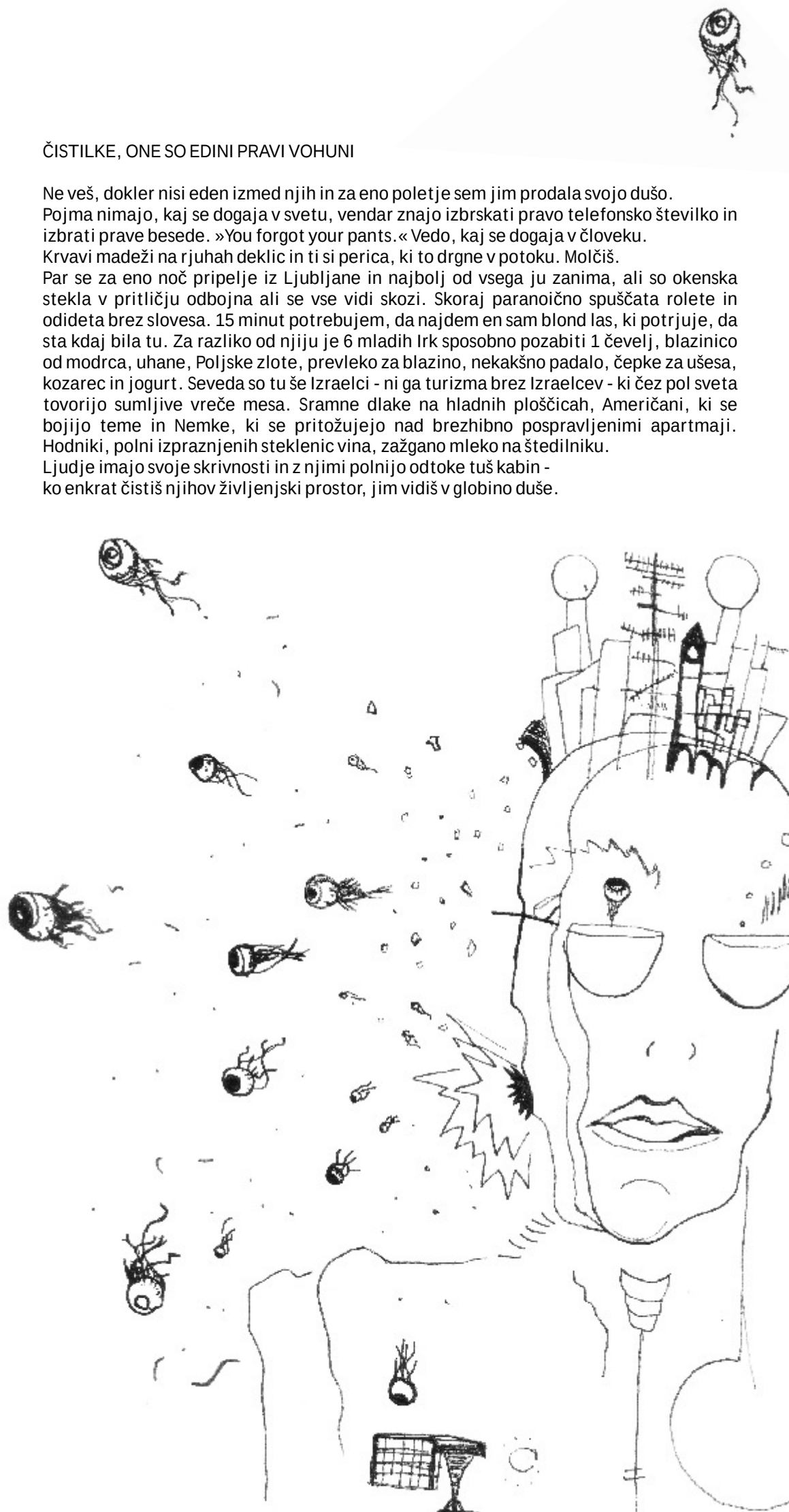
KOPIRNICA

Ko ne veš, kako in kaj, se pojavita prijazen modrook moški in banana. Moški se ti smeje iznad olupka in trdi, da ti bo pomagal brž ko zaključi svojo banano; že naslednji trenutek pa ti s polnimi usti kaše narekuje, kako zlagaj svoje papirje. Za k življenju priporoča lahke stvari; sadje, dopust, ravnila iz plastike. Če življenje kombiniraš z lahkim, tudi samo postane tako. Sicer pridejo premajhne sobe, brez klime, polne neskončnih papirjev, a vštric z njimi pridejo tudi ljudje, ki ti z bananami kažejo pravo pot. Moj angel varuh ima banano. Ko smo se na avtocesti komaj izognili prometni nesreči, je namesto trikotnika za vozilom verjetno stala ogromna nevidna banana iz varnostne pene.

Morda ne varni, so pa srečni tisti, ki še v zavitih rumenih rečeh zmorejo videti čisto dobroto.

ČISTILKE, ONE SO EDINI PRAVI VOHUNI

Ne veš, dokler nisi eden izmed njih in za eno poletje sem jim prodala svojo dušo. Pojma nimajo, kaj se dogaja v svetu, vendar znajo izbrskati pravo telefonsko številko in izbrati prave besede. »You forgot your pants.« Vedo, kaj se dogaja v človeku. Krvavi madeži na rjuhah deklic in ti si perica, ki to drgne v potoku. Molčiš. Par se za eno noč pripelje iz Ljubljane in najbolj od vsega ju zanima, ali so okenska stekla v pritličju odbojna ali se vse vidi skozi. Skoraj paranoično spuščata rolete in odideta brez slovesa. 15 minut potrebujem, da najdem en sam blond las, ki potrjuje, da sta kdaj bila tu. Za razliko od njiju je 6 mladih Irk sposobno pozabiti 1 čevelj, blazinico od modrca, uhane, Poljske zlote, prevleko za blazino, nekakšno padalo, čepke za ušesa, kozarec in jogurt. Seveda so tu še Izraelci - ni ga turizma brez Izraelcev - ki čez pol sveta tovorijo sumljive vreče mesa. Sramne dlake na hladnih ploščicah, Američani, ki se bojijo teme in Nemke, ki se pritožujejo nad brezhibno pospravljenimi apartmaji. Hodniki, polni izpraznjenih steklenic vina, zažgano mleko na štedilniku. Ljudje imajo svoje skrivnosti in z njimi polnijo odtok tuš kabin - ko enkrat čistiš njihov življenjski prostor, jim vidiš v globino duše.

Tibor Hrs Pandur

MINDFUCK

1.

Dandanes je že izpoved hrepenečega subjekta subverzivno dejanje. Sonce prihaja. Ne znam se ustavit.

Uživamo bolečino. Vsak občutek je potencialna mojstrovina. Ampak najmočnejši od vseh je iluzija zamujene priložnosti.

Ne zanimajo nas čevlji. Hipnotizirani hlepimo po nečem, kar se vedno izmuzne kot misel, do katere te vedno znova pripelje dejstvo, da se je prejšnja izmuznila.

Treba je kogarkoli anonimno očarat. Moramo bit nadzemski egoisti in se žrtvovat ritmu. Poljubi so staromodni. Naključne naplavine. Staromodne. Jambi. Hiperstaromodni. Svobodni verz staromoden. Petrarca staromoden. Ginsberg.

Blaženost je čutit, da vsi vidijo enako kot ti. Blaženost. Ja slavili bomo kogarkoli. Lanterne bomo videli kot prostovoljno posilstvo. Nič nas omejuje. Rastemo. Picasso akademik. Picasso plagiat. To ni moderno. To je vprašanje metode. Zdaj smo. Verjamemo v meso. Bistvo zemlje vedno nosimo s sabo. V hlačah. Smešni smo in banalni, smejimo se vsaksebi. Pljuvamo v cvrtje, v svoje kosilo. Dobimo zaušnico.

Kaj nas ustavi? Gojimo nenatančnost. To je nova naravnost. Nadaljujemo, ne da bi se ozirali nazaj. (Čeprav napisano beremo nazaj vsaj trikrat.) Kaj pride potem. Kaj pride potem?

Tipam v temi. Merila so nevarna. Govorit o stilu, ne da bi ga že z govorjenjem prakticiral, je parazitsko. Imeti merila pomeni verjeti vase kot celoto. Kar ni nič kaj postmoderno. Najbolj postmoderno je seveda molčat.

Piši! Če ti to reče ona in se sleče, seveda ubogaš. Tako si razlagam estetiko. Vse je povezano. In ne smeš se ustavit. Ker ona gleda. In si šele začel in te začinja, da pišeš naprej. Če se ustaviš, da bi stvar premislil, nimaš talenta. *I'm just enjoying. Is the body nice paper? Technically I mean.* Začinja me. Izziva me. To je nekaj posebnega, če se sleče in reče: Piši! To je invokacija. To, vse to se lahko zgubi in bomo spet praljudje. Improviziramo. Kot srednješolci. HOČEMO IZGOVORIT SVET POTEM PA DOLGO NIČ ...

2.

Estetski kriminal Ljubljana. Kdove kaj te ulice? Nočem. *I don't want to be a pervert.* Zato ne pišemo o seksu in bolečini. Svečeniki veselja smo. Pišemo med hojo in stopimo v lužo. Okultiramo strah in druge. Ne opisujemo sexshopov in albanskih pajzlov natakarev, ki v morbidni svetlobi plešejo na »Joanna gimme hope«. Ampak samo čisto poezijo. Vse ženske so molčeče in hotne in nikoli ne jočejo v javnosti. Ostajamo zvesti resničnosti. Ariadne smo, brez niti. Pozabljamo. Ne se vdat tej nežni melanholiji, ki te zaliva v varnost vonja kot zibka iz mahagonija in nostalgичnih sladkarij. Ne se vdat bolečini, to je staromodno. Pleši čez. Simbolisti niso hoteli razlagat. Mi hočemo pomenit. Že dolgo ne mislimo, psi smo. Hranimo se s svojimi telesi. Jemo, da bi bili lačni.

Jaz ni pomemben. Ni entiteta, ki jo je treba predstaviti. Ampak več entitet. Pod določenimi pogoji se iz kaosa rodi red. Tako nastane svetloba. Svetloba je frekvenca.

Umetnost je maščevanje zamujenih priložnosti. Odvisnost, ki si se jo naučil med dušenjem eksistencialne slabosti. Trik, kako mešat duhove v svojo smer.

Rob jezika je vedno dovolj daleč. Ustavi nas. Neskončne možnosti se nam odprejo kot prazna knjiga sredi neba. Odkrijemo Ameriko in Marija se nam prikaže. Žarimo. Naj pride, kar hoče. Tvegamo ponavljanja, razvijamo metode, čeprav smo popolno orfično razlago sveta podali že leta 2001. Žarimo. Maščujemo Lepoto zgodovini idiotov. Vedno gre za to. To ni vprašanje izbire. Plujemo. Dovolimo vsem, da vstopijo.

Stojimo goli z vetrom ali brez in vsak piš nas razlije v nežnost, o kateri je Proust lahko samo sanjal.

Čeprav včasih pride. Ko samoumevno izgine in moje ustnice. To, od česar sem odrezan. Potujejo v Beograd na avtobusu s pajskami smrčečih in brkatih branjev in žalostnih enookih ciganov. Ki bi radi dihali in odpirali okna, kljub temu da so jih že odprli, bi jih še kar naprej odpirali. Ne dušimo se. Ne pretiravamo. Opazujemo. Nekako začudení. Zasedi kot otroci pred lastnimi izločki.

V bistvu pa se mi ta trenutek utrne kot počasen polžast sen te uboge province, kjer je nasmeh skoraj božansko posredovanje in ...

Kaj se zgodi s to atletiko duha podarjeno kot lonec domače marelične marmelade sredi tuje dežele, kot mistiki z mlečnimi očmi sklenejo roko nad žaro Nikole Tesle? Ki ostane kot artefakt na podstrešju nekoga. Ki ga kasneje nekdo najde in prebere in čuti kot ljubezenska pisma svojih staršev. Da se mu tatinska solza skotali v usta čez topla lica ... Kot katakomba. Kot češnjev cvet. Kot načeto drhtenje, ki se ustavi v šum praznih papirjev. Kot zavist tiste tišine, ki počasi postaja *pas*se.

Lao Tze je živ in živi nekje na Antarktiki. Nihče ne bo zvedel, kakšne ribe je s svojo mrežo lovil. Pesnik med pisanjem ne ve, kaj dela. Išče nadlasico, ki nima imena.

Prijatelji ga seveda obiskujejo kot redek živeči primerek literarne dediščine, ne da bi mislili, kako mu bodo po smrti pisali monografije.

Kaj se zgodi z listom papirja podarjenim popolnemu tujcu v sumljivih okoliščinah ali anonimno kot tretja simfonija?

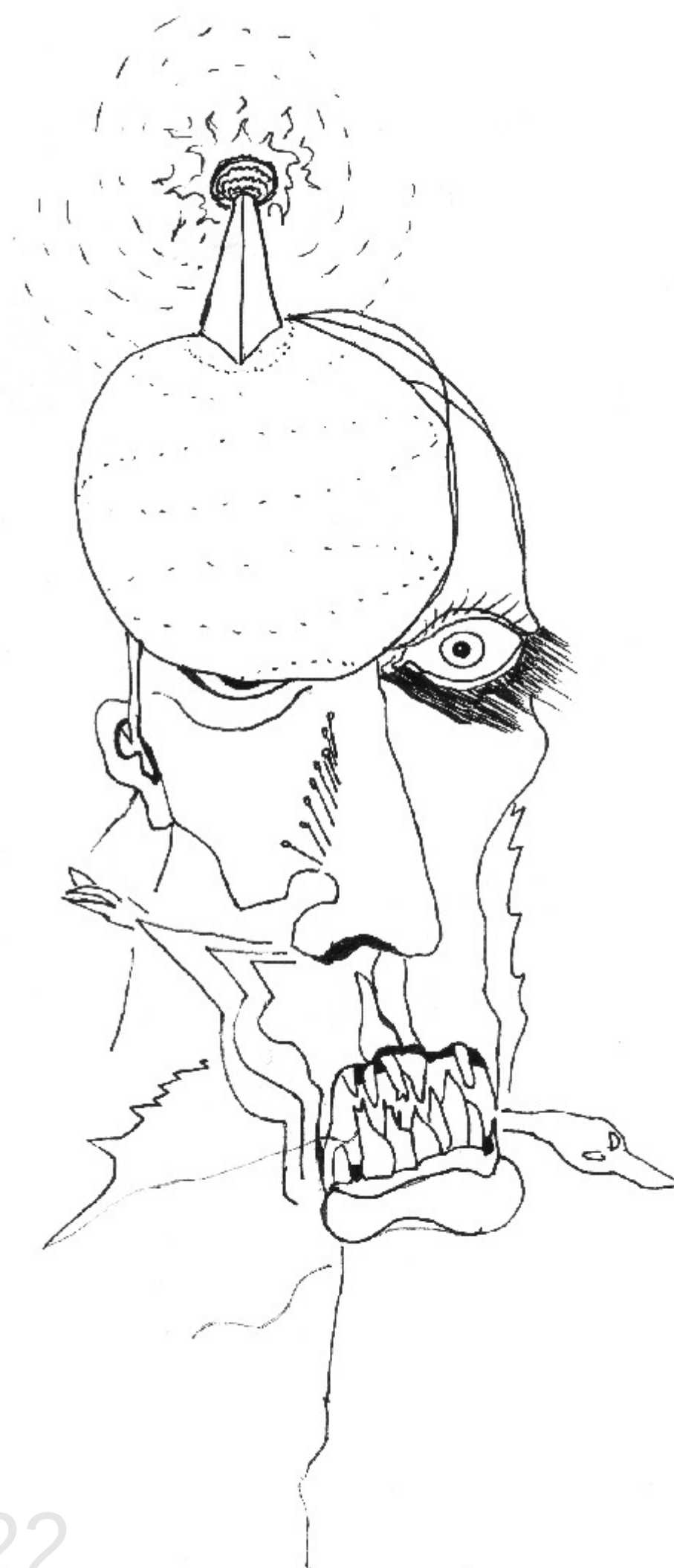
Včasih smo žalostni. Tudi to bo minilo. Včasih pač nimamo druge izbire. Včasih SE PIŠE V LJUDI IN NE V KNJIGE. Včasih vse, kar je v nas, hoče postat pesem in stik in iztegnjena roka.

Če smo jezni, govorimo jezo. Če ljubosumni, tiho masturbiramo, na kar smo ljubosumni. Če smo nežni, smo nežni. Če pademo, smo idioti. Če se ustavimo pred izložbo, smo Miškin. Če se zdimo močni, smo samo posnemali Rimbauda.

To delo bo ostalo v načrtih. Čudovito in nedodelano. To bo nova fizika. Včeraj sveča reče: »Ne morem nehat.« Začel sem, ne da bi vedel, kako bom končal. Moja poezija je postala dihanje. Ne mislim, kdo bo to bral. Ne morem nehat. Edino, kar se spomnim. Govoril sem: Polagam preteklost na žrtvovalni kamen piramide sonca. In sem ga res polagal. Okušam te besede kot pijan pavijan.

Tam in takrat sem se dvignil v stiku papirjev. Vse, kar sem zamudil, sem preobrazil v motiv in pogoj in ga tako naredil ključnega in nujnega. Odstranil napake. Odstranil naključje. In se staknil s svetlobo.

Zgenerirali smo si samozavest v razsežnost sikstinske kapele in gruvali proti obzorju. Hoteli smo nekaj dolgega, svetega in brez naslova ... Seveda smo na začetku bili tragiki. Banalnost našega samozadrževanja nas je naučila smeha. Nikoli ne boš več kot okus atmosfere na jeziku nekoga.

Odkrili smo onipotenco. Postali verbalni fetišisti. Češplja. Češplja. Smo jecljali na vse načine kot nagnjena radovednost triletnega.

Genet je vedel, da si lahko samo nema abstrakcija, tok pretrganih čustev, nasmešek v ozadju, panorama.

Bolečina je podtekst. Hrepenenje je podtekst.

Odtene, ki ga je gnal, je bil vedno isti, tako kot usoda neotipljivega poslanstva tam brli v napadu predsanitarnega trepetu, v soju uboge lanterne ali kot molj v žarnici. Želim, da čakam.

Vse ostalo je vprašanje stila.

3.

Poslušaj ...

Je šumenje vode tišina?

So delci tvojih misli diski svetlobe?

Ni umetnost ležat gol in peč v polni dvorani?

Sanjat svojo individualno tragedijo?

Se vračat k njej znova in znova kot v maternico na obisk?

Si lahko vsak gib interpretiraš v svojo korist?

Sanjal popolna bitja in se zbudil še vedno zaljubljen.

Še Kafka bi se nasmehnil ob tej melodiji. Nič več tema. Nič zgubljena. Gledam čudeže na cesti.

Podrejen sem samo sošolki, ki me sanja in zadržuje zase.

Moški se usede na stopnico sredi črne vlažne sive ceste. Bruhne v svoje roke, blodi po žolču, ki ga ne zna uredit. Mačka sliši petarde. Se skriva.

Pes lahko samo laja in sumi, da bo umrl. In umre.

Jezus! Moja misel je prehitra in prepoganska!

Sem se vrnil, da bi videl,

Ne da bi vedel svoje oči hrepenet po lastni modrini?

Se je iz kovčka moje violine vsula homunkula praznih papirjev?

Sem bil prazna roka in sem jih lovil?

Sem jih kot razlito črnino rotil? Sem trepetal?

So se nad mojo posteljo izrisala krmila?

Stric je skuhal skledo fižola in šel v Ameriko.

Njegovi otroci se podkupljani z makovo vodo podijo za jabolkami po hribu navzdol.

Kaj je svet? Poznam ceste in ulice. Tam zunaj je še vedno divjina. Tam zunaj vlada naključje, kot krucifiks nad lepoto obzorja. Poznam nebo in poznam globino morja. Obstajajo patenti na brezplačno energijo? Poznam televizijo. Naj čutim strah, ker so dovolj močni, da me lahko spremenijo v otroka v Afriki?

Se lahko to pošast ustavi? Se zora zlomi skozi disk konstalacij?

Poslal sporočilo: Včasih smo užaljeni, če komu naše etide niso všeč.

Potem vidimo, da sodijo kot slepci o barvah.

Svoje delo še vedno precej staromodno pojmuje kot del sebe in združeno. Čeprav je kot rečeno izloček. Tudi ti trenutki šibkosti so. To hitro okultiramo. Ne kot sonce oblake. Ne kot oblaki sonce. Smo sami. Tega ne vemo. Zunaj kaplja.

Gledam skozi okno. Vidim skozi streho. Fizika, sej pravim.

Dejstvo je, da se v tem mestu ne da živeti. Vsake tolko pridejo kriki kot groza, včasih se nadaljujejo v: »Vuuoo!«, kar pomeni, da je samo krik hitrosti neke pijanosti, ki se vzpenja, da bi padla; včasih pa pridejo in so vsi na oknih in opazujejo, včasih jočejo in so bogi, včasih je pa samo en krik, ki izgine kot bi ga pogoltnila zahrbtna avenija. Samo hlipanje je, soseda se odmika, upala je na pretep ali kaj hujšega. Samo deklica joče in nikoli ne bom izvedel zakaj. Se je zasmejala? Se smeje vmes? Nekdo jo tolaži. Čudno.

Sreča je, če poveš nekaj, kar dejansko čutiš.
Hitro, preden pozabim! Svet se podira. Živčen sem. Treba je ven. Smrt razumemo kot vrata, ki se nekam odprejo. Vse vidim hkrati. Bolgarski avtobusi. Ljudje v njih kot nemi filmi. Koper! Z malo sreče se odpre nebo. Del neba. Usta neba.

In ne šibkost, ampak strah se je skrival oblečen v varne hiše nezavesti. Dediščina čakanja. In užitki čakanja. Melanž. Diafragma. Beseda, ki si jo pozabil in bi vse spremenila.

Dviga se okoli moje postelje kot kadilo sredi tuje umazane dežele.
Ljubezen je odsotnost nekoga.
Samota je hrup sosedov.

Anonimno kot mačka, ki jo je vrgla iz sna strašnost njene more (in bo ostala zavedno skrita v njej) ...

Vidim, kako moja dejanja sprožajo nepredstavljive posledice. Mrtvo vrano v jesenskem listju lahko razumem kot simbol, na katerega očitno namiguje neobvladljivost oblakov. Ampak nekje se je treba ustavit.
Treba je šokirat z lepoto. Ali z nasiljem. Nasiljem lepote ali lepoto nasilja. Ampak nasilje je prepreprosto. Vsak se lahko pripravi do krvave mutilacije svojega plovila pred alternativno publiko. Vsak lahko posreduje gnus in zlomljene členke, žiletke za to lahko kupi vsak kmet. Ampak žiletke lepote ...

KOLIKO STVARI NE POVEM
TAM LEŽIJO LJUDJE KOT KNJIGE, KI JIH NE GLEDAŠ
VROČA BANA KRSTA KNJIGA
VODA, KI VSE OČISTI. VODA, KI VSE OČISTI.

POKAŽI SVOJO RANO
Nikoli ne moreš bit dovolj moderen.

Sanjal, da nekaj manjka. Nekaj, kar bi moral vzeti, je bilo obrnjeno nasprotno. Bilo je ključno in je zdaj še bolj. Imam spomin na ta izbris.

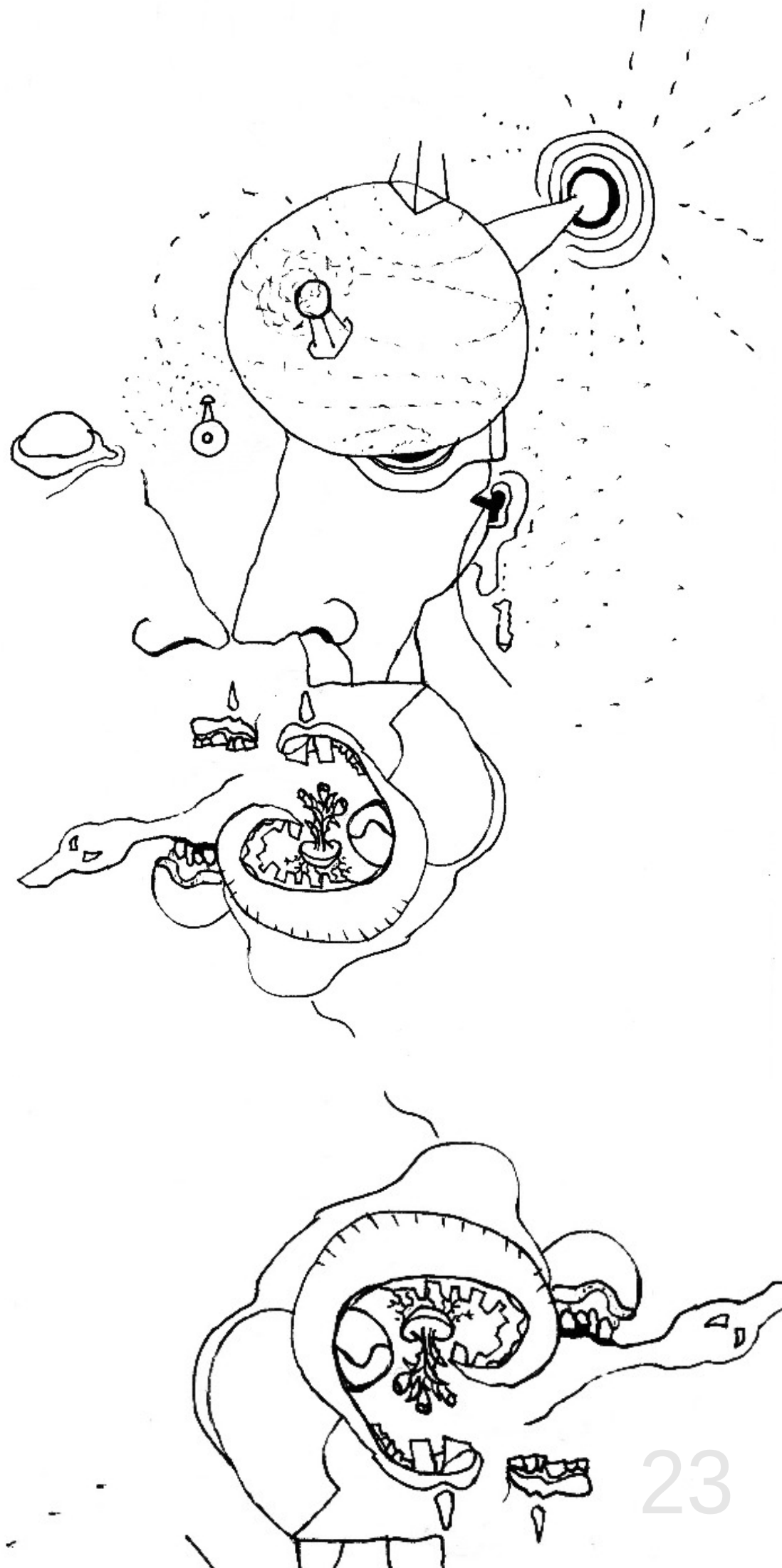
Ker čutim, kar ne morem videti: Vidim. Svoje oči. Zgodovina me gleda. Stare oči. Poredne oči. Rozine. Tabernakelj. Zakristija. Pesniki z mislimi fukajo med sabo. Plodijo se kot muhe. Zato je poezija nesmrtna.

Videl sem, kako propadam v nekem drugem stoletju. Iskal me je, vedno me je, točko tistega prepada od koder lahko samo zreš in si. Hotel sem levitve.
Videl sem, kako izginjam. Kako brez besed izginjam.

Ne glede na to, koliko stvari popišeš in koliko ljudi užališ. Kolikokrat se postaviš kot gigant pred konec dneva. Kolikokrat črpaš moč iz predstave. Kolikokrat si že povedal vse, kar moraš in se izvirnost tvoje individualne bolezni razrašča, prekine ...

Občutek, da to blebetanje ne služi ničemur. Govori samo zato, da lahko s stilom trpi. Tako kot čistilke, ki pletejo puloverje na poti v službo, medtem ko se proga podira. Za svojega sina ali svaka, ki ga ne bo nikoli rodila. Velike in dolge zasilne jopiče za svoje misli.

Če bi vedel zakaj govori, ne bi več govoril.
Preden se stavek konča, obljublja Nemogoče.
Zdaj pa je samo sluz potencialnega sina, ki ga obriše brezбриžno v posteljnino.

RETURN TO NIKOLA TESLA

»Peace can only come as a natural consequence of universal enlightenment.«
My Inventions, Nikola Tesla

1. V restavraciji je Ata za mizo klel čez metafiziko
Ponoči pa jo je pisal

Sam v igricah in arkadah
In koridorji sob, iz katerih ljudje
Ulice nevarne in umazane

Skoči! Plavaj!
Pa boš vidu
Al greš
Al prideš
Al si tam
Al te
Al nardiš
Al ne
Al objameš nekoga
Al se zase držiš

Tam je stal in gledal njihove hiše
In vodnjake in bloke. Ni videl.
Je bil hrib. In lepo je blo
Sem začel gradit
Razne lepe stvari
Iz rož in sijočih scenic
Iz nožev in miz
Minaretov in sploh vseh stvari

Pa so prišli ljudje
Z umazanimi prsti
In jedli in pili in žicali dnar

Hotel bit čist jebemu
»Zgradit luč«
Vsaj nekaj lepega
Najprej glasbo
Brez Razdalje

Sem delal in organiziral
Ampak so zasedli projekt
Krčmar je hotu denar
Lepa francoska deklica me je izfilozofirala
Ko sem citiral Pounda
This wind out of Ferrara
Paradise
Ne da bi bil
Tam
Poznal samo po imenu

»We're so different
But in the dark we're one«
(Preskoču sem ciljno publiko
Kariera se mi obeta)

Ona se sleče. V kopalnici temperamenta.
Njene sramne dlačice so zlate
Pijani najstniki razbijajo flaše
Ob ograje. Ob morje
Ko nihče ne gleda

Nekaj manjka
Gledam jo, kako lula
Vidim vsako poro njene vulve
Kako utripa, sodi, diha let
Resnica vonja
Vsa Kasper Hauser

Sleče se in pride ... k meni
In dotik je jezik

Ampak, ko se poljubljava
Ona voha sebe

2. »Ere many generations pass, our machinery will be driven
by a power obtainable at any point of the universe.«
Dr. Nikola Tesla: Experiments with Alternate Currents of High Potential and High Frequency, 1892

Tesla sam v svoji raketi
Gradil večni dan
And realized an ocean of dept
»I tried to solve the enigma of death
And everybody around me died«

»Kroz moju kozmičku slušalicu«
Gledal te gore cela življenja
Neskončno po teh stopnicah
Gor in dol
Študiral, kako to sonce dela
Kako oko gleda
Kako zemlja vibrira
Kako resonira

»The touch of force
The impact of ponderable bodies
And the transference of detached material particles«

TI BREZZIČNO RAZODETJE, KI ŠOPA
NESKONČNO KOT TOK V ŽARNICI
Ki si strelo prinesel v mesta in hiše in roke človeka
Da jo lahko prenaša na katerikolo točko planeta
Ti smrti zapisan. Ti meteor. Ti zvezdna smet
Ki padaš *overwarmingly*
Da sploh ne veš, kako siješ
Kako so tišina in črički neznosni
Kako resnica boli
Kako popolnoma nepredvidljive faze razvoja
Pod zvezdami, ki te delajo, da se mečeš
Med njih in za njih
Te kupole, ki je ne moreš prebit

In skoz tebe teče tok v srca zemlje
Tudi če nič ne pomaga
In drgneš in drgneš bacile iz rok
Ljudi in prah cest drgneš iz sebe
Wie weich ist die Welt?
»Wie weich ist der Mensch?«

Medtem pa nebo gori. Nas duši
Tesla vam je pridigal
Plapolal kot mesija na gori v veter
V vas: »Štala bo! Letni časi bodo sadna solata!
Vse se bo zmešalo! O blind, faint-hearted world!
Luknje bodo v zakonih.
Luknje v ljudeh.
In luknje na nebu«

Ti, ki lahko rečeš samo: *I told you so*
Dal alternative 1901
Ti, ki si shekal veselje
In izmaknil naravi najgloblje skrivnosti
Proti verjetnosti. Na življenje in smrt
In proti morju sovražnikov

In Ti, ki si ga pisal
Ki si si enako umival bacile iz kože
Iz sebe. Se dajal in se dal ves
Kot roža diši, da se ji dvojno vrača nazaj

TI MED
TI MEDIJ, ki pretapljaš zlato
MED BOGATIMI IN REVNIMI
Ti, ki poješ za vse
Ki vizije prevajaš
Ki hiše gradiš
Ki polja oraš
Ki vodo v puščavo napelješ
Ti, ki stojiš vmes
Ti, ki si med

Ti, ki slišiš simfonijo v čričkih
V motorjih, uradih in templjih
V vodi, ki teče
In v gibanju mas

Ki osnove iz-umiš
Ki bazo postaviš
Ki jo s fresko osmisliš
Ki ji funkcijo daš
Ki jo v zgodbo nardiš

Ti, ki krave molzeš
Ki motorje šraufaš
Ki semena sadiš
Ki otroke rodiš in zanje skrbiš

Ti Sila, ki napreduje človeštvo
For better and worse
Ki toploto prineseš v mesta
Ki led
Ki lepoto
Ki red in pravico
Ki svobodo
Ki svetlobo
Prevajaš v melodijo, sliko,
občutek, zemljo, hrano, strast, sebe
In Ti, ki si omogočil da lahko

Ti, da mam tekočo vodo (dokler jo mam)
Ti, da je moja postla topla
Da ga lahko dam na toplo
In da lahko čutim razliko
Da se lahko v temi izživljam
In cuzam in cuzam in hočem nazaj v maternico

Ti, ki cepiva odkrivaš
Ki svet preučuješ
Ki siješ še davno po smrti
Namen in smisel in cilj
Ki odmevaš skozi vate k veselju
Še tisočletja

Ti, ki prenašaš in Ti, ki preneseš
Kako te zgodovina stepta

Prežveči in izserje na načine
O katerih ne moreš niti zasanjat

Ti, ki si naredil, da slišim
Ti, ki si mi dal, da vidim
Skoz temo
V druge svetove

Da sem lahek
Da sem povezan
Da ljubim
Da vidim

3. RIVERA SLIKA ELEGIJO ZA EVOLUCIJO

Pred okostjem Wardenclyffa
J. P. Morgan zguban in grd pred odločitvijo
Na pragu največje tragedije tisočletja
Pred njim ga moli Doktor Tesla
Z maketami in izdelanimi principi

Levo in desno alternative prihodnosti:

Stopljeni ledeniki vremena nočne more zadnjega človeka
Nad potopljenim mestom galebi
V virtuozi igri z elementi
Umazana stranišča
Panorame ozkih stojnic z barvitimi izdelki
Ki jih nihče res ne rabi, izolacije in privatizacije vode
Družine pretepane in mučene, zarad' zbiranja deževnice
Izmaličeni od lakote, vojn in revščine
V Cochabambi 2004.
V Ghani, v Kongu, v Abidžanu
Prisiljeni na ulice proti armadam korporacij:

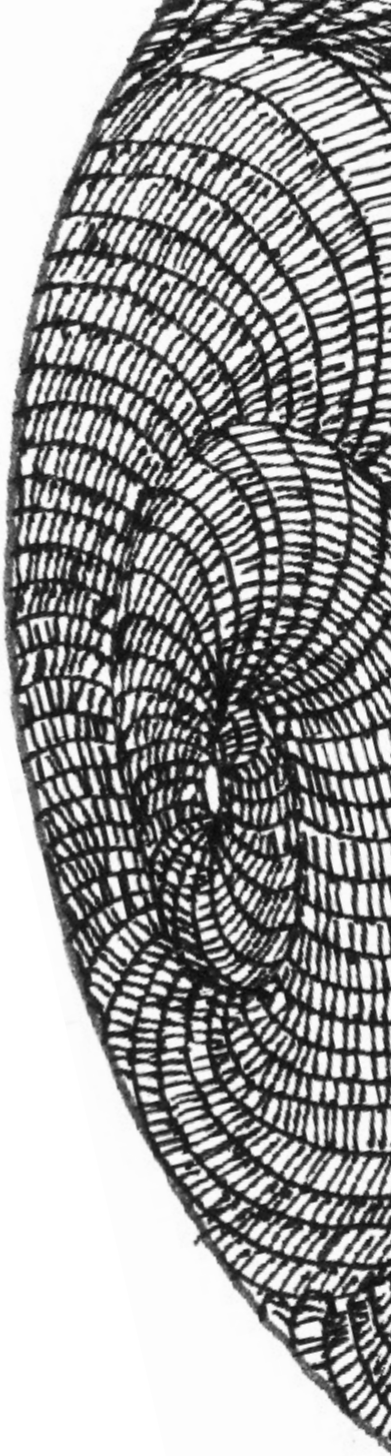
»IL PUEBLO UNIDO HAMAS SERA VENCIDO!
IL PUEBLO UNIDO! ...«

NA LEVI PA:

Kako travo trese
Kako govori drevesa
Kako jih strela trešne
Kako dež sproži
Kako oblake raznaša
Kako jih divja pod krhko kupolo neba
Kako raste
Kako popke odpre
Kako semena
Kako življenje
Kako iz mlake prileze
Kako erotika reprodukcije
z vsakim vzhodom razfuka smrt,
fašiste in noč. Kako teče ...
Kako žuželke zakopane v bistvo bezga
Sanjajo kolektivno moro narave

»CAMBIA TODO CAMBIA«

Kako ob isti uri
V vseh oknih istih blokov
Šopa isti ritem televizije

In on, ki je strelo ukrotil
Samo strmi magnetna polja sam

Michelangelo je naslikal boga v štirih dneh
Mozart je užival svoj rekvijem
Gaudi je postal berač in se vrgel pod vlak
Soutine je brcal nosečnice
Edison je zažigal slone
Marconi je kradel patente
in dobil Nobelovo

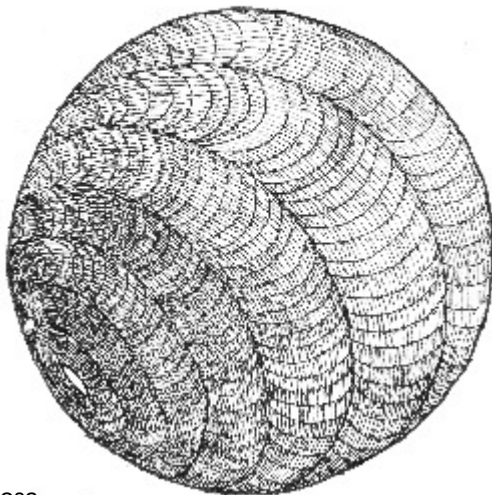
IN NA DESNI:

Brezžični oddajniki
Razsvetljenega ljudstva
Na čisti osnovi, zanemarljivih stroškov prenosa
S strogo omejeno porabo
Izpadi elektrike za trenutke molitve

Z letali in avtomobili
Gnani iz zemlje. Iz stolpov omrežja
Ki so zgrabili zemljo v konduktor in eno

Kako pred prepadi. Kako rožice
Vijoličnih jezer in gozdov
Kako prostranstva trav
Proti rjaveči bodeči žici
In veter, ki trese oboje

Mravlje reciklirajo mrtve mravlje
Gore so in oblaki jih meljejo
Človek gleda
Ne vidi
Cartat se hoče
Samo cartat se hoče
Met mir. Delat
Met svobodo
Met svetlobo

In it spat
Vedno zaostajat za svojimi sanjami
Kako naravni neizkoriščeni amfiteatri tišine
Proti improviziranim kolibam svetega duha ...

Tesla sam, cenzuriran, izbrisan iz zgodovine
Hrani golobe namesto ljudi s svojimi izumi
In njih ljubi
Čprav mu v sinapsah še vedno lebdi
Države izolirane s kupolami čiste energije
In potencialni ujetniki večnega dneva
Zmešani in bolni analognih alternativ
Kaj bi bilo, če bi bilo?

Tihe vojne
Ekonomij namesto metkov
Sterilizacij nasilnih in nezaželenih
za razplod, *unfit to breed*

Razvoj, pralni stroji in ženske na vodilnih mestih
Aluzije na utopije čebeljega panja
Selekcije in proizvodnje medu za užitke prihodnjih generacij
Kontinenti smetišč in izrabljenih delov
Tretjič prodanih v tretji svet
In zapuščeni sokolom in galebom in kravam
Da se z njimi dušijo naprej
Naftne ptice, mutirane ribe in naplavljeni kiti

Čprav delavci osvobojeni svojih dolžnosti
Armade robotov za vojne in spolne usluge
Klonirani psi in organi
Ugrabljenih turistov sredi multikulturnega mingljanja
Zbujeni v kadi ledu brez leve ledvice
Ali preprodani kot spolni sužnji na Arktiko, v Berlin, Hong Kong, Madrid

Sesuti domovi nešteti beguncev preplavljajo meje zamujenih priložnosti

Matere z luknjami namesto maternic
In otroci in roke na pločnikih
Ognji in spontane kataklizme orkanov
Ki odnašajo ceste, ribiče in vasi
Pognojijo za novo verigo super hotelov
(Naomi Klein *dixit*) Prisiljeni v lažne spovedi
Tovarn mleka in človeškega dreka
Novih zapornikov in hekerjev, ki ogrožajo sistem

Alternativne hladne vojne
Digitalnih partizanov in poganov odprte kode
Hooked into the brain of the world
Tečni džankiji, ki nočejo igrat igrice življenja
Sunki vetra in opustošeni gozdovi Amazonke

Uničevalci svetov v *space shuttlih* iščejo nove začetke
Na Luni. Na novi postaji. V viharju, ki ga ne vidiš

Atomske bombe sekajo iz ust križanih fantkov
Na asfaltu. Na parketu. V Nürnbergu ali Azerbadžanu

Katedralam strehe odnese
Kot dežnike odpre

Nikola Tesla sam proti vetru seka strele v nebo
Z zlatimi mesti groma, ki mu še vedno šibajo po zadnji zaplati zavesti
Iz jeze trese s pestjo: »Iz žareče mase izviramo in v ledeno maso bomo povrnjeni.
Navlečeni samo na reke belega premoga, vode in sonca
Kot otrok na prsi mame ...«
Desetletja premleva konstantno navzočnost nevarnosti fetišizma
Eksponentne rasti in zapornikov lastnih rok

Zatripanih v malikovanja produktov rok
Namesto rok

In vse, kar se zgodi, če se divja poraba ne zmanjša:
Sterilizirane sončnice fašistoidnih lastnikov
In prekupčevalcev genskih zapisov

Zviznjeni dekadentni bogataši
Zobajo repke ogroženih živali

Ujetniki večnega dneva 2084
Gledajo zadeti konstantno svetlobo
Družbe, ki je utopično preživela barbarstvo vojne
Klanja in mesojedstva
S svojimi iztrebki elektrarne poganja
Priklopljena na samo kolesje vesolja
Spreminja oaze v puščave obilja

Svobodni do dela in posvečeni
Globljim interesom znanosti, lepote in samorazvoja
Združeni z zemljo. Z avreolo elektrike
Usmerjeni v vrhove in novogradnje
Ambiciozne redekoracije
Električne nadstavbe

Odprejo gore s silo svoje ambivalentne volje
Preobjedeni z bogastvom zemlje
Razvajeni s konstantno dostopnostjo
Razvajeni z bananami
Razvajeni z elektriko in toplo vodo

Gradijo ceste iz mesa gor
In hiše iz kože njenih dreves
Grabijo roke kovine iz zemlje
Grabijo zlate reke
Reke srebra, reke gline

Tesla gol
Samo z računalnikom svojih možganov
Proti neizmerni krutosti elementov

Delnice padajo
Bankirji skačejo s stolpnic
Njihove kravate frfotajo v vetru
Dokler se ne raztreščijo na cementu

»Odtujene roke delavcev, na katerih se odtujena buržuazija masti«
Na poti domov. Diego Rivera poljubi Frido Kahlo
In celo mesto vrže v temo

Otroci na gugalnicah na Trgu Revolucije
Oblivious do revolucije
In cerkev namesto azteških templjev
In mučilnic pod supermarketi
In drevesa, te arterije zemlje
Plapolajo svoje vene v toplo amnijsko
Praznino neba

Ti, ki si gore in tržnice *i čitav svijet*
Enačil v slike, koncepte in sebe
Ki ogrožaš kraljice
Ker se ljubiš z vsemi razredi
Ti čez prostor. Čez čas
Ki mile glasove neodkupljivih vrednosti
Skoz vedno nove zavesti klesaš

Ti, ki premikaš in ti, ki premakneš
Ki rane odpiraš in jih zapiraš

Da vidiš, kako čutiš
Kako zgodovina bobni
Kako posvetitve zahteva in žrtve
Kako iz krvi vojakov cekine varijo
Kako polja in spominčice na hribu lebdi
Kako siničke v prepletu letijo

Kako bi lahko pel kot ptič
In brez problemov

Ti, ki tečeš motorje v mislih
Ki s spomini gradiš
Ki mir hrepeniš
Ti, ki si lahko drevo
Reka, ogenj in zrak
Ti, ki čutiš prihodnost
Ki usodo razbiraš iz vonja ljudi
Ki rastline prodajaš
Ki rože vzgajaš
Ki montiraš
Ki plešeš
Ki motiviraš
Ti, ki oblake preganjaš
Ki šole čistiš
Ki otroke učiš
Ki letala sestavljaš
Ki mostove postavljaš
Ki meje brišeš

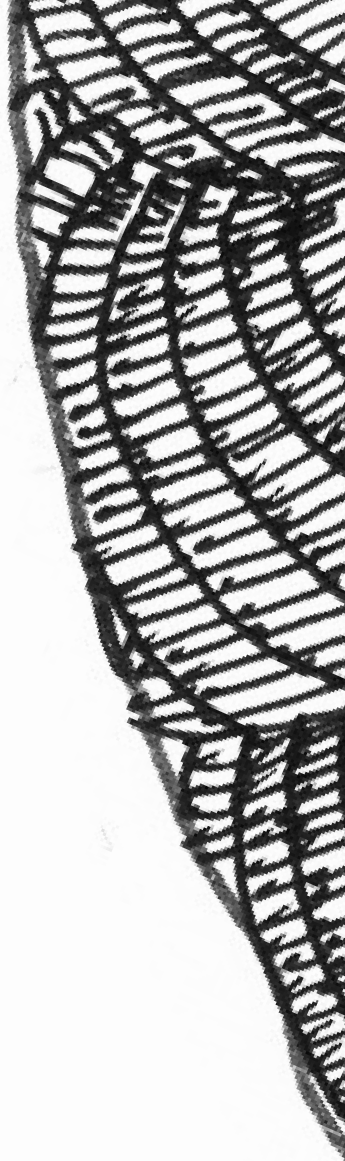
Si lastiš? Preinterpretiraš?
Gojiš vihar in si slepar?
Govoriš in govoriš in poveš nič?

Ti, ki prostore odpiraš
Ki *network* narediš iz sistema
Za mam kot vsako »neuresničljivo« idejo

Ti, ki predstave gradiš
Ki skupnost režiraš
Ki jih vklopiš in hraniš
Da tečejo višje in višje
Ti, ki pred sebe postavljaš ostale
Harmonijo. Celoto. Projekcijo

Ti, ki oči transplantiraš
Ki jezik. Ki organe prenašaš
Ki srca sadiš

Ti, ki zaceliš
Ti, ki fašiste miniraš
Ti, ki se za svobodo boriš
Ki vojne ne rabiš
Ki se ne bojiš
Ti, ki ljubiš
Ki večerjo nardiš
Ti, ki se maziš
Kako svetloba seka čez gore
Ti, ki te fukam v travi
Med lilijami in cvetovi
In vzdihaj: »Naj traja!«
Ti, ki mi lulčka masiraš
Ti, ki trenutke loviš
Ti, ki poročaš (novim rodovom)
Kako vse živi. Kako bije

Kako se pod dotiki koža poti
Kako se jedra plodijo
Kako atomi energijo žarijo
Kako organi gorijo
Kako ne bolijo
Kako nasip pusti reki, da teče
Kako dež dela brazde v hribe
Kako biološke mašine
Kako se planeti vrtijo

Kako telo diha
Kako vstaja in pada
Kako prebavlja
Kako lula in kaka
Kako živce poganja
Kako energijo prevaja
Kako prst pije
Kako krvničke množi
Kako hodi v hrib

Kako svetloba skoz kožo prodira
Kako bolečina karakter formira

Kako narava spontano gradi
Kako se nič ne zgubi

Kako oblake obrača
Kako se mrzel zrak spušča
In kako topel zrak pada
Kako elementi. Kako kovine so
Kako metulj iz bube prileze
Kako si feromone proizvaja
Kako moje sferične tipalke medlo tipajo v medlo temó

Kako otrok zajoka v isti frekvenci kot zemljo drži
Žila utripa kot generator življenja
Kako iz jošk prsti mleko curlja
Krutost in nežnost in kri

Kako se celice združijo v bitje
Kako otroci brezbrizni
Čist zatripani v svoje scene
Lahko ljubijo
Ne glede na razdalje
Vsaj v besedah

Da se stikam
Na sever, vzhod, jug in zahod
Da lahko gledam v vse smeri
In vidim, da ne vidim

Da so te zamejili
Prikrajšali in ubili
Da smo odrezani in povsod v verigah

Čprav telesno prikrajšani za raznorazne dimenzije
Ohranjajoč ogenj, ki vedno umira
Nalagamo podatke
Kot nalagamo hrano v svoja telesa
S podaljški oči in živčnih sistemov
Izstreljeni iz prostora in časa
Celo združeni
V toku
Nad mestom

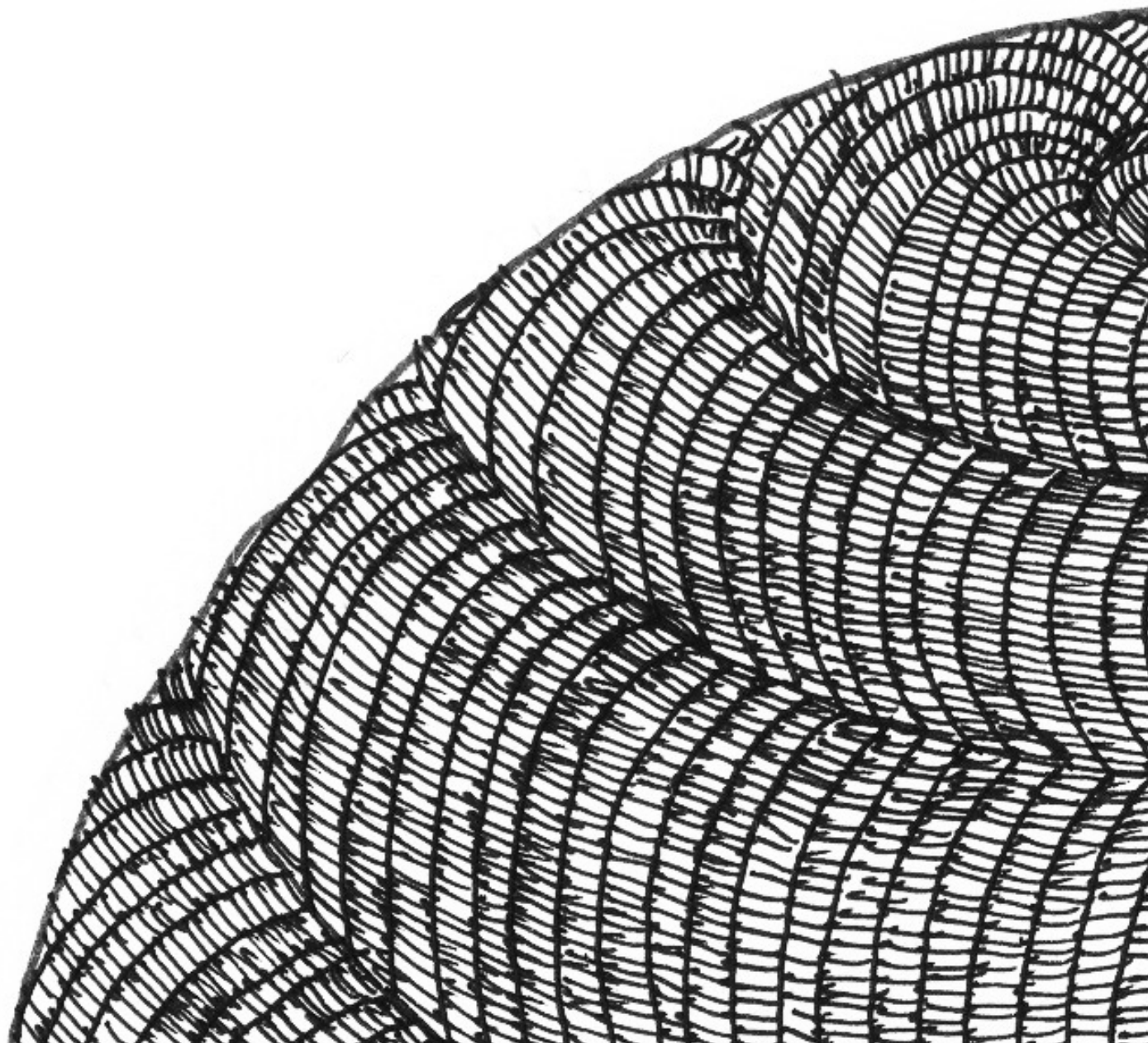
Ki nemo skozi naše prste šopa
Zdaj
Zaklad

4. J. P. MORGAN ROSTCHILD

Norci se zbirajo
Na koncu v zapuščeni tovarni
Konspirirajo, da bi šli v nebesa
Predniki so si jih po tekočem traku
Odprli v puščavi na krče

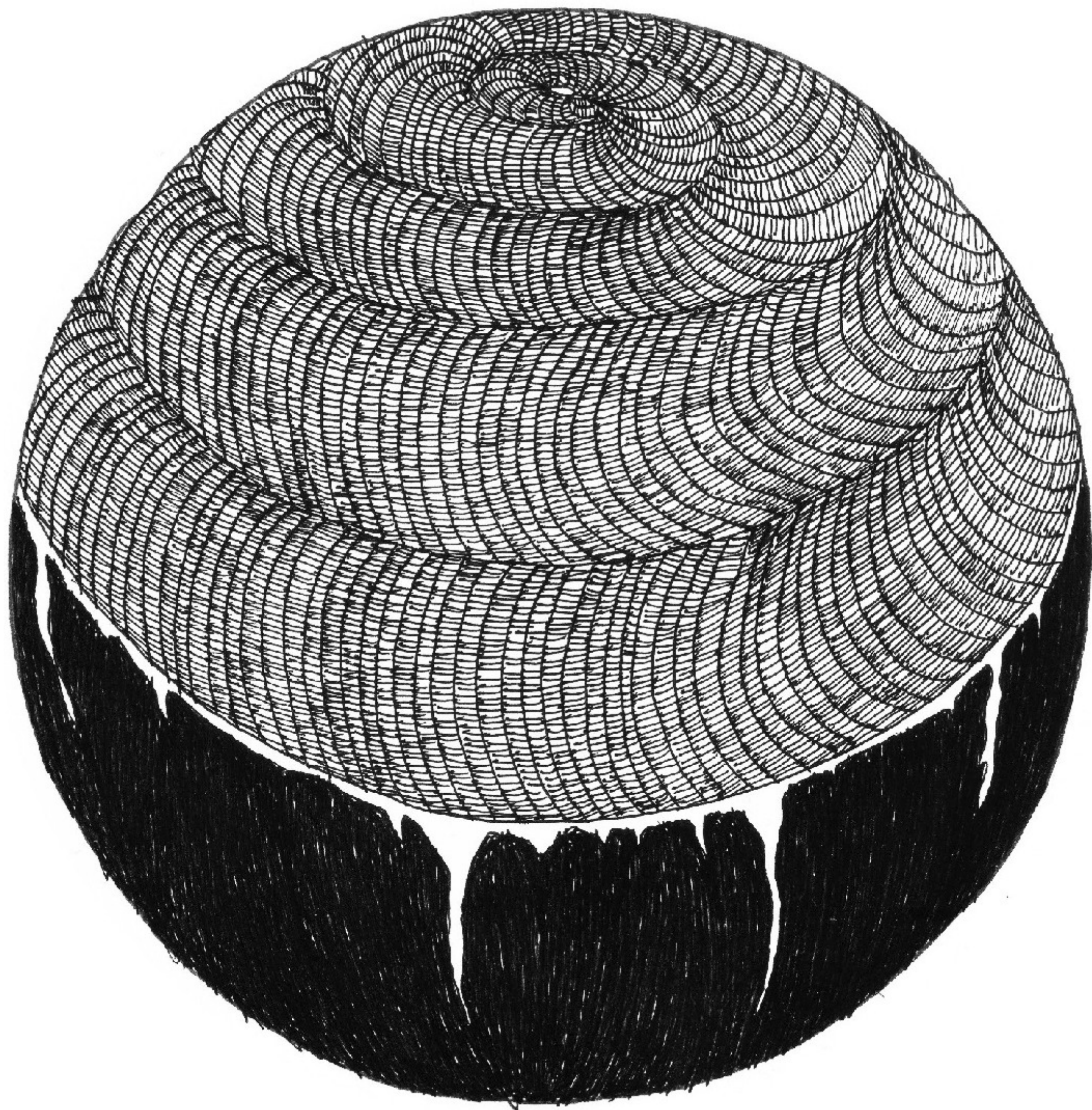
Zdaj ne grejo na postaje
»Dialog je mrtev. Dialog je mrtev.«
Ponavljja, ko se zgubi
»Sem skopuh, ko naj bi bil socialist?«
»Najboljše pri skopuhu, ki hoče bit optimist, je, da to ni«
»*Maybe you're right ...*«
Kako opazuje

Tavamo
Kdo smo? Kaj smo?
Trupla z vrha trupel vladajo

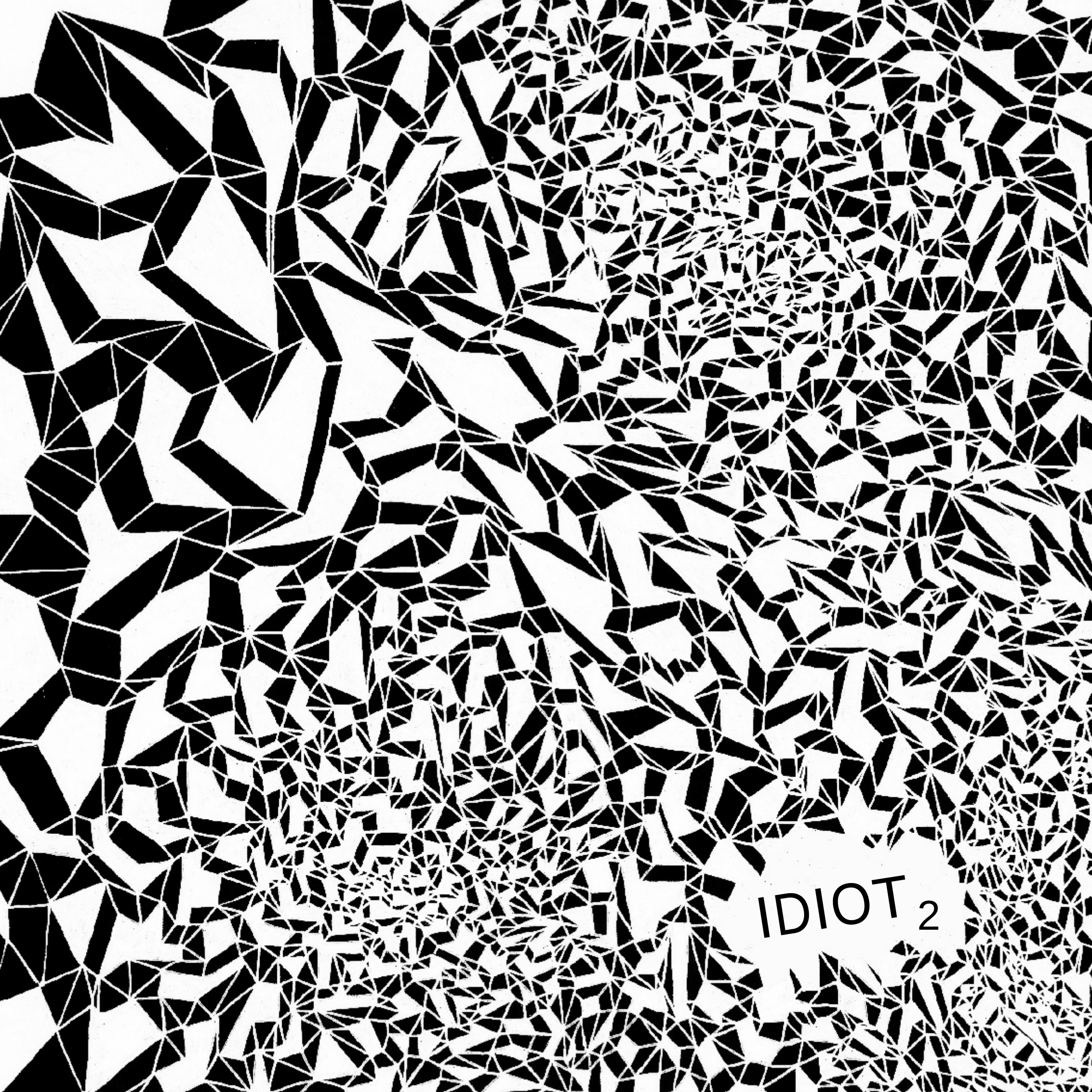

IDIOT₂

Kost 2
Jasmin B. Frelj

Kdo si res upa biti pesnik 3
Borut Jerman

Lautréamont 4
Tibor Hrs Pandur

Pisma bralcev 7
...

Kost

— Jasmin B. Frelih

Recimo, da je kozmogonija Biblije le metafora za nastanek zavesti. Recimo, da ima prav gospa Van Wolde, ko tudi hebrejski glagol bara prevaja kot glagole vaiyavdel, havdil in mavdil. V začetku je Bog ločil nebesa od zemlje.

Creatio ex nihilo – ne velja. Bog ni stvarnik, temveč ločevalec. Edino, kar ustvarja, je red. Kose kaosa poimenuje, jim podeli identiteto – a to lahko stori le z močjo opozicije; drugim kosom kaosa mora zato podeliti drugo. Poznam nekega švicarskega lingvista, ki bi se z Njim strinjal.

Pa recimo, da je Bog mrtev. V začetku je človek ločil nebesa od zemlje.

Recimo tudi, da nam nemški arheolog Klaus Schmidt ne laže. Da je prav zares nekje sredi Turčije, na hribu pomenljivo poimenovanem Göbekli Tepe (hrib s trebuhom), odkopal velikanski prazgodovinski kompleks. Star 11.500 let, ki naj bi ga postavila družba lovcev-nabiralcev, tik pred začetkom sedentizma (proces prehoda iz nomadske v ustaljeno družbo). Maternica družbe. Tempelj pred mestom.

Za potrebe zgodbe je, prav evropsko, v ospredju posameznik – Prometej. A preden je lahko zakuril ogenj, je moral razumeti naravo resničnosti – za tako kompleksno operacijo je moral ločiti vzrok od posledice. Moral se je zavedati. Kako se je to zgodilo? Zopet za potrebe zgodbe, malo romantike. Pričel je razumeti naravo objekta. Po naključju je začutil prepad med njim in tem, kar je ustvaril. Ločil je svojo stvaritev od samega sebe, kar je seveda povzročilo cel kup preglavic.

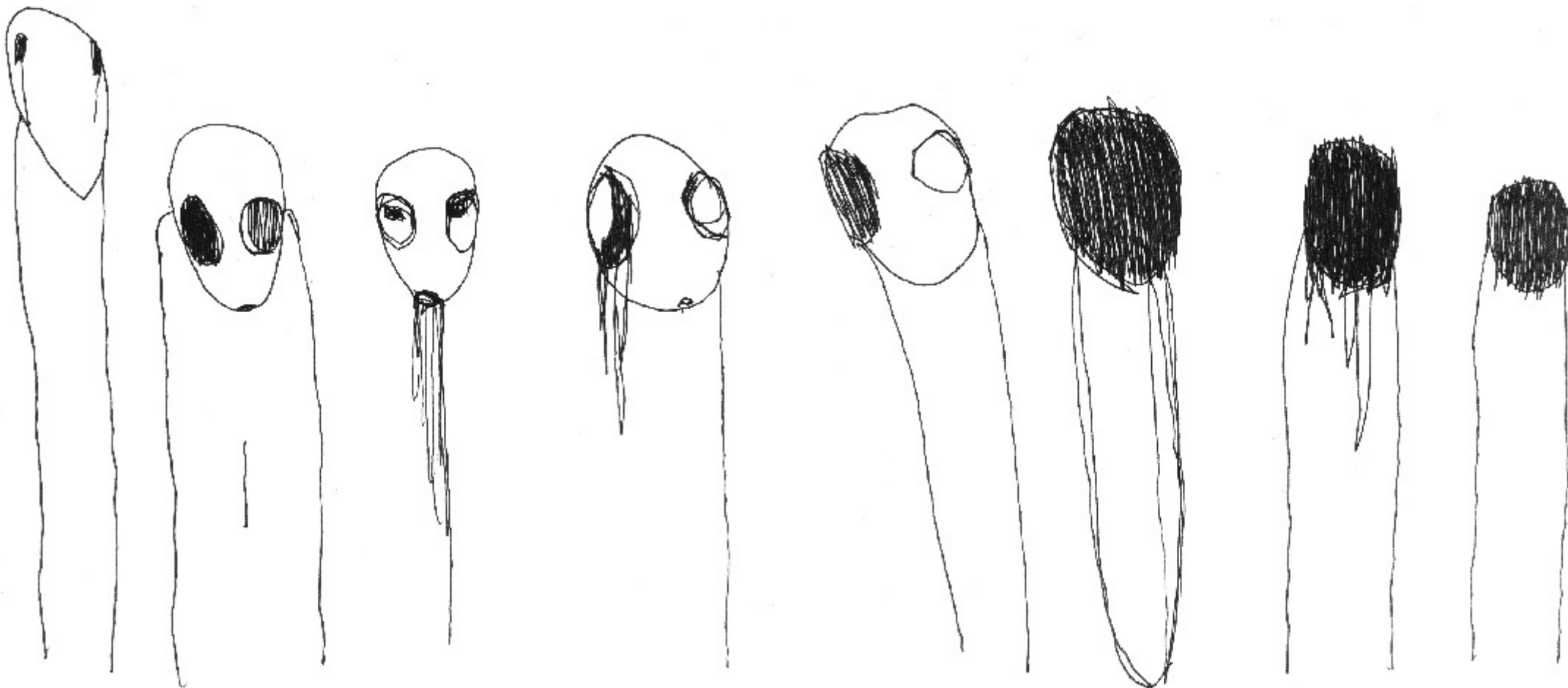
Seveda je hotel, da se zavejo tudi ostali. In zakaj? Preveč vprašate. A kot pravi mojster oglaševanja si je zamislil velikansko umetnino. Umeten objekt, ki ga bo vsak opazovalec moral takoj ločiti od narave in se zavesti prepada, prek katerega bo stopal do konca svojih dni.

Ker je vedel, da ljudje potrebujejo zgolj zadostitev, jim je za svoje namene moral vzbuditi željo. Dal jim je Boga. Najprej strah, nato obljubo varnosti. Najprej praznino, nato obljubo polnosti. Najprej krutega gospodarja, nato prijaznega šefa. Stara in Nova zaveza, recimo, ampak tu sem pustil domišljiji preveč prosto pot – tudi sedaj malo karikiram. Zadnja mnenja pravijo, da je ta moj Prometej za svojo idejo porabil kar sužnje. Za zgodbo bi bilo to preveč – človeško.

V kratek razmislek pa še ena kost – kaj je bolj verjetno? Da je imel sužnje in jih zaposlil z idejo, ker bi se sicer polenili, ali da je reveže zaslužnil prav zaradi ideje? Je nadstavba gnala potrebo po bazi, ali je bilo obratno? Pojma nimam. Kaj in Abel s konca sta morda moja mala sodba o tej zadevi – da šele uresničena ideja, in posledično bolj kompleksna struktura človekovega bivanja, ustvarja konflikt. Ampak to je povsem na pamet.

Tako, na hitro. Nekateri vzhodni filozofije bi rade opozicijo odpravile, napravile spet vse eno – kaos poimenovala kar red. Tu na zahodu pa že tako dolgo kopljemo, da bi bilo škoda, če ne bi dodobra oglodali prav vsake kosti, ki pokuka ven iz blata.

Citation needed? Google it!

Kdo si res upa biti pesnik?

— Borut Jerman

Slovenci smo narod pesnikov. Vsaj tako izgleda, če pobrskamo po kulturnih napovednikih, kjer se literarni večeri in branja kar kopičijo. In kaj je dandanes resnično, če ne ravno tisto, kar izgleda?

Poezija je morda edina umetnost, ki se je (bolj ali manj) uspešno izognila – vsaj do sedaj – logiki trga in kapitala. S preplahom po letu '68 se je moral kapitalizem revidirati in implementirati vso težnjo po subverziji, tudi v okviru umetnosti. Kapitalizem je znal biti tako ustvarjalen, da je celo komunizem recikliral kot nekaj estetskega. Kapitalizem je s tem začel producirati in reproducirati umetnost, ki se drži kapitalističnega mišljenja. Sodobna družba je s pomočjo televizije, filma in interneta postala predvsem družba »vidnega«. Umetnost se je po letu '68 ponovno rodila, na trgu. Postala je indoktrinirana do take mere, da je celo njena subverzivnost postala tržna niša. Trgu zanimiva umetniška dela imajo dostop do galerij in razstav in umetniška dela v galerijah in na razstavah so trgu zanimiva. Če nisi viden in prepoznan pri »ciljni publiki«, ne prodajaš; če ne prodajaš, ne obstajaš. Poezija pa, pač, ne upravlja primarno s poljem vidnega, zato je bila relativno tržno nezanimiva, saj je iz pesmi težje ustvariti »statusni simbol«, kot so to postale slike oz. kipi. Seveda obstajajo avtorji, ki uspešno prodajajo pesniške zbirke, ampak bom svoje misli razvijal v drugo smer - če bi to poimenoval fenomenološko - na področje poezijskosti poezije (oz. bistva poezije). (Za)kaj je dobra poezija?

Kot rečeno, izgleda, da smo Slovenci res narod pesnikov. Le-teh je iz leta v leto več, še posebej mladih. Založbe izdajajo vedno več pesniških prvencev, prirejajo literarne večere in branja (lastne, avtorske), poezije je v izobilju, pesnikov in pesnic pa ni težko najti. Skorajda vsakdo, ki se v puberteti sooča z »lastnim čutenjem sebe in sveta«, piše verze. In večina potem tudi verze javno prebira, pošilja, objavlja. Veliko se jih tudi izobražuje na raznih delavnicah, ki jih pripravljajo založbe in organizacije, ki se ukvarjajo s pesniki in poezijo. Torej, če ni bila poezija primerna za umetniški trg, je, vsaj v Sloveniji, nastal (mikro)trg, primeren za pesnike in poezijo. Kjer se pesniki lahko izobražujejo, poizkušajo in izdajajo. Kjer lahko pesniki postanejo. Ne me narobe razumeti, v tem ni apriori nič slabega. Zanima me le, kje je v tej poplavi, v tem populariziranju poezije, mesto Poezije.

Seveda je naslednje vprašanje: »Kaj je Poezija?«. V mislih imam Poezijo, ki uspe skozi in z jezikom (ki je njeno edino orožje) ustvariti nek pretres, nek presek v obstoječem (temu se bom posvetil kasneje). Žal niso vsi na »valovih lastne duše« napisani verzi (že) Poezija. Elitistično? Je problem ravno v tem, da je elitizma premalo? Vsaj »zdravega« (če lahko nekaj takega sploh obstaja ...). Na področju kvalitete, elite in »najboljšega« pa hitro preidemo na operiranje s kanoni, merili in kriteriji. In predvsem z vprašanjem, kdo je tisti, ki jih postavlja. Kdo je tisti, ki je dovolj suveren, pristojen in sposoben, da (pre)pozna najboljše? V z relativizmom preplavljeni postmoderni je to vprašanje povzročilo paniko, tako, da je odgovor vse. Vse je (lahko) umetnost, vse je (lahko) poezija. Kar pomeni, da nič je (lahko) umetnost, nič je (lahko) poezija. Je to dovolj? Ko se soočam s sodobno slovensko poezijo, je večini, žal, zame odgovor negativen. Ne more biti vsak napisani verz, vsaka prebrana ali objavljena poezija, že Poezija. Poezija mora predvsem doseči namen.

Sam ne želim postavljati sodb ali kriterijev, nočem postavljati meje med dobro in slabo poezijo. Zavedam pa se, da je ravno pomanjkanje kanonov predpogoj za popolni relativizem. Kriterije lahko postavimo le na podlagi jasnih metod, ki lahko prepoznavajo razpoznavne vzorce, norme. To pa je mogoče, ko je vzorec »reprezentativen«, ko je kanon prepoznaven in prepoznan v večini napisanega. Ko je vzpostavljena večina. Sam sem nasprotnega mnenja, bolj naklonjen Badioujevemu iskanju resnice v umetnosti/poeziji (kot enemu izmed štirih generičnih postopkov) - določiti »tisto-kar-ni-bit-kot-bit«, kar Badiou poimenuje dogodek. Tak dogodek dopolni neko situacijo – množstvo s tem, da se venomer odteguje vsakemu poimenovanju. To

mnoštvo, v točki dopolnitve z (nerazločljivim/neimenljivim) Dogodkom je kraj resnice te situacije. Torej ravno tisto, kar ni večinsko, kar se od večine odteguje, ampak se v odnos z večinskim ne postavlja kot alternativa. Ravno to neimenljivo, ki je prepoznano le *a posteriori*, je edino v odnosu do resnice. Želel bi, da bi predvsem »uporabniki« poezije začeli resnično poslušati in dojemati, v čem je Poezija drugačna, v čem je različna od povprečja in ravno zaradi tega Dogodek poezije. Karlo Hmeljak je v eni svojih pesmi zapisal: »*Poezija mora biti občutena kot trenutek, manjšinsko in čelno. / Poezija mora roditi mene vsakič, vsakič oblo, ekran, občutek za tip in branje. / Ti odbleski na Titovem trgu, vsi robovi, ko pojema luč, preleti jat, ki bežijo, živalski boj za vsak verz.*«

Problem večine današnje poezije je, da hoče biti lepa, sublimna. Da hoče ustrezati poslušalcem, bralcem, urednikom, kritikom – predvsem pa samemu avtorju. Avtor se skozi svoje verze predstavlja, gradi sebe, svoje poglede, svoja mnenja, svoje misli in svoja čustva. Gradi sebe, svoj Jaz - kot pesnika. Če na to pogledamo skozi Nietzschejevo knjigo *Rojstvo tragedije iz duha glasbe* (založba Karantanija, 1995), bi lahko rekli, da je v sodobni slovenski poeziji prevladalo apolinično. Avtorji se velikokrat poezije poslužujejo za samoizpoved – »*pobožanstvenje individuacije pozna, če je sploh mišljeno imperativno in predpisovalno, en sam zakon, individuum, se pravi, ohranitev mej individuum, mero v helenskem smislu. Apolon, kot etično božanstvo, zahteva od svojih mero in samospoznanje, da se lahko ravna po nji. In tako poleg estetske nujnosti lepote teče zahteva »Spoznaj samega sebe« [...]«* (Nietzsche, 32) Ampak Nietzsche že na samem začetku svojega dela izpostavi dvojnost apoliničnega in dionizičnega – dvojnost, ki je v tem kontekstu pod vprašajem. Predvsem, ker je v sodobni slovenski poeziji dionizičnega izredno malo. Ravno ta dvojnost, to prepletanje dionizičnega in apoliničnega, je presežek, ki loči poezijo od Poezije. Kako pa prepoznamo dionizično? Dionizično je onstran videza, je onstran besed, je stanje, »*v katerem so podrte navadne meje in pregrade bivanja, obsega namreč med svojim trajanjem neki letargični element, kamor se potopi vse osebno, doživeto v preteklosti. Tako se s tem prepadom pozabe ločuje svet vsakdanje in dionizične dejanskosti. Brž ko se pa vsakdanja dejanskost vrne v zavest, jo z gnusom občutimo kot tako; sad takega stanja je asketsko razpoloženje, ki zanika voljo.*« (Nietzsche, 47)

Poezija kot zrcalo duše, kot iskanje samega sebe, kot refleksija, kot oris stanja in okolice, je lahko lepa, ni pa Poezija, v njej ni resnice. »*[S]ubjektivnega umetnika poznamo samo kot slabega in ker od vsake vrste in stopnje umetnosti zahtevamo predvsem in najprej zmago nad subjektivnim, rešitev od »jaza« in utišanje vsakršne individualne volje in poželenja, ja, saj si brez objektivnosti, brez čistega brezinteresnega zrenja sploh ne moremo misliti niti najmanjše resnično umetniške stvaritve.*« (Nietzsche, 35) Seveda tukaj ne smemo objektivno razumeti kot zdravorazumsko ali splošno priznano. Pomembno je to, kar je onstran Jaza. Ali, kot pesnikom svetuje Michel Houellebecq v svojem delu *Ostati živi*: »*Ne išči spoznanja zaradi njega samega. Vse tisto, kar ne izhaja neposredno iz emocije, je v poeziji brez vrednosti. [P]oezija mora odkrivati resničnost s sebi lastnimi sredstvi, čisto intuitivno, ne da bi šla skozi filter neke intelektualne rekonstrukcije sveta.*«

»*Ali verjameš v poezijo? Slabo vprašanje*«. (Karlo Hmeljak) Poezija ne sme biti postavljena ob pesnika, ob njegov Jaz, kot ne sme biti postavljena nasproti njegovega Jaza. Poezija ni vera, ni nekaj, kar transcendirata človeka in človeštvo. Poezija je pretres, ki pokaže na resnico. Izhaja iz pesnika, vendar ga presega, ga ubije. Houellebecq pravi: »*neprestano delo na vaših obsesijah vas bo na koncu spremenilo v patetične relikte, minirane s tesnobo ali pa uničene z apatijo. Ampak, ponavljam, ni druge poti. Morate doseči točko, kjer ni povratka. Prelomiti krog. In proizvesti kakšno*

pesem, preden se raztreščite na tleh. Zagledali ste prostranstva. Vsaka velika strast se izliva v neskončnost.« Poezija je namreč apolinčno in dionizično hkrati: »Vse, kaj je, je pravično in krivično hkrati in v obojem enako upravičeno. To je pač svet! Temu se reče svet!« (Nietzsche, 61)

Predvsem pa je Poezija »v jeziku: izražanje, odtrgano od stvari«. (Pier Paolo Pasolini, v pesmi Karla Hmeljaka) Izražanje, ki se od stvari odtrga in skozi to gesto pokaže na resnico, ki je »obešena« na poezijo (dogodek) in je njena bit mnoštvo, bit vsega, bit vsakega dela, ki se udejanja v mnoštvenosti tega mnoštva. Je trenutek resnice. Je trenutek občutene resnice. Ob poslušanju ali ob branju.

Poezijo lahko prepoznamo vsi. Houellebecq pravi pesnikom: »Bogati ste. Poznate Dobro, poznate Zlo. Nikdar se odrecite ločevanju med njima; ne dovolite, da bi vas preslepiti s toleranco, ubogim znakom starosti. Poezija je sposobna postaviti dokončne moralne resnice. Morate sovražiti svobodo z vsemi svojimi močmi.« V Poeziji ni milosti, zato ne sme biti milosti niti pri nas, ki poezijo spremljamo, potrebujemo. Pisanje Poezije je za samega pesnika, za njegov Jaz, smrt. Edino, kar je res pomembno, sta Poezija in naš odnos do nje. Če hočemo Poezijo, moramo poskrbeti, da si bodo vsi, ki pišejo verze, UPALI biti pesniki, ne glede na vse. Če si ne upajo, pa naj raje molčijo.

»Sonce žrtvujem za padanje in potem vozim brez rok.« (Karlo Hmeljak)

Lautréamont ali kratka zgodba protislovja

— Tibor Hrs Pandur

»Čas je, da zategnem uzde svojemu navdihu in na poti za trenutek obstanem, kot se nekdo zazre v žensko spolovilo.«¹ (Lautréamont: 2) Zakaj ta verz nenadoma tako zasiže? Zaradi drznosti in blasfemije, s katero želi šokirati ubogega bralca? Prvič zaradi presenečenja. Drugič zaradi preprostosti. Nekdo, ki se ustavi sredi svoje poti in se zazre v obzorje, nikakor ne učinkuje tako močno. In tudi bralec se v tem primeru nikoli ne bi ustavil. Bralec pravzaprav v trenutku branja niti ne ve, da pričakuje obzorje ali karkoli podobno povprečnega, kar lahko Zemljan sreča na sprehodu. In medtem ko njegove oči mirno potujejo čez »samoumevno« tekočo manifestacijo besed, se nenadoma ustavijo na »ženskem spolovilu«. Magičen obrat, dve besedi, ki preobrazita in premakneta spekter predvidljivega.

»Kot se nekdo zazre v žensko spolovilo.« Presenetiti z udarcem, ko te ne pričakujejo, je antičen postopek tako v vojni kot Poeziji. Samo da z diametralno nasprotnimi učinki. Tak verz je eden tistih, ki bo zagotovo pustil brazgotino. Vrača se, ne da se ga izbrisat. Zamegljuje moje analitične sposobnosti, ki so že *apriori* skromne. »Se zazreti nekam, kot bi se zazrl v žensko spolovilo.« To je, kot da bi razlil dražljaj skrivnosti čez prazno stopnišče. Kakšen je človek, ko se zazre v žensko spolovilo? Nem? Kot otrok pred ikono? Pred misterijem vesolja? Kot Miškin pred epileptičnim napadom ali tisto izložbo? In hkrati je izgovorjen v odtenku Lautréamontove ambivalentne ironije, ki insinuiira, da se je ustaviti sredi svoje poti tako naravno, kot se zazreti v žensko spolovilo. Besedna figura, ki je uporabljena, je očitna. Pomeni so tukaj - izstreljeni vame. Večkrat kot ta stavek ponovim, več možnosti interpretacij nastaja, kar ne pomeni, da jih bom javno seciral. Takšno početje bi bila resnična blasfemija. In ker jih je več, ne pomeni, da jih moram urediti ali da jim bom sledil do konca, saj ne obstajajo v linearnem zaporedju ampak soobstajajo kot misel in hkrati kot kapljica v reki svetlobe; vsaka zaobjema ostale.

Artaud piše, da je Lautréamont »nosil svojo poezijo na svoji levi ali desni kot maščevalno in brezsramno rano.« (Artaud: 1) Kljub temu, da je bil Artaud paranoidni shizofrenik, mu ni treba verjeti bolj kot komu brez diagnoze. Kako lahko nekdo k takšni vzvišeni gnojni rani pristopi analitično? Njen vonj me potegne vase, premami me, in ker se ta stavek kot prejšnji nadaljuje, jo pustim, ne da bi jo razkužil ali obvezal in nadaljujem z branjem te skrajne aberacije Besede, pred katero je trepetala Lautréamontova konica z zvodniškim mojstrstvom Dostojevskega. Zvodniško, pravim, njegova literatura je inverzija zla v literaturo. Zlo je njegova besedna figura. Oziroma odsotnost kakršnegakoli etičnega sistema; dovoli, da vse vstopi, če hoče biti groza, je groza, vse zmeša, lepoto in zlo, kri, glasbo in umor. Kar je logično paradoks. Lautréamont je izumil nadrealistični paradoks. »Združitev nasprotij,« kot je temu pravil Breton in si predstavljal ne vem kakšno prevratniško moč. Je bil nadrealizem kriv, da so se razvile teroristične celice po celi Evropi? »Svobodo domišljiji«, »Paradoks vlada«, »Anything goes«. Obstajajo moralne konotacije Bretonovega stavka: »Najbolj surrealistično dejanje je iti na ulico in *random* streljat v množico«?

Stavek ali verz je dvopolen, hermafroditski. Verz se s svojo navzočnostjo hkrati zanikuje, izničuje. Možnost ironije je vedno prisotna. Lahko je smrtno resna alegorija slepega človeštva in hkrati najvišja možna Lepota.

Lautréamont je verjetno eden izmed najbolj enigmatičnih osebnosti v literaturi. O njegovem življenju ne vemo praktično ničesar.² Njegov založnik poroča, kako naj bi pisal svoje izlive s pomočjo klavirja v nočne ure, kar je motilo sosede. Ne glede na to, ali je omenjeno mit, povezava z glasbo je ključna. »Ta ogabna snov je sčasoma postajala vedno večja, pridobivajoč tekoče lastnosti živega srebra, in se razvejala v različne skupine, ki se trenutno ohranjajo tako, da se hranijo druga z drugo (pri čemer je rodnost višja od smrtnosti), razen če jim vržem kot krmo novorojenega pankrta, ki mu

je mati želela smrt, ali roko neke mlade deklice, ki jo odrežem sredi noči, potem ko jo omamim s kloroformom.« (Lautréamont: 3)
(Dvojno stopnjevanje, vedno huje. Ko mislimo, da ji je samo odrezal roke, doda, kako jo je pred tem onеспособil s kloroformom, kar je menda še huje, ali ne?) Tukaj se zgodi nekaj nezasišanega. Ko sta v metafori združeni skrajnosti najgnusnejših zločinov in izbrane artikulacije oziroma Poezije, se zgodi nekaj nezasišanega, nekakšno razvrednotenje, spremenjeno v čudno lepoto. Verz s svojim izrazom, ki insinuira užitek, poravna, izniči mejo, zaniha nad skrajnostjo, nad prepadom svoje artikulacije in obrne, prisili bralca kot sokrivca, naj čuti slast nad »odrezano roko mlade deklice« ali pa zapre knjigo. Takšni stavki usojajo reakcijo kot odprta rana. (Kot večina besed (po tej logiki) pomenijo seveda hkrati tudi svoje nasprotje.)

Predvsem zato, ker je to poza karakterja, v katerega se je prelevil Isidore Ducasse, da bi s svojimi nezasišanimi verzi razkril človeštvo, maske, laž pesnikov in romanopiscev, družbo, podobo boga in celo veselje, se lažje skoncentriramo na učinek njegovih besed. Če bi te besede izgovoril kak Gilles de Rais, eden izmed najgnusnejših morilcev otrok vseh časov, bi jih začutili vsaj malo drugače in z dosti več gnusa. Čutim, da je to zelo blizu, ampak drugače kot če bi rekel: »vlačugarska devica« (Baudelaire), kar je lahko »bistroumni nesmisel«. Ampak iz teh raziskav sledi, da je Umetnost ali Poezija onstran klasifikacij smisel/nesmisel, pa če so še ne vem kako bistroumne. Če vzamemo omenjeni primer: »vlačugarska devica«, ti dve besedi nista več nesmiselni nasprotji, ampak sta odtisnjeni v podobo, ki jo ustvarita. Hkratnost teh dveh navidez nasprotnih besed naredi Podobo in pravzaprav stanje, pogled, perspektivo, iz katere se čuti. Ah, kako spoštujem Baudelaira in velike Pesnike, ki so svoj genij zarili kot večern trn v peto (vsaj) literarne zgodovine.

Na srečo so verzi radodarni kot Luna in sprejmejo vsako metaforo, vsako psovko, ne da bi jih ganilo iz svoje orbite. Zato se sprašujem, zakaj ni oksomoron čudovito protislovje, ki ti besedi združi v njuno pomensko izničenje ter se izviije kot iz slečene kože njunih vsakdanjih pomenov v dražljaj, vibracijo, okus, odtenek, v koitus dveh barv, v melanž, vonj ali samo okus kot vrh Besede. (Analitik, ki je v besede interpretiral Beethovenovo *Peto simfonijo*, se je, se mi zdi, osmešil pred Tisočletji.) Besede - kot so ljubezen, sovraštvo etc. nikoli ne ubesedijo specifičnosti in večznačnosti občutka, ki terja ubeseditve. Med nujo izražanja in snovjo, v katero se ta nuja maskira, je toliko sublimnih odtenkov, da smo prisiljeni uporabljati pridevnike. Tudi Isidore Ducasse je v pismu založniku s pridevniki odbijal obtožbe obscenosti in razložil, da je pravzaprav hotel sprožiti ravno nasprotno. V bistvu pa pove oboje hkrati. Način, kako to pove, izrazi zločin in na paradoksalen način lahko celo krepi moralo bralca. S podobo takšne nezasišane groze očitno sproži, hkrati z mnogim neopisljivim, kar je občutek, v bralcu nekaj tako strašnega, da je prisiljen v formacijo svojih etičnih mej in tako ugleda sebe. Ali vsaj enega izmed mnogih sebe. Še posebej, če povsod vidi zrcalo. Izpis zločina bo vedno popolno nasprotje vojne; če sproži vojne, je to že vprašanje uporabe določene knjige in Umetnost ni več umetnost, ampak propaganda. Dvomim, da je kje kak morilec, ki bere Lautréamonta. Založniki in cenzorji so nekje leta 1966 spoznali nesmiselnost zakona o obscenosti v literaturi.³ Ugotovili so, po moje precej jezni, kako so pravzaprav odigrali vlogo idealnega kritika. Kakšna čast, da ti cenzurirajo pesem ali roman, še posebej, ko si še z mojstrstvom jezika lahko razkril meso, združil spolne organe in poezijo ali opisoval pogled na lanterno kot prostovoljno posilstvo in bil skoraj kamenjan. Vedno je treba biti, ne samo moderen, ampak tudi radikalen, če se hočeš vpisati v telesa zemljanov, previdno in z instinktivno preračunano ekonomijo pergamenta, s katerim razpolagaš. Recimo čudovitost paradoksa, kar je tema tega eseja. Recimo čudovitost Apollinaireovega paradoksa: »mostovi meketajo«⁴, ki vrže vame podobo mostov v smešnem gibanju njihovega modernega nesmisla. Personifikacija zveni tako kot mrtva metafora. Izbrati popolnoma svež pristop. Izpraskati razmerje, ki je v svoji sočnosti tako odpihnjeno nasprotno tistemu, kar kaže, da odgovarja namenu bruhanja nekoristnih urokov na rob aberacij jezika, da postanejo čudovito koristni - vrženi proti koralni nalezljivega krika, kjer zardijo delirični kot vosek nad prepad presenečenja abstraktnega trepetanja in visceralne natančnosti, ki te iz svoje amfibične nuje zadržuje pred vdorom prostora v občutljivo meso tvoje zavesti. In s povezavo teh skrajnih pojmov ustvari pesniško figuro *par excellence* ter tako določi odtenek svoje virtuoznosti, vsaj v času, ko takšne onomatopoiije lahko šokirajo in izničijo smisel v samo vibracijo Podobe - ob cerebralnem praznovanju popolnosti mogočih sinestezij oči in snovi.

Ko še enkrat preberem prej citirane Lautréamontove verze, čutim, kako sem potopil roko v globino nekoga, ki je razkril želodec sveta. Mogoče pa sem se okužil, tako kot me na začetku svari. Le Comte je odkril portal, kjer vsak obstane usojen, da obmolkne, ker je to že nekoč povedal. »Da, v Maldororju je vse strašno: tele nesrečnega aborcionista ali zadnji avtobus, ki švigne mimo.« (Artaud: 1)

Formalno in najbanalneje očitno, bi bilo podleči okolici in opisati na splošno, kako Maldoror že s samo sublimno dialektiko, ki jo vzpostavlja z bralcem, obrača predvidljive pozicije romanopiscev in vleče žiletko vedno dlje. Namesto da bi tradicionalno zbiral odpustke, ker je tako ubog, da je postal pesnik, na začetku prosi bralca, naj se odvrne od tega prekletega dela, če se ne želi okužiti. Iluzija nevarnosti je kot začimba strahu; mistifikacija, ki predpostavlja podobne verbalne užitke in počasi hrani želje z lakoto prihodnjih. Tej figuri lahko rečemo pretiravanje. Ampak to lahko vsak prebere v spremni besedi in ne želim, da bi me obsodili plagiatorstva. Predvsem zato, ker se je Comte de Lautréamont izmojstril v ambivalentnosti verza in nežnega mazohizma, s katerim šepeta svoje bralce, je to delo nemogoče razumeti, kaj šele analizirati na kak trezen, splošno znan ali akademski način. Verjetno je zadnje možno poročilo lahko napisal samo Artaud, ki je za sabo pustil novo zavistotvorno tišino.

Orodja zapeljevanja, posilstva in igra s percepcijo so temelji vsake drame, pesmi, scenarija, zgodbe ali bojnega pohoda, kot rečeno. Na podlagi nerazložljivih razlogov se bralec ali gledalec identificira z likom in vzpostavi razmerje med njim in svojo globino. Sredi te hipnoze nekako izraža svoje želje glede na karakter, ki ga bere (ali gleda). Žongliranje z željami gledalca ali bralca, njihovo uresničevanje in izničenje, je »najvišja igra«⁵ obračanja in klesanja podobe karakterja na podlagi njegovih dejanj, medtem ko v gledalcu sproža verigo želj, ki so večkrat, zamislimo si, tudi nemoralne in v vsakem primeru nepredvidljive. In ravno to je tako pikantno. To včasih imenujejo tudi pripovedovanje zgodbe ali subverzivna umetnost. Verjetno je pred takšno transgresijo svaril Platon, saj pesnik v svoji nadnaravni moči lahko predstavi zločin kot nekaj lepega, pod pogojem seveda, če ga želimo tako videti.

»Kako je lep! To težko izrečem. Gotovo si zelo močan, kajti tvoje obličje je več kot človeško, žalostno kot veselje, lepo kot samomor.« (Lautréamont: 2)

Da bi interpretiral njegove besede, se sliši tako, kot če bi z drekom premazal oltar. Ampak konec koncev naj bi bil ta esej dolg deset strani. »Žalostno kot veselje, lepo kot samomor«. Ta misel je lahko mišljena kot perversna, razen če čisto racionalno razmišljaš o samomoru. Kaj sproži ta misel, ko jo prebereš? Ko se rani vate? Kako je mišljena? Če je mišljena sarkastično, je skoraj moralna sodba. In kaj pomeni, če napišem, da je mišljena resno? Mišljena je tako, kot je napisana: oboje hkrati. Zato je tako močna. Izniči pesnika kot človeško pozicijo in vse ostalo je odvisno od bralca. »Žalostno kot veselje, lepo kot samomor,« udari naravnost v nek etični center. Večini, kateri je in je bilo namenjeno, se je verjetno zdel (in se zdi) samomor nekaj groznega, mogoče celo prepovedanega in zato računa na odziv. V bistvu je eno od najglobljih razodetij univerzalne žalosti. Nekdo, ki vidi v samomoru lepoto. Ne tudi – ampak da definira lepoto kot samomor. Sklop teh dveh besed ti vrže perspektivo preko preproste metafore, da vidiš/čutiš »lepo kot samomor«. To je nekdo, ki definira lepoto s smrtjo, samouničenjem, je nasprotje - antiteza morale – in kaj je potem, če ne inkarnacija zla – protiživljenja? Tukaj etika pronica skozi poezijo in izziva bralca v razmišljanje, kot bi ga kdo usekal z macolo. Verjetno marsikdo ne razmišlja o samomoru kot lepem. Mishima je na to gledal čisto drugače. Vprašanje je kako bralec to razume; »lepo kot samomor« lahko (z ironizacijo glasu/misli) pomeni hkrati: ogabno kot samomor. Ha! Po tej logiki je, kot ugotavlja Žižek, morala največja transgresija: »Eden prvih zastopnikov literarnega modernizma Lautréamont, je po svojih provokativnih *Maldororjevih spevih*, objavil *Poezije*, čudno potrditev tradicionalne morale. Na samem začetku umetniške modernosti uprizori njegov zadnji paradoksn obrat: ko so vsi viri transgresij izčrpani, je edina rešitev iz zadušljive omahljivosti Zasnjih ljudi postavitev tradicionalnih nazorov kot poslednjo transgresijo. In isto velja za našo popularno kulturo.« (Žižek: 4)

*»In onstran rdeče luči mu je, za kratek trenutek dovolila, pogledati v njeno vulvo.«*⁶ (Lautreamont: 3) Tale verz, tako kot mnogi drugi v Maldororju, sprožijo v meni obilo zavisti, ker zmanjša vesoljno dediščino možnosti - konjunkcij besed, ki še niso bile izražene in jih kdove kakšne Gorgone hranijo zase in svoje izbranice, katerim jih razodenejo kot drobtinice v skromno motrenje. Zavist, ki ga sproži ta verz, je skoraj kriterij, s katero pesniki vrednotijo poezijo. Lepota in zavist. In seveda gon, ki ga zaplodi ali ne, ta prebran izloček. Če te oplodi in pripomore k reprodukciji univerzalne dediščine, potem je Umetnost, kričijo stari zakonodajalci v meni. Naj seže vsaj tako globoko, da ti sproži Zavist ob takšni lepoti in te prisili v analizo, kot te z nerazdružljivo simfonijo dražljajev prične privlačiti popolna neznanka in se, ne da bi si rekel, odločiš za zasledovanje ali posnemanje, proti čemur se seveda upiraš.

V določenem trenutku zapreš knjigo in se boriš pozabiti in preobraziti (vsaj estetsko) kot takrat, ko si hvaležen, da tvoja konkubina spi in lahko sam misliš, ne da bi bral njene. Paradoks torej: abstraktno povezovanje dveh področji oziroma zamenjevanje in predstavljanje znanega početja z nadvse čudnim vlakom besed, v do takrat nemišljene konjunkcije, ki posredujejo občutek s svojo preprosto magijo. Lautréamont z nasiljem svoje nežnosti potisne proti meji možnega in svobodnega v poeziji. V njegovi želji je zmes neizčrpne žalosti, iz katere se nasmiha s čudno vitalnostjo, kjer je dovoljeno vse, kar se plazi po skritih aortah njegovega uma in kjer je vsak občutek prekrščen v tok njegove brezbrizne zapuščine.

Razumemo, da so osnovne klasifikacije pomembne in nujne za človeka, ki si podreja naravo, ujet v črto kot prednike svoje zgodovine. Ampak čemu služijo? Priznam, da se slišijo čudovito, a meni pomenijo nekaj drugega, ko jih izrečem hkrati ob slovarski definiciji. Pomenijo mi hkrati njihovo odsotnost. »*Ustvariti pomeni predstaviti objekt v svojem bežečem trenutku, v svoji odsotnosti.*«⁷ Zato nas najbolj zanima, komu služijo te definicije (in predvsem poezija) razen pesnikom, ki jih (in jo) uporabljajo brezobzirno in brezobrazno brez kakršnegakoli spoštovanja do avtoritete ali dostojanstva? Preden se lahko ukvarjamo s klasifikacijo, moramo vedeti kaj Jezik je. Kaj je osnovna enota, ki jo proučuje literarna teorija? Upam, da smo že v dobi, kjer vemo, da mi nismo tisti, ki mislijo. Misli se same mislijo. Mi ta material samo urejamo.

Mrtvi pesniki so zato primernejši za obravnavo kot živi. Njihova poezija ni več individualno razodetje, ampak kulturna dediščina. Ob vsakem branju prodreš globlje, edino vprašanje je: kam ali v koga? Vedno globlje v tkivo nekoga, katerega ime se ga še drži kot napis na nagrobniku in je edino, kar je od njega ostalo? Je to njegova grobnica, ki jo je klesal skozi življenje, v katero si vstopil kot v pulover, ki ga je iz dolgčasa sešila čistilka na poti v službo? Ali sem, kar berem, mogoče lahko jaz in konjukcija vseh tekstov v meni? Berem in vidim sebe na tehtnici. Vse kar je ostalo od njega, cel njegov opus okušam na podlagi njegovega imena, že če si šepetam Lautréamont, Lautréamont, Lautréamont ...

EPILOG

Namesto da bi izpolnil pričakovanja, me je sila, ki je Življenje in specifična dispozicija mojega nagona, prisilila, da namesto klasificiranja in definiranja besednih figur s pomočjo tabele v učbeniku, govorim iz njenega pomena in posledic ter jih, med razmišljanjem, nekoliko spontano demonstriram. Po vsaj dveh tednih sproščene meditacije, odkar sem začel s pisanjem tega nekoherentnega razmišljanja, sem prišel do sklepa, da je v literaturi toliko oblik paradoksov in besednih figur, kot je izvirnih avtorjev.

VIRI

1. Antonin Artaud: *Letter about Lautréamont*. Selected Writings. University of California Press: 1988.
2. Comte de Lautréamont: *Maldororjevi spevi*. Cankarjeva založba: 1985.
3. Comte de Lautréamont: *Maldoror*. Penguin Books: 1978.
4. Slavoj Žižek: *In Defense of Lost Causes*. Verso: 2008.

¹ Citat je parafraziral avtor eseja na podlagi obstoječega slovenskega in angleškega prevoda, predvsem ker slov. prevod ne deluje prepričljivo; omenjen prevod se konča: » ... za trenutek postanem, kot kadar se pogleda ženska nožnica.«

² Razen recimo, da se je rodil v Montevideu 4. Aprila 1846, v Parizu napisal *Maldororjeve speve* in *Poezije*, jih objavil in umrl za »čudno vročico« 24. novembra 1870, sredi obleganega Pariza, štiri mesece po tem, ko je Napoleon III. razglasil vojno s Prusijo. Leta 1917 je *Maldororjeve speve* v obskurni knjigarni odkril Philippe Soupalt, in jih navdušen pokazal (kmalu enako navdušenemu) Bretonu, ki je Lautréamonta takoj začel slaviti kot preroka nadrealizma.

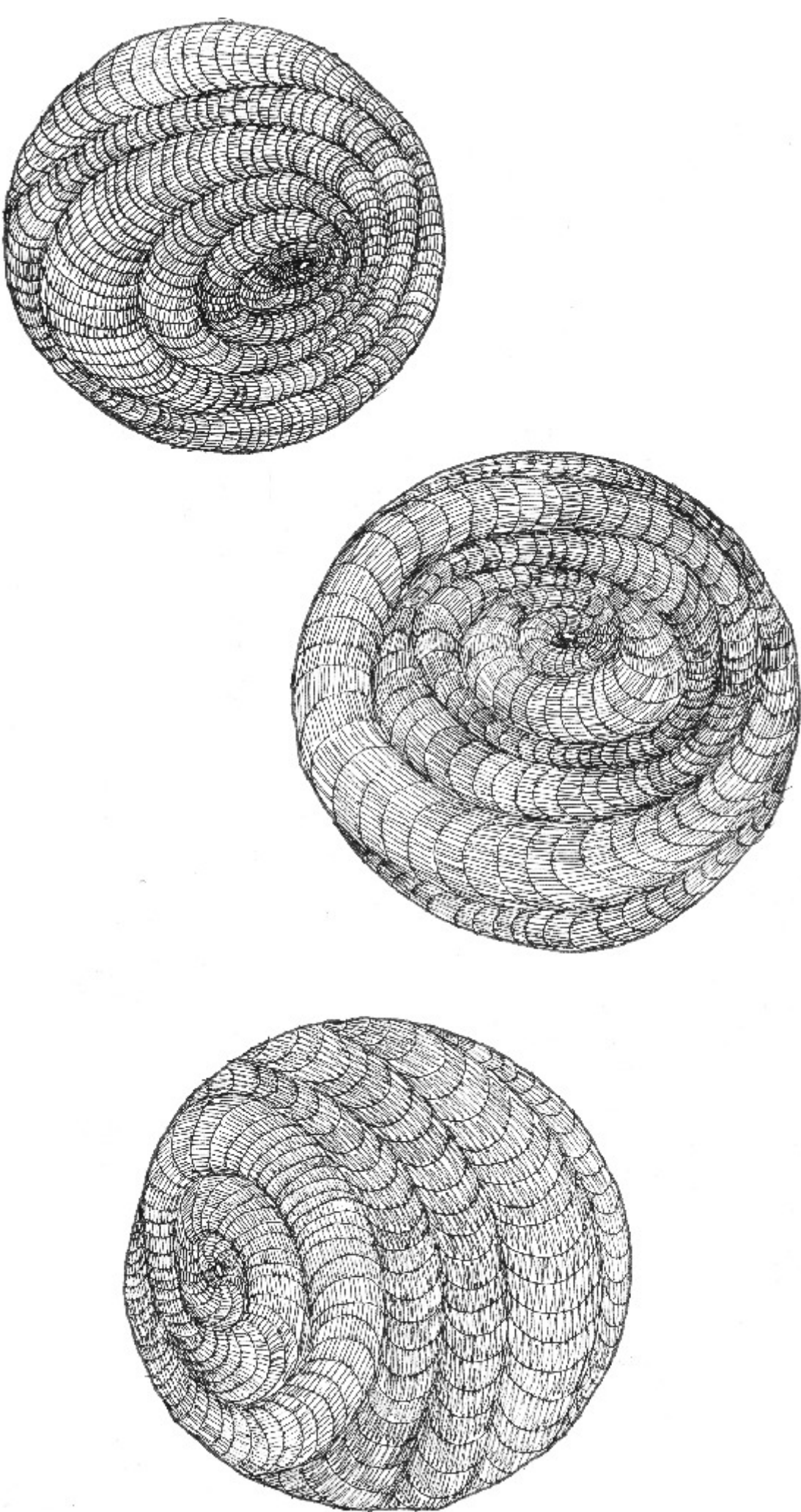
³ Sedmega julija 1966 se je končalo Bostonsko sojenje zloglasnega *Golega obeda* William Burroughsa. Čeprav je recimo brutalen Guyotatov *Eden, Eden, Eden*, ki je izšel 1971, doživel prepoved publicitete, ki je bila odpravljena šele 30. decembra 1981.

⁴ Guillaume Apollinaire: *Cona*. Mladinska knjiga: 2002

⁵ Stephane Mallarme: *Poesies*. Mladinska knjiga: 1989

⁶ »And beyond the red light, she allowed him for a modest consideration to look inside her vagina.«

⁷ Stephane Mallarmé: *Selected Prose Poems, Essays and Letters*. Johns Hopkins Press: 1956.

Pisma bralcev

»Destruktivni karakter je prijazen in veder: njegovo vodilo je narediti prostor.«
(Walter Benjamin)

»I am optimistic about nothing.«
(Francis Bacon)

»Danes, pod težo ran, ki so zadele moje telo v različnih okoliščinah s fatalnostjo mojega rojstva ali po lastni krivdi (...) neganjen opazovalec pridobljenih ali naravnih pošastnosti, ki krasijo aponevroze in intelekt tistega, ki govori, zalučam dolg pogled zadovoljstva na dualnost, iz katere sem narejen ... in odkrijem, da sem lep.«
(Lautréamont, *Le Chants de Maldoror*)

»Konec koncev nas je moderna poezija zadnjih stotih let pripeljala tja. Bila nas je peščica, ki se ji je zdelo potrebno dokončati njen program v realnosti in vsekakor ne storiti kaj drugega. Ljudje so bili včasih presenečeni – roko na srce, šele od nedavno – ko so odkrili atmosfero sovraštva in prekletstva, ki me je konstantno obkrožala in me, kolikor je bilo možno, ohranila skritega. Nekateri mislijo, da je to zaradi hude odgovornosti, ki mi je bila velikokrat podeljena za izvor ali celo poveljstvo upora Maja 1968. Sam mislim, da je bilo bolj to, kar sem počel leta 1952, kar jim ni ugajalo tako dolgo. Jezna kraljica Francije je nekoč opomnila svojega najnepokornejšega podložnika: »Upor je v predstavi, da se lahko upremo«. Točno to se je zgodilo. Še en prejšnji preziralec sveta, ki je rekel, da je bil kralj v Jeruzalemu, se je dotaknil bistva problema, skoraj s prav temi besedami: Duh se neprestano vrtinči naokrog in duh se spet vrne nazaj glede na njegova vezja. Vse revolucije tečejo v zgodovino, a zgodovina se ne napolni: na mesto, od koder reke revolucije pridejo, tjakaj se spet povrnejo. Vedno so bili umetniki ali pesniki zmožni živeti sredi nasilja. Nepotrpežljivi Marlowe je umrl z nožem v roki, prerekajoč se zaradi računa v lokalu. Splošno prepričanje je, da je Shakespeare mislil na njegovo smrt, ko se je, brez prevelikega strahu pred obtožbo nerodnosti, takole pošalil v *As You Like It*: »It strikes a man more dead than a great reckoning in a little room.« Tokrat, kar je bil popolnoma nov fenomen, ki je seveda pustil sledi, je šlo za to, da je bil sam princip, ki so ga vsi sprejeli, da ne more biti več nobene poezije ali umetnosti – in da je bilo treba najti nekaj novega.«
(Guy Debord: *Panegyric*)

»Pričakujem, da bodo mnogim, nepripravljenim na te rezultate, ki se zdijo meni zaradi mojega znanja, preprosti in očitni, zdeli njim zelo oddaljeni od praktične aplikacije. Takšni zadržki, in celo opozicija nekaterih je tako uporabna kvaliteta in nujen element v človeškem napredku kot hitra sprejemljivost in entuziazem drugih. Tako masa, ki se prvotno upira sili, nekoč sproženi v gibanje, prispeva k energiji. Znanstvenik ne meri na takojšen rezultat. Ne pričakuje, da bodo njegove ideje zlahka sprejete. Njegovo delo je delo sejalcja – za prihodnost. Njegova dolžnost je postaviti temelje za tiste, ki prihajajo, in pokazati pot. Živi in dela in upa s pesnikom, ki pravi: *Shaff', das Tagwerk meiner Hände / Hohes Glück, dass ich's vollende! / Lass, o lass mich nicht ermatten! / Nein, es sind nicht leere Träume: / Jetzt nur Stangen, diese Bäume / Geben einst noch Frucht und Schatten.*»
(Nikola Tesla: *O problemu povečave človeške energije*)

»Nihče ni nikoli pisal, slikal, kiparil, gradil ali izumljal, razen da bi dobesedno zbežal iz pekla.«
(Antonin Artaud)

»Od neke določene stopnje razvoja zavesti dalje, se proizvede krik. Od tu izvira poezija. Kakor tudi artikuliran jezik. Prvi pesniški korak je vrnitev k izvoru. Torej: k trpljenju.«
(Michel Houellebecq: *Rester vivant*)

»Nenadarjen ni tisti, ki ne zna pisati zgodb, ampak kdor jih piše in ne zna tega skriti.«
(A. P. Čehov: *Jonič*)

»Da bi to pravilno razumeli, moramo narediti ovinek skozi to, kar je Lacan imenoval *jouissance de l'Autre* – kaj je ta skrivnostna *jouissance*? Zamislimo si (sicer resnični klinični primer) dva partnerja, ki se vzburljato tako, da eden drugemu pripovedujeta svoje najintimnejše seksualne fantazije do take mere, da doživita orgazem, ne da bi se dotaknila, zgolj kot učinek »golega govorjenja«. Posledic takega presežka intimnosti si ni težko zamisliti: po tako radikalnem vzajemnem razgaljenju ne bosta več mogla vzdržati svoje ljubezenske vezi – preveč je bilo izrečenega ali, raje, govorjena beseda, veliki Drugi, je bila preveč preplavljena z *jouissance*, tako da sta v zadregi, ko sta skupaj, in se počasi oddaljujeta drug od drugega, začneta se izogibati prisotnosti drugega. TO, ne pa perversna orgija, je pravi eksces: ne »prakticiranje tvojih najintimnejših fantazij, ne zgolj govorjenje o njih«, temveč prav GOVORJENJE o njih, dopuščanje, da vdrejo v medij velikega Drugega do take mere, da je mogoče dobesedno »fukati z besedami«, da elementarna konstitutivna ovira med jezikom in *jouissance* popusti. Po teh standardih je najekstremnejša »resnična orgija« slab substitut.«
(Slavoj Žižek: *Kako biti nihče*, str. 63. Zbirka Analecta. Društvo za teoretsko psihoanalizo. 2005.)

»Nevarno je biti iskren, razen če niste tudi neumni. (...) Razumen človek se svetu prilagodi; nerazumem človek pa poskuša, da bi se svet prilagodil njemu. Zato je ves napredek odvisen od nerazumnega človeka.«
(George Bernard Shaw: *Revolucionarjev priročnik*)

»Imeti mnenje pomeni izdati sebe. Ne imeti mnenja pomeni obstajati. Imeti vsako mnenje pomeni biti pesnik.«
(Bernardo Soares: *Knjiga nemira*)

»Ne razumem Boga. Ne razumem, kako lahko rečemo stvarstvu: to je dobro. Vem, da se to sliši zelo otroško. Ampak navsezadnje tega ne morem videti drugače. (...) Če dve živali spustim na nekem kraju in ju pustim, da se borita na življenje in smrt, imenujem to zlo. V vseh mojih filmih je na koncu tako: na eni strani je civilizacija, na drugi narava, in čim se srečata, vzniknejo filozofski problemi. Primerjajte gozd s civilizirano naravo, z vrtom, parkom ali plantažo!«
(Lars von Trier: *Ne razumem boga*, Theater der Zeit, oktober 2009)

»Za njihove tuje gospodarje in za našo trgovsko-zastopniško buržuazijo, ki so prodali svoje duše hudiču na način, ki bi sramotil Fausta, je sistem popolnoma racionalen; a za nikogar drugega, saj bolj kot se razvija, večje je njegovo neravnovesje, večja je njegova napetost in njegova protislovja. Celo industrializacija (...) pomaga razširjati nezaposlenost namesto, da bi jo lajšala; revščina je razširjena, bogastvo je koncentrirano na mestu, kjer je na voljo stalno pomnožujoča se armada rok. Sistem ni predvidel tega majhnega glavobola, tega presežka ljudi. In ljudje se še kar razmnožujejo. Ljubijo se z entuziazmom in brez previdnosti. Vedno več ljudi je puščeno ob cesti, brez dela na podeželju, kjer latifundisti vladajo s svojimi velikimi podaljški neobdelane zemlje, brez dela v mestu, kjer je stroj kralj. Sistem bruha ljudi. Severnoameriški misijonarji sejejo tablete, diafragme, intrauterinske naprave, kondome in označene koledarje, a žanjejo otroke. Latinsko ameriški otroci se vztrajno rojevajo in zahtevajo svojo naravno pravico do mesta pod soncem v teh veličastnih krajih, ki bi lahko dale vsem, kar je zdaj odtegnjeno skoraj vsem.«
(Eduardo Galeano: *Odprte žile Južne Amerike*, 1971)

»I'm a desert talking to myself.«
(Violette LeDuc)

»Velik si, kolikor vidiš, ne kolikor meriš.«
(Fernando Pessoa)

»Človekov zaznavni aparat označuje ogromni prepad med neskončnim tokom subliminalnih podatkov, ki jih lahko zabeleži (miljon bitov na sekundo), in zelo omejeno količino podatkov, ki jih lahko zabeleži zavest (7 bitov na sekundo): zavest je v temelju filtrirni aparat, ki zmanjšuje kompleksnost grobega realnega na zelo omejeno serijo značilnosti. Vloga jezika je pri tem ključna: jezik je na sebi stroj za »abstrakcijo«, ki prenese kompleksnost zaznane realne bitnosti v enotno potezo, ki jo označuje njen simbol. Namesto da bi odklanjali jezik kot omejen medij, ki nujno zgreši preplavljajočo kompleksnost realnega, bi morali slaviti to neskončno moč abstrakcije, ki je predpogoj mišljenja.«
(Slavoj Žižek: *Kako biti nihče*. Opomba na str. 162. Zbirka Analecta. Društvo za teoretsko psihoanalizo. 2005.)

»Optimizem je pomanjkanje informacij.«
(Heiner Müller)

»Alice asked the Chesire Cat, who was sitting in a tree, 'What road do I take?'
The cat asked, 'Where do you want to go?' 'I don't know', Alice answered.
'Then,' said the cat, 'it really doesn't matter, does it?'«
(Lewis Carrol: *Alice in Wonderland*)

»Die Farbe hat mich. Ich bin Beute.«
(Uroš Prah prosto po Kleeju)

»In zato ker si mlačen – ne topel in ne mrzel – te bom izpljunil iz svojih ust.«
(Razodetje, 3:16)

»Včasih se zavem: brž ko pisanje ni združevanje vseh stvari in slepo govorjenje tjavdan, to ni nič več. V hipu, ko vseh stvari dosledno ne združiš v eno samo z nedoločljivim bistvom, je pisanje samo še reklama.«
(Marguerite Duras)

»Potem je prišel klic, da bi nekam šel in vedno se mi je zdelo, da bo, če bom hodil ravno, in vztrajal dolgo, dolgo časa, in šel onstran tiste črte, kjer se srečata nebo in zemlja, nenadoma celoten odgovor tam, in da bom takoj uzrl novo življenje, tisočkrat močnejše in hrupnejše kot naše; sanjal sem o velikih mestih, kot je Neapelj, kjer so same palače, hrup, trušč, življenje ... Sanjal sem o raznoraznih stvareh! In takrat se mi je zazdelo, da tudi v zaporu lahko najdeš neizmerno življenje.«
(Dostojevski/Miškin, *Idiot*)

»Človek je tako velik, da se njegova veličina kaže predvsem v njegovem zanikanju, da je nesrečen. (...) Plagiarizem je nujen. Nakazan je v ideji napredka. (...) Kadarkoli zaslišimo misel, resnico, ki je vsem na koncu jezika, jo moramo samo razviti in spoznali bomo, da je odkritje.«
(Lautréamont: *Poésies*)

»Da bi razširil umetnost? Ne. Temveč pojdi z umetnostjo v svojo najlastnejšo ožino.
In se osvobodi.«
(Paul Celan, *Meridian*)

»Sam izvor celotnega sistema literature je treba napast.«
(Pierre Guyotat)

»Au fond, tu vois, la littérature, c'est une fatalité comme une autre, on n'est sort
pas.«
(Marguerite Duras)

»Na noben drug način ni mogoče predstaviti božanske dobrote v zgodovini kot s
popolno nemočjo.«
(Reinhold Niebuhr: *The Nature and Destiny of Man*)

»Kjer je smrad dreka, je vonj biti.«
(Antonin Artaud)

»Konkretna, vsem vidna dejanja osvoboditve / So zdaj povsod navedena / Kot svarilo
in kot dokaz, / Da niso / Mogoča.«
(Miklavž Komelj: *Nenaslovljiva imena*)

»Dokler ne bodo vsi učitelji geniji in navdušenci, se ne bo nihče naučil ničesar, razen
tistega, česar se nauči sam.«
(Tomaž Šalamun: *Sonet o mleku*)

»Kjerkoli se pred nami pojavi veriga pripetljajev, on vidi eno samo katastrofo, ki
neprestano kopiči razbitine na razbitine ter mu jih meče pred noge. Najbrž želi
postati, prebuditi mrtve in združiti razklano. A iz raja prinaša neurje, ki se je ujelo v
njegova krila in je tako močno, da jih angel ne uspe več zapreti. To neurje ga
neizbežno žene v prihodnost, ki ji obrača hrbet, medtem ko pred njim kup raste
proti nebu. To neurje je, kar imenujemo napredek.«
(Walter Benjamin, *O pojmu zgodovine*, Teza IX)

---

¹ Goethe: *Hoffnung/Upanje*. (Približen prevod: »Ustvari, dnevno delo mojih rok / Visoka sreča, da ga da
dokončam! / Ne daj, ne daj, da me utruji! / Ne, to niso prazne sanje: / Zdaj le pal'ce ta drevesa / Bodo
nekoč še plod in senco dale.«)

